

აკაკი

იგავ-არაკები

კრილოვისა

გამოცემა მეორე

ტფილისი

სტამბა ვარ. აღ. რუხაძისა, გაბაშვილის შესახვევი № 1.

1918.

იგავ-არაკები

1. ყვავი და მელა.

სადღაცა ყვავსა-ყვანჩალას
ემოვნა ყველის ნაჭერი;
ხეზე შემოჯდა, საუზმეს
ემზადებოდა მშიერი.

ამდროს, სად იყო, სად არა
გაჩნდა მსუნაგი მელია,
და ყველის სუნი რომ ეცა,
კინაღამ სული დალია.

პირს ნდომის ნერწყვი მოადგა,
ტუჩები ააცმაცურა;
სურვილმა ააცახცახა
და ჭირის ოფლში გასწურა.

ყვავი მაღლაა, ის დაბლა!
რას იზამს ბევრიც იხტუნოს?
ერთად ერთილა ღონეა,
რომ თავი მოიკატუნოს.

რად არ ხარ მეფედ ფრინველის?
შვენებით ვინ გედრებისო?

მაგ შვენებასთან, ცხადია,
ხმაც კარგი უნდა გქონდესო
და, რომ იმდერო, მგონია,
ბულბულიც დაგვიღონდესო!"

თავბრუ დაესხა ყვანჩალას,
სთქვა: „მართალს ამბობს მელაო!
რატომ არ უნდა ვიმდერო?
დეე, გაჰკვირდეს ყველაო!

დასძახა თავისი „ყვა“-„ყვა“-„ყვა“!
გავარდა ყველის ნაჭერი;
ის მელა-კუდამ ჩასანსლა,
ყვავი კი დარჩა მშიერი.

–

ეს პირუტყვების არაკი
მხოლოდ იმისი მთქმელია,
რომ ყვავი ჩვენშიც ბევრია

და მართლაც ამ ხერხს დაადგა,
ფარისევლობა დაიწყო;
ჩაცუცქდა საცოდავით იქ
და თავი მაღლა აიღო.

შესძახა: „მადლი შენს გამჩენს!
რა მშვენიერი რამ ხარო!!
ნეტავი შენის ჭკრეტითა
გამაძლო სწორ-უპოვარო!
შენი თვალების ჭირიმე,
ნისკარტის, ბოლო-ფრთებისო!

და უფრო მეტი მეღია!

2. მუხა და ლელწამი.

ერთხელ მუხამ და ლელწამმა
ჩამოაგდეს საუბარი
და ერთმანეთს გულს უხსნიდენ,
როგორც ორი მეგობარი.
მუხამ უთხრა: მეზობელო!
გიყურებ და მტკივა გული,

– 4 –

რომ უკუღმართ ბედისწერას
მაგრე ჰყავხარ დაჩაგრული.

მარტო სიო და თელხიც კი
გიბრიყვებენ, – გერევიან...
აკვანივით რომ გარწევენ,
როგორც უნდათ ისე გხრიან.

ჩიტო რაა? პაწაწინა!...
როცა თავზე დაგაჯდება,
იმასაც ვერ უმაგრდება:
იღუნები, წელი გწყდება.

აბა, ახლა მეც მიყურე
როგორა ვარ გაჟგიმული?!
სიმსხოცა მაქვს და სიმაღლეც
საგულეში მიდევს გული.

ყოველი მხრით მედიდურად
შტოები მაქვს გადაშლილი;
წვერს ცას ვაბჯენ და ფესვები
ქვესკნელში მაქვს ჩატანილი.

ვინ რას მიზამს? რას დამაკლებს?
სიმაგრითაც კლდე ვარ სალი!
ჩემთვის მხოლოდ ნიავია
გრიგალი და ქარიშხალი.

შენც რომ იყო ამ ჩემ ძირში

მისი ნების მიმყოლი ვარ,
ვერც გამტებს და ვერც ამომთხრის.

შენ კი ძალზე რომ ადგიხარ
გულ-მაგრად და შეუპოვრად,
სიფთხილე და შიშიც გმართებს
ჩემზე მეტი ერთი ორად.

მჯობნის მჯობნეს ვინ გამოლევს?
შეეხლება ძალი ძალსო...
ნათქვამია: „სუყოველთვის
ვერ მოიტანს კოკა წყალსო?..

ვაი თუ შენც ერთხელ ბედმა
გიღალატოს და გაგწიროს?..
შენზე უფრო ღონიერი
სადმე დაგიპირდაპიროს!

ეს რომ უთხრა, სწორეთ იმ დროს
მოიღურბლა, ატყდა ქარი!
წამოვიდა გრიგალივით
შეარყია მთა და ბარი;

დაემგერა ჩვენს მუხასაც
ბევრი აღარ დააცალა...
ამოთხარა ძორიანათ...
გადიყვანა ყირამალა.

ამოსული, შენის ნებით,
მფარველობას გიგიწევდი,
იქნებოდი მოსვენებით.

ლერწამმა სთქვა – გეთანხმები!
მართალია რასაც ამბობ;
სუსტი რომ ვარ, გებრალეები,
ძლიერი ხარ და თავს ამკობ.

მაგრამ საქმე არც მაგრეა
შენ რომ ფიქრობ, ჩემო ძმაო,
ზოგჯერ ფეხის წამკვრელია
თავ-გასული გულის თქმაო.

მე რა მიშავს? ქარი მხოლოდ
ხან გადმხრის, ხან გადმომხრის,

3. ყვავი და ქათამი.

იმ დროს როცა ფრანსუზები
შეესიენ რესეთს მტრულად,
წვიპზე მიდგა თვით მოსკოვიც –
საქმე ჰქონდა კრიმანჭულად.

მაშინ თავად სმოლენსკიმაც
ველარ შესძლო მისი დაცვა;
უხრიკა და არ მისცა მტერს:
თვისის ხელით მთლად გადასწვა.

გაიხიზნა ერთად ყველა,
ალარ დარჩა ალარ ვინა;

– 5 –

გარბოდენ და გამორბოდენ,
ვინ უკანა და ვინ წინა.

მხოლოდ მარტო ერთი ყვავი
დამჯდარიყო სახლის თავზე
და არაფერს შიშს არ გრძნობდა
ამ უჩვეულ სანახავზე!

გადმოსძახა დაბლა ქათამს:
შენ რას უცდი? არ მიხვალო?
მტერი ხომ სულ ბურტყელს
გაგადენს,
რომ შემოვა, დღეს თუ ხვალო?

დაგიჭერს და თავს წაგაჭრის,
ან მოგხარშავს, ან შეგწვავსო!
მე კი მაგის შიში არ მაქვს
ვიცი კაცი არ შემჭამსო!

შენ კი გირჩევ, ჩემო დავო,
წადი, რომ მტერს გადარჩეო,
მე პირიქით, შეიძლება,
ან ძვალს, ან ყველს ჩამოვრჩეო.
დარჩა ყვავი მართლა, მაგრამ

რომ ის გაეკვირვებია
მისის მომღერლების ნახვით.

რადგანც თვითონ მას მოსწონდა
მისი გუნდი გატაცებით,
წინდაწინვე გააყრუა
მეზობელი მათის ქებით.

მაგრამ როცა მაღალის ხმით
გაჰკიოდენ მგალობლები
და ზუოდენ არეულად
ალთა-ბალთად, როგორც მგლები,

მაშინ უთხრა: „მასპინძელო,
სიმღერაა განა ესო?
ნეტავ, გულს არ მიწუხებდენ,
ყურთა სმენა წაიღესო!"

მასპინძელმა უპასუხა
„რა ვუყოთ, რომ ა კლიათო?
მაგიერად ღვინოს არ სმენ
და ზნეობაც კარგი აქვსთო!"

ვინც არც სვამს და ვერც აკეთებს,
ნეტავ ტყვილა თავს რად იქებს?

იმედობა კი უმტყუნეს,
რომ მოშივდათ იქ ფრანსუზებს,
აღარც ყვავი დაიწუნეს.

სხვა რომ ვეღარ ჰპოეს საზრდო,
რა გზა ქონდათ? თავს უშველეს:
დაიჭირეს ყვავი და მით
პირი ჩაიგემრიელეს.

ზოგჯერ კაცსაც ანგარიში
რომ შეაცდენს, წაუხდება...
ულოდნელად ამ გვარი რამ
ჭირი თავზე დაატყდება.

4. მომღერლები.

მეზობელმა მეზობელი
მოიწვია იმ განზრახვით,

და რაღაც უცნაურად
დაკეტილი ეგონათ.
მაგრამ ამ დროს მოვიდა.
ერთი ხუროთ მოძღვარი
და სთქვა: ბევრი მინახავს
მე კოლოფი ამ გვარი.
ვიცი მაგის გაღება
მეტად კრიმანჭულია!
ან თავში, ან ბოლოში
სადმე მიმაღულია.
ცოდნა უნდა და ხერხი
მაგის ჭახრაკობასო,
მაგრამ მე კი მივხვდები
დურგლის ეშმაკობასო.
აილო, ატრიალებს
ხან აღმა და ხან დაღმა.

ამ ორ ჭირში ისევ ის სჯობს,
ვინც სვამს, მაგრამ ბევრს აკეთებს."

5. პატარა კოლოფი.

იქ ჰგონიათ ზოგიერთებს
საძნელო რამ დახვლანჯული,
სადაც საქმე უბრალოა,
არაფერი არ აქვს რთული.
მღვნათ მიაართვეს ერთს ვისმე
კოლოფი ხარატული,
ფერადი, სახეებით
მორთული... მოკაზმული.
სათამაშოს მსგავსი რამ,
რომ ნახეს მოეწონათ,

– 6 –

დაიჟინა: „ემოდენა
უნდა გავხდე მეცა!"
გაიბერა, გაიგუდა,
სიმწრით სული სძვრება;
„შემომხედე, ყიყინაო!"
დობილს ევედრება.
„ხარის ხელა ხომ მეცა ვარ!,
აღარა მავლია?!“
პასუხს აძლევს: „იმოდნობა
ჯერ სად შეგიძლია!"
– მაშ არც ეხლა! აბა კიდევ
შემომხედე ჩქარა!..
ახლა, ვგონებ, მეტიცა ვარ?“
– „არა! არა! არა!!!“
არ იამა დიდ-გულასა!
შურმა გაამწარა,

შეჰყურებენ ტრაზახას,
გაიკმიდა ყველამ ხმა.
ხან თითს აჭერს აქა-იქ,
ხან კუნჭულში უყურებს,
მაგრამ ვერა გააწყო,
ოფლი ჩამოწურწკურებს.
რომ გაუწყდა ილაჯი,
ხელი მაშინ აიღო
ის კოლოფი კი თურმე
დაკეტილიც არ იყო!..

6. ბაყაყი და ხარი.

ბაყაყმა რომ სამოვარზე
დაინახა ხარი,
მეტის შურით და სიხარბით
თავს დაეცა ზარი.
მისი სიმსხო და სიმაღლე
გულში ისრად ეცა,

მისი მონა მორჩილი
და თვალეზში შემყურე,
რომ თითქმის გულის თქმითაც
არ გასცვალოს სხვაზედა
და თვითონ კი ვერ დასძრას
კრინტიც მის ქცევაზედა.
ასე შემკულს ყოვლიფრით
ნეტავ, სად ვინ ნახავდა,
როგორც გასათხოვარი
მის გულში ისახავდა?
ახალგაზდა კაცები
ტყვილად იხიბლებოდენ

გასქდა ბერვით და წელები
აქვე გადმოჰყარა.
„მეტის მეტი, ბრეტის-ბრეტი,
ეს უთქვამსთ ჩვენს ძველებს.
„ვინც ზომაზედ არა ჰყლაპავს,
სიმწრით დაახველებს.“

7. წუნია გასათხოვარი.

გასათხოვარი ქალი
ქმარს ეძებდა მისთანას,
რომ ჯერ იმისი მსგავსი
არ ენახოს ქვეყანას.
გვარიშვილი, მდიდარი,
ლამაზი და ჭკვიანი,
ახალგაზდა და თანაც
ორდენ-ჩინებიანი.
სხვების უარის მყოფი
ცოლის მოსამსახურე;

– 7 –

მაგრამ თავის იმედი
მაინცა აქვს ლამაზ – ქალს.
გადის დრო და ახლოსაც
აღარავინ ეკარება!..
ახლა კი რომ გათხოვდეს
თვითონაც ეჩქარება.
ფიქრობს: ჩემი ტოლები
კიდევ დაქორწინდნენო
და მე კი ჩემ იდიალს
ვგონებ ვერ ავიხდენო.
აწ აღარ გამარისხებ
გულ-დიდობით ღმერთსაო;

და როგორც თაფლს ბუზები
გარს ისე ეხვევოდენ.

ყველა იმას სცდილობდა,
რომ მას მოსწონებოდა,
მაგრამ ქალი კი ყველას
უარს ეუბნებოდა.

ამბობდა: სულ სხვა არის
ჩემი იდეალიო;
არა აქვთ რა მისთანა,
რომ ზედ დამრჩეს თვალიო.
რად ღალავენ უბრალოდ
ამდენ მაშუალებსო?
ესენი თუ შევირთე,
ნეტავი ჩემს თვალებსო!..

და ან კი რა მაჩქარებს?
სად წამივა ქმარიო?
იმათი არჩევანი
ხომ ჩემ ხელში არიო?..

ამნაირის ქცევითა
მოიშორა მან ყველა,
და მოტფიალთა გუნდიც
მალე შემოითხელა!

აღარავინ თხოვილობს,
არც უგზავნის მაშუალს,

წინანდელ საქრმოებში
ავირჩევ ერთ-ერთსაო!

და პირიქით აგზავნის
მაშუალს და მაჭანკლებს,
მაგრამ ხმას აღარ სცემენ!..
ვერ უყურებთ საძაგლებს?

გულ-გრილობა კაცების
უკვირს.., გულ-მოსულია!
და იმას კი ვერა ჰგრძნობს,
რომ დრო გადასულია!

იხედება სარკეში,
უკვირდება თავის თავს
და რას ხედავს საბრალო?
იმისთანა მტერს და ავს?
სახე დამჭკნარს, ფერ მიხდილს,
შეპარვია ჭაღარა
და რომ იყო მისთანა
ველარ არის!.. აღარა!!

დაფაცურდა ახლა კი!..
აღარ ვიტყვი უარსო
და პირველი ვინც მითხოვს
გადავიწერ ზედ ჯვარსო!
და მართლაც რომ არ დარჩეს
სრულად გაუთხოვარი,

– 8 –

იშოვნა, როგორც იქმნა,
ვიღაც ოხერი ქმარი.

8. პარნასი.

როცა საბერძნეთიდან
ღმერთები გამოყარეს
და მათი სამფლობელო
კაცებს გაუზიარეს,

რომ იადონ-ბულბულებს
გავუწბილოთ სტვენაო,
და ერთი ჩვენებურად
დავკრათ კრიმანჭულიო,
რომ მოვხიბლოთ, მოვიგოთ
მთელი ქვეყნის გულიო.

ვირებს გარდა, სხვა მღერლებს
ნუ მივიღებთ! ვერაო...
რომ არ წაგვახდენიონ

პარნასიც წილში ერგო
ერთ ვინმე მენახირეს,
და იმას მოუზომეს,
როგორც მცირე რამ მცირეს.
ახალი მებატონეც
არ დამდგარა უარზე
და ვირები გარეკა
იქითკენ სამოვარზე.
დიდ ყურანთ სცოდნოდათ
ეს მიდამო და გზები;
რომ ადრე ღმერთებს ჰქონოდათ
და სცხოვრობდენ მუზები.
უკრავდენ და იმღერდენ
„მზეშინას“ და „ზეესურსა“
და მითი ქვეყანასაც
უწევდენ სამსახურსა.
იფიქრეს – მათი მღერა
სწორეთ მოსწყენიათო!
და იმათ მოადგილედ
ვერ ვინ უპოვნიათო!
რიგი ჩვენზე მომდგარა,
მიტომ მოგვიყვანესო;
მომდეგდენ სულ „ჩოქით,
აღარ გვაგვიანესო!
და აბა, ახლა გვმართებს
თავის გამოჩენაო,

ჩვენი ტკბილი მღერაო.
შეადგინეს გუნდი და
აირჩიეს ლოტბარი;
ისე მაღლა დასძახეს,
რომ შესძრეს მთა და ბარი.
ჰგონიათ რომ გალობენ
ნამდვილ კანდელაკურებს;
ტაშსაც უკვრენ თითონვე
აპარტყუნებენ ყურებს.
მათმა ყროყინ-ღრიალმა
წაიღო ყურთა სმენა,
ასე რომ პატრონსაც კი
დაეკარგა მოთმენა.
ამისთანა სძლის პირებს
ან კი როგორ გაუძლებს?
წამოავლო ჯოხს ხელი,
დაერია მგალობლებს.
გადარეკა ისევე
მათს ძველ სადგურ-ბინაზე
და ახლაც იქ ჰგალობენ
ძველ მუზების ჯინაზე.
ეს იგავი რას ამბობს?
– შემცდარია! . . სტყუაო,
ვინც ამბობს რომ დიდ ადგილს
როდი უნდა ჰკუაო?!

– 9 –

9. ჭრელი ცხვრები

საზოგადოთ ჭრელი ცხვრები
ამოითვალწუნა ლომმა
და გაწყობა მათი გულში
ერთიანად მოანდომა.

და თქვენ ვითომ არც კი იცით...
„ნურც მწვადს დასწვავთ, ნურც შამ-
ფურსო“.
პირ იქით, თქვენ გამობრძანდით,
მათ მოწყალედ და შემწედო
და შორს სადმე საბალახო

მართალია, საიმისოს
თუმცა არას შერებიანო,
მაგრამ მაინც უნებურად
თვალში მეჩხირებიანო.

აშკარად კი მათი დასჯა
მნელი არის! არ ვარგაო,
რომ არა სთქვან: „ის საწყლები
უმიზეზოდ დაჰკარგაო!“

მოდი ერთი, დარბაზს
შევპყრი,
რჩევას ვკითხავ ვეზირებსო
და ისინი გადასწყვეტენ,
თუ რა უყოთ იმ ჭრელ ცხვრებსო?

ვინც კი ჰყავდა ერთგულები
დაუძახა ერთად ყველას,
საიდუმლო სადარბაზოთ
და სიტყვა ხვდა დათვს და მელას.

მოახსენა დათვმა: მიკვირს!
საბოდიშო რა გაქვთ თქვენო?
მიბრძანეთ და ყველას ერთად
ჭერეხივით დავაწვენო!...

დავტორავ და ისე გავხდი...
გაუერთებ რბილს და ძვალსო
და მაშინ ვინ რაღას ჰკადრებს
თქვენს კანონს და სამართალსო?..

მელა ამბობს: „ნუ ინებებთ
მაგას ჩემო ხელმწიფე!
უცუნი და ეკალ-ნარი
სხვისი ხელით მოჰკრიფეო!“

გვიბრძანეთ და ჩვენ ვიკისრებთ
თქვენ საამო სამსახურსო!

საძოვარად უბოძეთო.

მაგრამ მგელი მიუჩინეთ
მომვლელადა და მწყემსადო
და მაგაზე.მეტი ფიქრი
არ ღირს არც ერთ ნევსადაო!

ვეზირებმა ტაში დაჰკრეს
ერთხმად მელის საუბარზე
და მართლაც მგელს გაატანეს
მთელი ფარა საძოვარზე.

მგელი ფიქრობს „მეც ეს მინდა!..
მათი სისხლი მწყურიაო!“
„გაუსვა და გამოუსვა
ვითომ ჭიანჭურიაო!“

ბატონ-კაცობს, აღარვისი
არც რიდი აქვს და არც შიში,
დღეს ერთს ჰქიჩნის, ხვალ მეორეს,
აღარ არის ანგარიში!

დაიგემა, ის მსუნადი!
უმადლარ გულს ვერ იჯერებს...
მარტო ჭრელებს კი არ არჩევს...
აღარ სწუნობს არც სხვა ფერებს.

აურია ერთმანეთში,
ერთიც აღარ გაახარა,
და ასე დღეს-ხვალობაში
ამოსწყვიტა მთელი ფარა!

ვინც ხედავდა – იძახოდა
მართალია ბატონიო,
მაგრამ მგელი ვერ გამოდგა
კარგი მომლელ-პატრონიო!

10. ყვავილ-ქონდარა.

და ციური მოწყალება
ერგო ყვავილ-ქონდარასა.

მინდორში ამოსულიყო
პატარა ყვავილ-ქონდარა,
სახარბიელო ამ ქვეყნად
თუმცა კი არა ჰქონდა რა.

მაგრამ სიკვდილი მაინც კი
საბრალოს ენანებოდა,
რომ ღამის სუსხით შემკრთალი
სულს ძლივს ღაფავდა, სჭკნებოდა.

ამბობდა: ნეტავ გათენდეს!
მზე ვნახო ამოსულიო,
რომ მისმა თბილმა სხივებმა
ისევ ჩამიდგას სულიო.

ხარაბუხამ ყური მოჰკრა
და აიგდო სასაცილოდ.
როგორ? განა მზის სხივები
უნდა გახდენ შენ საწილოდ?

როგორ არა?! . სხვა საქმეები
აღარა აქვს თურმე მზესა,
რომ შენთვისაც მოიცალოს
და ისმინოს შენი კვნესა.

ის ამოდის დიდებისთვის,
სხივებსა ჰფენს მუხა ჭანდრებს;
სუნნელოვან ყვავილებსაც
აბიბინებს და ახარებს.

და შენ ვინ ხარ, რომ შენთვისაც
გამობრწყინდეს... მოიცალოს?
ყურადღება მოგაქციოს,
მომაკვდავი შეგიბრალოს?

უთხრა, მაგრამ მისი სიტყვა
არ გამოდგა კი მართალი,
რომ გათენდა და ქვეყანას
გადაავლო მზემან თვალი:

მოაფინა მან სხივები
თანსწორ დიდს და პატარასა

გამობრუნდა, გამოცოცხლდა
და აიღო თავი მაღლა,
როცა სითბომ ცოცხალ-მკვდარი
გაანედლა!., გაახლა.

დიდ-კაცებო, ვინც შემთხვევამ
აგამაღლათ... გაგადიდათ,
მაგალითი ბრწყინვალე მზის
უნდა გედგათ გზად და ხიდად:

დიდსაცა და პატარასაც
სხივებსა ჰფენს ის თანსწორად
და რასაც სთესს ქვეყნის გულში
მასვე იმკის ერთი ორად.

ქვეყნის გულში ჩასახული
სიყვარულით ისე ბრწყინავს,
ვით სხივები ნათალ-ბროლში
ათას ფერად კამკამ-ბზინავს.

11. ცეცხლი და ეწერი.

მგზავრებს ეწერში გზის პირად
ცეცხლი დაენტოთ ზამთარში,
აღარ დაექროთ და ცეცხლიც
დარჩენილიყო იქ კარში,

და საცოდავად ბჟუტავდა,
აღარსად იყო ახლოს ხე;
მაგრამ მიჰმართა ცეცხლმა ტყეს,
აღერსით დაუგო მახე.

რათ გაქცვენია ფოთლები?
რათ არ ხარ მწვანით მოსილი
გახმობას ხომ არ აპირებ?
ხომ არ მოგელის სიკვდილი.

– არაო! უთხრეს ხეებმა,
ზამთარი გვიშლის ხელსაო,

სიცივე გვმარცვავს სულ ერთად
ტყეებს, მთასა და ველსაო;

– მაშ თუ ეგ არის მარტოკა,
სულ თქვენი გასაჭირო,
მე შემოდლია გაგათბოთ,
გამოგიბრუნოთ პირიო.

თუმც არ მჩვევია ტრაბახი,
მაგრამ კი ვიტყვი მართალსო,
რომ მზე ვერ იჩენს ჩემოდენ
ვერც სიმხურვალეს, ვერც ძალსო!

ამდენი ხანი გაცხუნებთ,
ვერ გაულხვია თოვლიო!
მე თუ მისვლდეგი წყლად ვაქცევ!
მთელს ეწერს ერთ წუთს მოვლიო!

თუ გინდათ დაგემოყვრებით
გულწრფელად ძველებურადო
გადავებვიოთ ერთმანეთს
ხელი ხელს მისვლეთ ძმურადო!..

გაბრიყვდა, მართლა, ეწერი,
ცეცხლა მოედო მხურვალე
და რაც სთქვა კიდეც ასრულდა:
თოვლი გაალხო სულ ძალე,

მაგრამ ხეებსაც ყოველგან
სასწრაფოთ მოედვა ალი:
ცეცხლში ჩავარდა ეწერი,
დაიწყო ბრიალ-ბრიალი.

ასე გადიწვა საბრალო,
რომ აღარ დარჩა ნასახი;
ხისა და ცეცხლის ერთობა
ტყვილად არ არის ნაძრახი.

12. ნარჩიტა და ბუძგი

ეტყობა, კარგ გუნებაზე
იყო ამდგარი იმ დილას.

მზის ამოსვლამდი ჰგალობდა,
მაშინ კი ჩაიწყვიტა ხმა;
მით უფრო როცა ბულბულის
საამო სტვენა მოესმა.

ბუძგი მივიდა და კითხა:
ჩიტო რა დაგემართაო!
რომ შეკრთი მზის ამოსვლის დროს
და ენა ჩაგივარდაო?

მან უპასუხო ჩემ ჭიკჭიკს
როგორ შევკადრებ მზესაო,
როცა სხვებს ვხედავ მომღერალს
მე ჩემზედ უკეთესსაო!"

მეც ნარ-ჩიტასი არ იყოს,
ვენდური ბედის წერასო,
რომ ალექსანდრეს საკადრისს
ვერ მოვახერხებ მღერასო.

13. მგელი და კრავი.

ერთხელ !პატარა ბეკვას
დასცხა და წყალი მოსწყურდა,
მდინარის პირას მიადგა,
წყურვილის მოკვლა რომ ჰსურდა.

თურმე იმავ დროს მახლობლად
საჭირბოროტოდ კრავისა,
დამუნძულებდა პირ-ღია
მგელი, მსურველი ავისა.

უეცრად სუნნი რამ ეცა,
რადგანაც ჩიჩია უყვარდა,
გამოიგონა შარები
და საცოდავ კრავს მივარდა.

ნარჩიტამ მორთო ჭიკჭიკი
თავისთვის მყუდრო ადგილას;

შემოუძახა: „შე ბრიყვო!
აქ როგორა სვამ წყალსაო,

– 12 –

რომ აღარ დასდევ კანონებს
და აღარც სამართალსაო?

ჩაგიდგამს წინა ფეხები,
შიგ ჰყოფ ტუჩს უწმინდურსაო!
წყალს მიმღვრევ, აღარად მაგდებ,
აღარც კი იბერტყ ყურსაო?"

– „რა ბძანებაა, ბატონო,
რას მერჩით მე საწყალსაო?
თქვენ ზევითა ხართ – მე ქვეით,
როგორ აგიმღვრევ წყალსაო?"

– მაშ მე ვსტყუიო? გაჩუმდი!
ნუ წაგიგდია ენაო!..
შარშანწინდელიც-კი მახსოვს
შენგან ბრიყვული წყენაო!"

– „ჯერ ერთის წლისაც არა ვარ,
შარშანწინ როგორ მნახეო?"

– „მაშ ძმა ყოფილა ის შენი,
მიტომ მიგიგავს სახეო?"

– „არც ძმა მყავს, ჩემო
ხელმწიფევ,
ტყვილა რადა მდებთ ბრალსაო?"

– „შენი მოგვარე ხომ იყო?
გადახდა უნდა ვალსაო!
მომწყინდა შენი ბლავილი,
ხმა ჩაიკმიდე ჩქარაო!
შენი ჩაკვრეხა რომ მნებავს,
მიზეზად ისიც კმარაო!"
უთხრა და ზურგზედ მოიდვა,
ტყეში წაიღო საწყალი.
დიდ კაცთან პატარა კაცსა,
როდის გასვლია მართალი!

და უჭკუოდ კი მხოლოდ-და,
სიფრთხე და უბედურება.

იქ სადაც მაიმუნები
სცხოვრებენ ტყე და ველადა,
ვიღაცა მონადირემა
ბუდე გააბა ქსელადა.

მივიდა ჩახტა თითონვე,
გამვრა გამოძვრა მარდათა! .
ხან დროშად აფრიალებდა,
ხან დაუშვებდა ფარდათა.

ხეზე გასული მაღლიდან
მაიმუნები დამზერდენ
და სეირს რომ უყურებდენ
სიცილსაც ველარ იჭერდენ.

ერთმანეთს ეუბნეოდენ:
შეხედეთ! როგორ წვალობსო?!
სწორეთ თევზივით ფართხალობს,
ჯორივით კოტრიალობსო!

დიდი სიმარდე ჰგონია?
რა არის გასაჭირო?
ჩვენც მოვახერხებთ, წავიდეს?
აბა იბრუნოს პირიო!

მართლაც წავიდა ის კაცი,
ამოეფარა დიდ ხესა:
მაიმუნებიც იმ წამსვე
ერთად მიაწვდენ მახესა.

მარდათ ჩაცვინდენ ბადეში
ყარამულათ და ხტომითა:
კოტრიალობდენ ხბორულათ
გატაცებული ნდომითა.

მხიარულობდენ და ის კი

14. მაიმუნები.

კარგია, ჭკუაც თუ ახლავს
მიბადვა – წამხედურობა!

მივიდა მონადირე და
ყველას ჩააბა საბელი.

ბევრი მინახავს ჩვენშიც, რომ
ჩვენებურს ყველას სწუნობდა;
სხვისას ჰბამავდა გულ და გულ
და მხოლოდ მაიმუნობდა.

15. ჭინჭრაქა.

(ლობემძვრალა).

ჭინჭრაქამ დაიტრაბახა:
„ჯერ რომ არ ექნას სხვასაო,
მისთანა საქმეს ჩავიდენ:
ცეცხლს მოუკიდებ ზღვასაო?
ავადულებ და დავაშრობ
ამოუმშრალე ფსკერსაო
და თვალისიერს ვუჩვენებ
მოყვარესა და მტერსაო.

ხმა გაუვარდა შორს და შორს,
მთელი ქვეყანა გაჰკვირდა
და დარწმუნებით ელოდა,
რასაც ტრაბახა დაჰპირდა.

მოატყდა ერთად ზღვის კიდეს
ყოველი სული სულდგმული
საკვირველების საჭვრეტად
სულწასულ, სულ-განაბული.

არ ჰქონდათ, საწყლებს სახეში,
რომ თვითონ იხლართებოდენ
და ებმოდენ მახეში.

მერე კი მიხვდენ:.. მაგრამ რა?..
რომ აღარ ჰქონდათ საშველი

– 13 –

თევზიც ხომ მოიხარშება?

დროს გავატარებთ ლხინითო!

ზოგი რას ელოს, ზოგი რას?

ზოგს კიდევ რა ენატრება?!

უცდიან, მაგრამ ჯერ-კი ზღვა

არც იწვის, არც სდულს, არც შრება.

გულს არ იტეხენ, თავს ნუგეშს

აძლევენ: „გამართლდებაო!

აწ სადაც არის, აღმური

ზეცამდი ავარდებაო“.

მაგრამ სად არის? გაფრინდა

ტრაბახა გამტყუნებული,

და ყველა მაცურებელი

დარჩა იქ პირდაღებული.

–

ჩვენშიაც კუდაბზიკები

თავს ვერ იჩენენ სხვა სახით,

თუ არ სხვის მოტყუებითა

და უსუსურის ტრაბახით!

16. ვირი

როდესაც განჩდა ამ ქვეყნად
ყოველი სული სულდგმული,
ვირიც შიგ გამოერია,
მაგრამ წყდებოდა კი გული,

შეიძრა ზღვაში ნიანგი,
ზარი დაეცა შიშისა;
ხმა გამოისმა ტირილის,
ვაგლახისა და ვიშისა,
მოფრინდა გუნდი ფრინველთა,
მოდგა პირუტყვი ჯოგადა;
კაცებიც გამოერიენ
მათ რიცხვში ზოგად-ზოგადა.
ამბობდენ: „მაად გვაქვს მარილი,
მოველთ პური და ღვინითო!

რომ ტანად პატარა იყო.
ძლივს ეტყობოდა მიწასა,
სიხარბე ჰკლავდა სხვებისა
და შეევედრა ზეცასა.
„რა დავაშავე, ამბობდა,
რომ ასე დაჩაგრული ვარ
და თავის ოდნა ტანადად
სიდიდის მონატრული ვარ?
ვერ მაჯობებდა ვერც ლომი,
რომ ვყოფილიყავ იმ ხელა!

– 14 –

ამას ვგრძნობ!.. მაგრამ ახლა კი
არ შემოდლია გამხელა.
რომ გამადიდო ხბოს ოდნად
არ შეგიძლია ეს განა?
მაშინ ჩემს ვინაობასაც
თვალთ ნახავდა ქვეყანა!
გულ-მხურვალეებით მათხოვარს
უსმინა ღმერთმა ვედრება
და იმავ დღიდან სიდიდით
ვირი მოზრდილ ხბოს ედრება.
რომ გაიზარდა, იამა,
სთქვა, აწ კი რალა მიჭირსო?
ყურებიცა მაქვს, ხმაც დიდი,
მოვმართავ ჩემსა საყვირსო.

იმისი ჭკუა რად მინდა,
როდესაც ზურგზე ვჯდებიო,
და ან საპალნეს რომ ვკიდებ,
ძვირად ის მიტომ მიღირსო,
რომ ამტანია მათრახის
და ემონება აღვირსო!"

17. კაცი და მელა

კაცს უთხრა ერთხელ მელიამ:
„მითხარი, ნუ მიმალო,
მაგრე რომ გიყვარს ეგ ცხენი,
რა წაგცხო, ნეტავ მალამო?

18. ბუ და ვირი.

ერთხელ ცოდვამ აატროვა
თვალ-დამდგარი ბეცი ვირი
და მგზავრობა მოინდომა,
გადიკიდა ჭირზე ჭირი.

სინათლეში, როგორც იყო,
გზას აგნებდა საცოდავი,
მაგრამ, როცა კი დაღამდა,
უტებ ტყეში შერგო თავი.

აერია გზა და კვალი,
ველარაფერს ვერ ხედავდა,
აკანკალდა, შიშით ბიჯის
გადადგმასაც ვერ ბედავდა.

აღარ იშორებ, თან დაგყავს
შინ, გარედ, მთას და ბარშიო!
თავლაში აბამ ზამთრობით,
რომ არ გაცივდეს კარშიო.

თან ოხრად უყრი ბზეს და ქერს,
იურვებ, თავს ევლებიო!
რას გამოელი მაგისგან,
და ან რას ეგულებიო?

ხომ ატყობ, ყოველ პირუტყვზე
უფრო უგნური არიო,
მაშ რაღად დამოყვრებიხარ,
გეთაყვა, ეს მითხარითო?!"

კაცმაც მიუგო: „რას ამბობ;
რას მიედ-მოედებიო“,

მაგრამ ბედზე გაუჩნდა ბუ
და აღუთქვა წინამძღვრობა
ზურგს შეაჯდა, გზა უჩვენა,
გაუწია მეგობრობა!

საუცხოვოდ ატარებდა,
ოღრო-ჩოღრო ააცდინა,
მთელი ღამე დადიოდნენ
არც ერთმა არ დაიძინა.

ვინ არ იცის, რომ ბუ ბნელში
უფრო კარგად იყურება
და მზის სხივებს რომ შეხედავს,
თვალის ჩინი მთლად უქრება?!"

რომ გათენდა, ბუს თვალებსაც
დაეკარგა ხედვის ძალა,

– 15 –

მაგრამ ბუმ კი მეტიჩრობით
მაინც აღარ დაიშალა.

ატარებდა ალალ-ბედზე,
ვითომ დღითაც სწორ-მხედველი!
უძახოდა; „აქ კლდე არის,
აქ ჭაობი და აქ ველი!

მარცხნივ!.. მარჯვნივ ნუ
მიდიხარ!
ტლაპო არის, არ იქნება!“
მაგრამ თურმე მარჯვნივ იყო
ტლაპო, და შიგ გახდათ ტვლეპა,

მაგრამ არ იქნა, ვერ ნახა
მისი ადგილი და ბინა.

გაჯავრდა: „მეც სულელი ვარ,
რომ ავყევ ქვეყნის ჭორებსო!
ამ გვარი სულელური რამ
თვალს როგორ გაასწორებსო?“
და გულ-მოსულმა სათვალე
აიღო, ქვას მიაძახებია!
როცა ვერა ვსცნობთ საგანსა,
ჩვენშიაც ხოლმე აგრეა!

19. მაიმუნნი და სათვალე

მაიმუნმა სთქვა: „დავბერდი!
თვალმა დამიწყო კლებაო,
მაგრამ ამბობენ ამ სენის
შველაც-კი შეიძლებაო.

20. სამ ცოლა.

ერთმა ვილაც ცოდვის შვილმა
ისეთი რამ ჩაიდინა,
რომ გაუშვა ორი ცოლი
და მესამეთ იქორწინა.

ადამიანსაც სიბერით
ესევე ემართებაო,
მაგრამ სათვალეს ხმარობს ის
და აღარ ენაღვლებათ!

თუ მეტი არა უნდა-რა,
ეს ხერხი რა მნელიაო?
სათვალეების შეძენა
ჩემთვისაც ადვილიაო!

წავიდა, ერთის მაგიერ
სადღაც ერთი ცხრა იშოვნა
და მხიარული დაბრუნდა,
ახლა მოვრჩიო, ეგონა.

აილო, სინჯვა დაუწყო,
გადადვა აქეთ-იქითა;
ხან კუდზედ წამოიცივა და
ხან ყურზედ ჩამოიკიდა.

თავზედ დაიდვა... ზედ დაჯდა...
უსუნა... კიდევ უკბინა,

ეუცხოვით ეს ამბავი
ყველას დიდს და პატარასა;
აყაყანდენ, იძახოდენ
რიგი რას? და რიგი რასა?

„ეს რა მოხდა? რა გაბედა?
წ რა ყოფილა? რა კაცია?!
იმდენი ქნეს რომ ამ ხმებმა
მეფემდინაც მიაწია.

მეფე იყო სულის კაცი,
უღმერთობა არ უყვარდა!..
რომ გაიგო ეს ამბავი
გარისხდა და წამოვარდა.

ერთი შეხტა... შებრზიალდა!..
ვინ გაბედა ეს საქმეო?!
გამიბრიყვდა სამფლობელო,
კმარა დღემდე რაც დავთმეო!
დღეის იქით არ შევარჩენ
დანაშაულს არავისო,

– 16 –

რომ სუყველას გულში ედვას
სიყვარულთან შიში ღვთისო.

დაიბარა მსაჯულები,
ბრძანა: ვფიცავ ჩემსა მზესო!
გაგლეწავთ და გაგამტვერებთ
ისე, როგორც ჩალა ბზესო.

თუ ის ისე არ დასაჯეთ,
რომ ქვეყანა გაკვირდესო
და სთქვას მისი მსგავსი რამე
არ ყოფილა აროდესო.

აცახცახდენ მსაჯულები,
აიტანა შიშის ქარმა.
ეს რა ცეცხლში ჩაგვაყენა
იძახოდენ – ცოცხალ-მკვდარმა?

თვით წახდა, ჩვენც წაგვახდინა,

იმ სამ ცოლამ თავის ნებით
ჩამოიხრჩო უმაღლესი თავი.

ამ ამბავმა მთელი ხალხი,
იმნაირად შეაშინა,
რომ არა თუ სამი ერთად,
ძლივს მიჰყავდათ ერთიც შინა.

21. უღმერთობა

ძველად, როცა ქვეყანაზე
ერთ ღმერთობა არვის სწამდა
და ყოველ ერს, ყოველ მხარეს
თავ თავისი ღმერთი ჰყავდა...

ზოგს ოთხფეხი, ზოგს ფრინველი,

გაგვიყარა ყელში დანა!..
ჩვენც რამ უნდა მოვიგონოთ,
რაც არ ქმნილა იმისთანა!!..

არც უსვამთ, არც უჭამიათ
სამი დღე და სამი ღამე,
მხოლოდ იმის ფიქრში იყვნენ,
რომ გამოეგონათ რამე.

ბოლოს ღმერთმა შეიბრალა,
მოუმართა საწყლებს ხელი
და ერთი ხმით დამნაშავეს
გადუწყვიტეს ეს სასჯელი:

„დამნაშავემ, დიდი-ცოდვა
რომ გულწრფელად შეინანოს,
სამი ცოლი ყველა ერთად
უნდა სახლში წაიყვანოს“.

ხალხი ამბობს... ამ მსაჯულებს
რა უქნიათ? ეს რას ჰგავსო?
გარისხდება მეფე... საწყლებს
ქათამივით წასჭრის თავსო.

მაგრამ სანამ სასახლემდი
მიაწევდა ეს ამბავი,

ზოგს ქვემრომი, ჯოჯო... მყარი,
ზოგს ნამორი ხისა და ქვის...
ქანდაკება შესაზარი,
მაშინ მხოლოდ საბერძნეთში
აღმერთებდენ ბუნების ძალს;
ხორცს ასხამდენ, სულს უდგამდენ
და ამკობდენ ვით იდიალს.

სადგურათაც ულუმბოს მთა
მიჩენილი ჰქონდათ ერთად;
იქ სცხოვრებდენ და იმათში
ზევსი იყო მთავარ-ღმერთად.

ქუხილი და ელვა-ჭექა
მის ხელთ იყო, ნათელს და ბნელს
ჰფენდა ქვეყნად და ბერძნებიც
ეკრძალვოდენ მეხის მსროლელს.

მხოლოდ ერთი კუთხის ხალხი
გაუდგა და უარ-ჰყოფდა;
რის ღმერთები? სიდან სადო?..
იმახოდა, ამაყობდა!

იქ, თავისთვის იმ სიშორეს
მიმალულან უჩინრადო! –

– 17 –

ქვეყნის ჭირი... ქვეყნის ღმერთი
აღარ უღირსთ არც ჩირადო;

თითქოს სძინავთ! აღარ ესმისთ
ჩვენი ლოცვა ვედრებაო!..
მოდით, ვსინჯოთ, მივაწვდინოთ
მუქარა და ყვედრებაო!..

ახრიალდენ, აიშალენ,
გამოვიდენ ბრძოლის ველად.
შურდული და შვილდ-ისარი
გამოაწყვეს ყველამ ხელად.

ჰკა მაგასო! დაიძახეს,
აღარ ჰქონდათ გულში შიში!

მათთვის თავზე დაეყარათ
და გაიბნა შიშით ჯარი!..

ეს იგავი და არაკი
საგულისხმოდ დაიწერა!
ურწმუნო და თან უგნური
თავს ავნებს და სხვებს კი ვერა!

22. ბაყაყები

ერთხელ ტბაში ბაყაყები
აყიყინდენ, ახტენ-დახტენ.

და მიუვალ ულუმბოზე
მიიტანეს იერიში!

და ჰაერში რომ შესტყორცეს
ვინ შურდული, ვინ ისარი,
ეგონათ, თუ მაღლა ღმერთებს
ატყდებოდათ მით თავ-ზარი.

ხმა შეესმათ მაღლა ღმერთებს,
გადმოხედეს... გაეცინათ!
ნახეს ის, რაც არ ენახათ
არვისაგან ქვეყნად წინათ.
მიუბრუნდენ ზევსს და უთხრეს
„ვერა ხედავთ რა გვიყვებსო?
ნუ შეარჩენ მიწის შვილებს
უგნურება-სიბრიყვესო!
შენ ხელთ არის ელვა ჭექა,
სეტყვა... მეხი... ავდარიო,
შეაშინე!.. შეაძრწუნე!
დაეც ყველას თავ-ზარიო!“

ზევსმა ბრძანა: მოიცადეთ!
ჩემი რისხვა რაღათ უნდათ!
მათი საქმე მათთვის თავზე
დაეყრებათ ქვად და გუნდათ.

მართლაც, რაც კი აესროლათ –
ან შურდული, ან ისარი...

„ასე თავისუფლად ყოფა
მოგვეწყინა ჩვენ!“ – იძახდენ.

„უპატრონოდ, უბატონოდ
რისთვის დარჩეს ჩვენი გვარი,
როცა სხვებს-კი ყველასა ჰყავს
ან მეფე და ან მთავარი“.

ასე რომ სთქვეს, მაღლით რაღაც
წამოვიდა ტრიალითა,
გახდა ტვლეპა უცბად ტბაში
და დასძირა გრიალითა.

აცახცახდენ ბაყაყები,
გადუბრუნდათ შიშით გული!
დაჰყვინთეს და აქეთ-იქით
მიიმაღენ განაზული.

ეგონათ, თუ მათ სამთავროს
დაანგრევდა მრისხანებით,
მაგრამ, ბოლოს რომ შეხედეს,
იწვა მხოლოდ მოსვენებით.

ცოტად გული გაიმაგრეს,
უფრო ახლო მიუჩოჩდენ,
და, მაშინც რომ არ გაინძრა,
ისკუპეს და ზედ შეახტენ!

გაშხლართულმა, გაბერილმა
ერთი ხმაც არ ამოიღო!

– 18 –

მეტი ან კი რა შეეძლო?
თურმე დიდი ჯირკი იყო!

აყიყინდენ ხელ-მეორედ,
იწყინეს და იუცხოვეს;
დაიწუნეს აუჩივლდენ
და სხვა მეფე მოითხოვეს.

გადმოფრინდა მაშინ წერო,
და თავი სულ სხვებზე უჩვენა!
იმისთანა თქვენს მტერს, რაც იქ

უტკივარს თავს რად იტკენდით,
რად გინდოდათ ბატონიო?

გაბრიყვდით და აიჩემეთ,
მეც გისმინეთ ვედრებაო;
ახლა თქვენს თავს დააბრალებთ!
გვიანდაა ყვედრებაო!

ერთს სწუნობდით სიმშვიდისთვის,
მეორე კი მწყრალიაო!
შფოთავთ, ყვირით, ვერ ისვენებთ,

იმან დღე მათ დააყენა.

დატრიალდა ჯარასავით,
აქეთ ეცა, იქით ეცა,
დაიფრინა ბაყაყები,
გაარეტა, გააცეცა!

რომელსაც კი მოსცხო თავში,
გააფშიკა, გააშეშა!
კანონით და განჩინებით
არც ერთი არ ანუგეშა.

მისთვის ყველა ერთი იყო!
რის მტყუანი? რის მართალი?!
იმას მხოლოდ ჩაყლაპვაზე
გაჭყეტილი ჰქონდა თვალი.

ხან სამხრად და ხან საუზმედ,
ხან სადილად და ხან ვახშმად
ლხინი ჰქონდა ბაყაყებზედ,
ჰყლაპავდა მათ თვითო ლუკმად.

ატირდენდა აწუწუნდენ:
„ეს ქარცეცხლი, ღვთის რისხვაო!
რად გვინდოდა? რამეფვა?
უნდა მოგვცენ კიდევ სხვაო!“

მაშინ ბრძანა გამჩენელმა:
„რას სჩივით და რა პირითო?
თქვენს ქერქში რომ არ სდგებოდით,
ახლა ჰკვენესით და სტირითო?“

თქვენ იყავით თქვენი თავის
მომვლელი და პატრონიო!

სანამდე შიგ დასდგებოდე,
ბუზები დაბუზვიანო“.

24. ბოჭკა.

მეზობლებში ნათხოვრობა

და ეს ვისი ბრალიაო?

ახლა წეროს დაჰმორჩილდით,
მიეჩვიეთ მაგის წესსო!
თვარა ახალს დაგინიშნავთ
მაგაზედაც უარესსო!“

23. თავადი და ბრძენი

ბრძენს ჰკითხა ერთხელ თავადმა:

„გეთაყვა ამიხსენიო!
მე ამ ჩვენს ხალხში შევნიშნე
ერთი რამ ცუდი სენიო.

საქმე რომ სადმე გაჩნდება
საცოდნო საჭკვიანო,
მაშინვე ბრიყვი მოგასწრებს
რაც უნდა დაეჩქარო!

საქმესაც ხელში ის იგდებს,
ჰკვიანი რჩება განზეო!
რომ უთხრა, ყურსაც არ ანძრევს
და სიტყვებს აგდებს ბანზეო!“

ბრძენმა მიუგო: „აგრეა
ჩვენი ცხოვრების წესიო!
მეც ვიცი სხვა მაგალითი,
მაგაზედ უკეთესიო:

როცა ახალ სახლს აშენებ,
შენ აღარ დაგაცლიანო,

მოუვიდა პატრონს გული,
გადააგდო, გადისროლა.

ყმაწვილების ნორჩი გულიც
ჯერ უხმარი ჰურჭელია –
ყრალი რამე თუ ჩაასხი,
რომ არ დარჩეს შიგ ძნელია!

ჩვეულება არის ძველი,
რომ ერთმანეთს გასაჭირში
გაუმართონ ხოლმე ხელი.

სახლიკაცმა ერთ სახლიკაცს
მიუგზავნა მოციქული:
„მათხოვეო ბოჭკა რომ გაქვს,
თუ გაქვს ჩემი სიყვარული“!
ვეღარ უთხრა უარი და
მაშინათვე გაუგზავნა,
მაგრამ რაც მას მოუვიდა,
თქვენს მტერს და ავს იმისთანა:
თურმე ბოჭკა ნედლი იყო,
ჯერ უხმარი, სულ ახალი
და გამოსახმარისებლად
შიგ ეყენა მხოლოდ წყალი.

იმან კი, ვინც ინათხოვრა,
გამოუშვა ხელად წყალი
და პირამდი რომ აევსო
შიგ ჩაუშვა ლუდი-მყრალი.

დიდხანს ედგა და მერე კი
ისევ პატრონს გაუგზავნა,
მაგრამ ჭურჭელს გაჯდომოდა
ლუდის სუნი იმისთანა,

რომ იმისი გამოედნა
ვერაფრით ვერ მოახერხეს,
თუმც ის ბოჭკა მდულარე წყლით
ბევრი რეცხეს და თან ხეხეს!

რაც ჩაასხეს, ყოლიფერი
ლუდის სულად ააქროლა.

25. მგელი საძაღლეში.

ერთი მგელი, ის კუდ გმელი,
ფარეხისკენ მიმავალი
საძაღლეში შემძვრალიყო,
არეოდა გზა და კვალი.

იქ ძაღლებმა სული იცნეს,
აწკაწკუნდენ, იწყეს ყეფა
და მწყემსებმაც მოინდომეს,
რომ მტერს გაუტეხონ კეფა.

წამოავლეს ყველამ ხელი
ვინ კეტებს და ვინ ჟინჟილილებს,
ნახეს მგელი კუთხეში ცუცქს,
აწკაწკებს შიშით კბილებს.

მოაშურეს მოსაკლავად,
მიიმწყვდიეს მარჯვედ მგელი;
მან კი თავი მოიმდაბლა,
რომ არ ჰქონდა სხვა საშველი.

ტკბილად ბრძანა, „რა გაშფოთებს?
არაფერი გამეგება!..

მე ხომ სამტროდ არ მოვსულვარ!
მინდა თქვენთან შერიგება.

დავივიწყოთ რაც აქამდი
ერთმანეთში გვქონდა მტრობა!..
შემდეგისთვის დავიჭიროთ
მოყვრობა და მეგობრობა.

აღთქმას მოგცემთ: დღეის იქით,
შინ გინდათ, თუ სადმე გარეთ,

– 20 –

თქვენ მტრებთან და თქვენ მოყვრებ-
თან
ღვიძლ ძმასავით მომიყარეთ“.

მე უნდა მქონდეს, რათ უნდა
იმას იმდენი წყალიო?
მე გეტყვი – ვერ მოვიხმარდი

უთხრა „გიცნობ, კარგად გიცნობ
რაც შვილი ხარ!.. მიგიხვდები!..
შენ რუხვი ხარ, მე ჭადრა,
სიბერით ვერ გავბრიყვდები.

არა! ჩვენი შერიგება
მხოლოდ მაშინ შეიძლება,
როცა ტყავის გაქრობის დროს
ზურგზე ტყავი აგეცლება!

აწ რაღა დროს? გვიან არის!
ტკბილი სიტყვა რას მიქვია!
ეს უთხრა და დასაგლეჯად
ქოფაკები დაახვია.

26. ღ ე ლ ე.

პატარა წყარო ანკარა
ღელეში მიწანწკარობდა;
ბევრი ცხოველი სულდგმული
მისის სიკეთით ხარობდა.

ერთხელ იმ ღელის ნაპირზე
მწყემსი ამბობდა საყვედურს;
თურმე მდინარემ უეცრად
ცხვარი მოსტაცა უბედურს.

წყარომ სთქვა: „ფუი მის
წყლობას!
რა სამაგელი არიო!..
მომდურავი ჰყავს თანსწორად
მიდამო, მთა დახ ბარიო.

იმას რომ ჰქონდეს ჩემსავით
წმინდა, ანკარა გულიო,
რამდენი გამოჩნდებოდა
შიგ მსხვერპლი ჩამარხულიო?

აი, დაუდგა სამართალს
ის უსამართლო თვალიო!

მე სასარგებლოდ დიდ-წყალსო!
გავახარებდი მთა და ბარს,
გამოვიჩენდი სულ ძალსო.

არ დავაღრჩობდი არც ქათამს,
არც წავიღებდი ფოთოლსო,
რომ ჩავივლიდი სოფლებში,
ვარგებდი ქვრივს და ობოლსო.

ზღვამდი გულ-წმინდათ ვივლიდი
უწყინრად ნელა მელაო;
შემიყვარებდა ქვეყანა
დი დამლოცავდი ყველაო".

ასევე ამბობდა ის წყარო,
სანამდი იყო პატარა,
მაგრამ ამ სიტყვის შემდეგ კი,
ხანმა რომ გამოიარა,

მოვარდა ღვარი ძლიერი,
გააასკეცა ის წყარო
და მანაც შფოთვა-ღრიალით
მთლად გააყრუა სამყარო.

მას ადრინდელი სიტყვები
არც ერთი არ მოაგონდა,
რასაც ეძგერა – მოგლიჯა,
სულ ყირამალა გაქონდა.

აღარ ვის ესარჩლებოდა,
არას ინდობდა იმ მხარეს?
და მთელი ფარაც მოსტაცა
თვითან იმ საწყალ მეცხვარეს.

–

ზოგ-ზოგი კაციც ასეა:
სანამ არა აქვს უფლება,
თავს იკატუნებს და ყველას
ატყუებს და გარს ევლება!

27. მელა და მაჩვი.

მაჩვი ჰკითხავდა მელიას:

ნათლიავ საით გარბიო?"

მელამ მიუგო: „ამიტყდა

სოფელი ცრუ და ხარბიო!.

არ მაყენებენ, გამაგდეს,

შემწამეს მექრთამობაო?.

ვინ მე და ვინ მაგნაირი

პატიოსნობის გმობაო?

მე საქათმეში მსაჯულად,

შენც იცი, რომ ვიყავიო!..

ლამე გატეხით ვშრომობდი,

არ დამიზოგავს თავიო,

მაგრამ რად გინდა? მადლობა

რა მიძღვნეს? რით მაამესო?

პირ-აქეთ მომდევს შარები,

ქურდობა შემომწამესო!

მე და ქურდობა?! ეს განა

ჩემს გულ-წრფელობას შვენისო?

ასე ძნელია აყოლა

ცრუმაბეზლარი ენისო?..

აწ შენა გკითხავ, თუ ძმა ხარ,

ხომ კარგადა მცნობ, რა ვარო?

განა მე ქურდს და მოქრთამეს

ან ტყვილა რითმე ვგავარო“?

მაჩვმა მიუგო: „რა ვიცი?

ტყვილად ვერ გემოწმებო!

ბევრჯელ მინახავს მაგ ტუჩზედ

ქათმის ბურტყელი და ფრთებიო“!

ვინ არ სცნობს ამ ჩვენ დროშიაც

იმ წმინდა დიდებულ პირებს,

რომელთაც ეთქმის პირდაპირ:

„ფიცი მწამს, ბოლო მაკვირებს“.

28. კურდღელი ნადირობაში

ერთხელ დათვზე სანადიროდ

გაემგზავრენ სხვა მხეცები,

მოარხიეს დიდი მთები,

შესწავლილი ჰქონდათ გზები.

გამოიგდეს დათუნია

მინდვრად ძუნძულ-ბლავილითა,

დაესიენ და დაგლიჯეს

ყეფა-კიჟინ-ჩხავილითა.

როცა მოკლეს, ნანადირევს

გასაყოფად მიჰყვეს ხელი

და მათ რიცხვში მოზიარედ

გაერია იქ კურდღელი;

თითქოს წილიც ერგებოდა

დათვს ჩაავლო ყურში კბილი.

სხვებმა რომ ეს დაინახეს

აიტეხეს მათ სიცილი:

„სიდან სადა!.. წმინდა საბა“!..

აქ რა უნდა ბრუტიანსო?

ასე ურცხვად რომ მიმდგარა

და დათვს წიწკნის ყურის კანსო?

კურდღელმა სთქვა: როგორ თუ

რა,

ვერ მხედავდით იმ ტყეშიო?

რაც მე მაგ დათვს ვუკიჟინე:

არ სმენია მის დღეშიო.

შევფახე და შევაშინე,

აღრიალდა... იხტუნაო!

მე ვიყავი, რაც ვიყავი

გამოვავდე დათუნაო...

სიცრუის და ტრაბახობის

სულ ქარ-ბუქი ააყენა,

გააცინა იქ ვინც იყო...

გუნებაზე დააყენა.

„რა ყოფილა ეს ყურ დიდა
ბრუტიანი... მასხარაო!
გაუქრათ და გადაუგდოთ
ყურის კანი პატარაო!..
ტრაბახა კაცს მართალია,
სასაციოდ კი იგდებენ,
მაგრამ ზოგჯერ საშოვარში
სულ უბრალოთ წილს უდებენ.

29. ორი მტრედი

(უძღვნი ელიკოს და კატოს).

დამოყვრდენ და დამძობილდენ
ერთმანეთან, ორი მტრედი;
გაიერთეს სიკვდილამდე
მომავალი სვე და ბედი.

აღთქმა დასდევს ერთმანეთში,
გული გულში გაუყარეს
და სასიკვდილ-სასიცოცხლოდ
მეგობრობა აღიარეს.

აღარც სვამდენ, აღარც სჭამდენ
ცალ-ცალკე!.. და არც ეძინათ! –
გადაიქცენ ერთმანეთის
ოცნებათა და გულის თქმათ.

ნეტავი მათ! რაღა სჯობდა,
კაცმა რომ სთქვას მათს ცხოვრებას!?
გულში რაღათ გაივლებდენ
ერთმანეთის მოშორებას?

მაგრამ დახეთ ამ ჭრელ სოფელს,
მაცდურსა და მოუსვენარს!
ზოგჯერ ეკლით მწარედ
მჩხვლეტელს
ზოგჯერ ია ვარდის მფენარს!..

არ აყენებს მუდამ ერთსა
და იმავე გუნებაზე!

და ჩვენს იმ ერთ მტრედთაგანსაც
ერთხელ გული შეეცვალა
და ნადები გულში ძრახვა
მეგობარს ვერ დაუმალა.

გამოუტყდა: შენთან ყოფნას
მირჩევნია რაღა მეო?
მაგრამ ერთი სურვილი მკლავს...
რაღა დღე და რა ღამეო?.

გადავეყვი მაზედ ფიქრებს,
გადიდებულს ჩემ ხელადო,
და მოხიბლულს აღარა მაქვს,
ჩემი თავი ჩემ ხელადო.

მინდა ერთი ან ორი დღით
გავემგზავრო, გავფრინდეო,
მაგრამ, ვაი, თუ ამ გაყრით
შემიწუხდე.. შეშინდეო?"

მე სულ მალე დავბრუნდები,
გაძლევ ამის სიტყვასაო!
მხოლოდ ერთ თვალს გადავავლებ
მთელ ხმელეთსა და ზღვასაო.

ვნახავ ყოველ გვარ სანახავს,
რაც გასაკვირვალაო!
ქვეყნის ცოდნა და შესწავლა
ყველასათვის ვალიაო:

დავბრუნდები, მოგიყვები,
შენც გაიგებ ყოლიფერსო,
მერე დავჯდეთ ასევე ერთად
„მადლი ღმერთს და ფერი ფერსო!

არ იამა ამ სიტყვების
გაგონება მეგობარსა;
გაყვითლდა და დაემსგავსა

არ ატარებს არც ერთ
სულდგმულს
მის სურვილსა და ნებაზე,

ფერ მიხდელი ცოცხალ-მკვდარსა!
უთხრა: ეგ რა გიფიქრია,
რაღაც, საჭირობოროტო?

– 23 –

მე აქ დავრჩე, შენ იყო...
მეც მარტო და შენც მარტო?!
ნურც შენ იტკენ, ნურც მე დამ-
წყვეტ
უბრალოზე, ძმაო, გულსო!
თავიდანვე სიფრთხილე სჯობს
ბოლოს ურგებ სინანულსო.
ტკბილათა ვართ ჩვენს ბუდეში,
შევლულუნობთ ერთმანერთსო
და უბრალო ახირებით
ნუ ვარისხებთ მალა ღმერთსო!
ეს ქვეყანა სახიფათო
არ დაგაყრის შენც სეირსო;
უცბად ან აქ, ან იქ, სადმე
გადაგვიდებს რამე ჭირსო.
ან გრიგალი დაგიბერავს,
მიგახლის ქვას და ხესო,
ან მოგისევს ქორ-მიმინოს,
ან დაგიგებს მახესაო.
და თუ მაინც აღარ იშლი,
მოუცადე გაზაფხულსო
და ამ დავლევ ზამთრის ბოლოს
თავს ნუ ანდობ განძრახულსო.
მით უფრო... აი გესმის?
ყვავი თავზე დაგვჩხავისო
და ეს ცხადი ნიშანია
რაღაც ცუდის და ავისო!
ბევრი უთხრა ამ გვარები
გულ დამწვარმა მეგობარსა
მაგრამ იმან ის სიტყვები

პირველ დღესვე მოიღრუბლა,
ამოვარდა ცივი-ქარი.
დაიელვა... დაიქუხა,
წვიმა მოჰყვა თან შხაპუნა
და საბრალო მოგზაურიც
შეაშინა... შეადრწუნა.
გაილუმპა, გაიწუწა,
აფარფატდა ცუდათ მტრედი!
საძრაობა ელეოდა,
მაგრამ კიდევ კაი ბედი,
რომ მახლობლად იდგა მუხა...
თავი იმას შეაფარა..
და ავდარმაც იმავე დროს
ასე უცბად გადიკარა.
ჩადგა ქარი, საოცარი,
მზემაც გამოიჭიატა,
მოიბრუნა მგზავრმაც სული,
ღონეც ისევ მოემატა.
გამოფხიზლდა თვით ბუნებაც
თითქოს, პირი დაიბანა
და სამგზავროდ იმ უბედურს
გული ისევ აეფხანა.
და გასწია!.. არ დაბრუნდა,
გადალახა ზღვა და ხმელი,
მაგრამ, როგორც ხორც შესხმულსა
მოენატრა კი საჭმელი.
და მშიერი გამალეებით
საკენკს სადმე დაეძებდა;
კუჭამწვარი მხოლოთ თვალებს
აქეთ-იქით აცეცებდა.

გაატანა ნიავ ქარსა.

აღარ დადგა! აღარ იქნა!
გადაჰკიცხა მეგობარი!...
არაო, ჰკრა ცის ლაჟვარდში,
გადიარა მთა და ბარი!...

მაგრამ დახეთ უბედობას!
არ დაუდგა კარგი დარი:

დაინახა მან ხორბალი

ერთგან მიფანტ-მოფანტული,
წაიტყუა მსუნაგობამ
და შეექნა პურზე გული.

დაემვა და ზედ დააჯდა,
მაგრამ თურმე მახე იყო

- 24 -

და ხაფანგმა რომ ისხლიტა
შიგ ფეხი კი ამოეყო?..

მისი ბედი, რომ შიგ გაბმულს
ვერ მიუსწრეს და ვერ ნახეს!..
იფართხალა!.. იფრთქილა
და გადურჩა ისევ მახეს.

მაგრამ რაღა გადარჩენა!
ერთი ის რომ იღრძო ფეხი
და მეორეც – ჭირი ჭირს სდევს
და გაჰყვება მახსვე მახი:

რომ აფრინდა ქორი დახვდა,
შურდულივით მიაშურა,
ჰკრა ბრწყალელები, მოიმწყვდია
კლანჭებში და მთლად გასწურა.

წკირზე იყო მისი საქმე,
მაგრამ, აქაც ისევ ბედი...
ქორს არწივმა დაუქროლა
და გავარდა შიშით მტრედი.

გულ გახეთქილს, ფეხ-მოტეხილს
აღარ დარჩა მეტი ძალა,
აკვანჭილდა, როგორც იქნა,
ღობის ძირში მიიძალა,

მაგრამ ბავშვმა დაინახა,
შორიდან ქვა მიაყოლა,
მოხვდა ფრთაზე და კინალამ
ხორცს სულიც თან გააყოლა.

30. გამვლელები და ძაღლები

შარა გზაზე მოდიოდა
ერთად ორი მეგობარი,
იმ მთისა და ამ ბარისა
გაემართათ საუბარი.

იმ დროს გოშიამ უეცრად
ღობეში თავი გამოჰყო,
შორიდან გული მოიცა
და მგზავრებს ყეფა დაუწყო.

მის ხმაზე ასტყდენ ძაღლები,
შეიქნა ყეფა უწყალო!
შეჩერდა ერთი გამვლელი
და მსხვილ ქვას ხელი მოავლო.

მეორემ უთხრა: „მაგათი
ნუ ჰფიქრობ, მოიგერო!
ერთს რჩევას მოგცემ, ძმობილო,
და სჯობს ის დაიჯერო!

ვიცი მაგათი ბუნება
და კარგად ვიცნობ ყველასო
ერთი თუ აგიყოლიეს,
აღარ მოგცემენ შველასო!

მაგრამ შენ თუ არ მიაქცევ
სრულიად ყურადღებასო,
კუდების ამოძუებით
შესწყვეტენ ღრენა-ყეფასო!"

მაშინ კი სთქვა: ჰე, მეყოფა
მე ეს უბედურებაო!
კმარა ჭკუის სასწავლელად
ჩემი მოგზაურობაო!..

აწ კი დროა „ავიკიდო
ჩემი გუდა-ნაბადიო,
„ჩიტი სადაც იბადება
იქ ჰქონია ბაღდადიო!..

მართლადაც არ გადაედგათ
ჯერ კიდევ ათი მათ ბიჯი,
მაღლებმაც ყეფა შესწყვიტეს,
თითქოს აჰკროდესთ მათ კრიჭი.

–
შურიანებიც ამ გვარად
ჰყეფენ და იღრინებიან,
მაგრამ ხმას რომ არ გასცემენ
თითონვე გულზე სქდებიან.

– 25 –

30. ღლავი და კატა

ხარაზი რომ მოინდომებს
ხაჭაპურის გამოცხობას
და ხაბაზი ხარაზობას...
წულა ჩექმის გამოწყობას!..

მაშინ კი რა მოგახსენოთ
მათი შრომის და ხელობის?!
რა გამოვა მათგან გარდა
სიბრიყვის და სულელობის?

მაგრამ არის ზოგი ერთი
თვალხარბი და ჭირვეული,
თავისს საქნარს უკუ აგდებს
სხვის საქმისკენ უწევს გული.

არ სჯერდება იმ ხელობას,
რასაც ბედი მიანიჭებს;
ვერც სხვის საქმეს გააკეთებს
თავისასაც გააფუჭებს.

სიხარბით თუ სისულელით
(რა ყოფილა კი ხუმრობა)
ერთხელ დიდ-ღლავს მოსწყენოდა
წყალში თევზის ნადირობა.

და ხმელეთზე მოინდომა

და ცალ-ცალკეც ჩაუსაფრდენ
ხელ-ჭურჭლების უკან ძროში.

როცა კატამ გაათავა
ნადირობა და გამოძღა,
მოინდომა ამხანაგთან
მისვლა... როდი დაივიწყა.

მივიდა და რასა ხედავს?
მონადირე სულს ძლივს ღაფავს,
თაგვებისგან მოკვნიტილი
აქვს ბოლო და ვერ იღებს თავს.
დაატანა უცბად კბილი
და წყალშივე გადუძახა!
დარჩებოდა თაგვებს ხელში,
თუ რომ კატას არ ენახა.

ახი არის, ვინც ღალატობს
ხელობას და ბედის წერას!
წყალში მცურავ ღლავს რა რჯოდა
მშრალზე თაგვ-ვირთხების ჭერას?

31. ჭრიჭინა და ჭიანჭველა.

დაჭრიჭინებდა, დახტოდა

კატასავით თავის ჭერა?!
რომ ვერაფერს გააწყობდა
მეტის ნდომით არ ეჯერა.

კატა ნახა და გულ-წრფელად
გაუმჟღავნა საწადელი.

კატამ უთხრა: „ეგ, მგონია,
უნდა იყოს შენთვის ძნელი?“

სულაც არა! რა ძნელია
მისთვის, აბა, თავის ჭერა,
ვისაც წყალში დაუჭირავს
კალიმახი და მარდი წვერა?!“

არ მოეშვა და კატამაც
წაიყვანა სალაროში

ჭრიჭინობელა პატარა,
და უშრომ-უზრუნველობით
მთელი ზაფხული ატარა.

მაგრამ ბოლო დროს ზამთარმა,
თვალი რომ გამოაჭყიტა,
შეკრთა მოცლილი მღერალი
და შიშმა წელი მოსწყვიტა.

გაჰქრა იგი დრო, როდესაც
ყოველგან დროს ატარებდა,
ცა ქუდად აღარ მიაჩნდა,
მიწას ფეხს არ აკარებდა!...

სიმშლით კუჭი უხმება,
თანაც სიცივით კანკალობს;

– 26 –

ველარ ხტის, ენაც ჩავარდა,
ჩვეულებრივტად ვერ გალობს!

ან-კი რაღა დროს ხტომდა,
და რა დროს !იანურია,
როცა რომ ლხინის მოყვარეს
სცივა, ჰშია და სწყურია?

კარზე მიადგა ჭინჭველას
ვედრებით: „ჩემო ნათლია!
ნუ მომკლავ გაზაფხულამდე
და გამომკვებე, მადლია!“

ჭინჭველამ ჰკითხა: „ზაფხული
როგორღა გაატარეო?“

– „ვილხენდი, გამოვაცრუე
ჭრიჭინით არე მარეო.

– მაშ თუ მაგრეა, რადგანაც
ზაფხულში იფარფაშეო,
მიბრძანდი ეხლაც და სინჯე –
იხტუნე ითამაშეო!

იცი მისთანა მხარე,
რომ თავი დაიფარო?“

– როგორ არა, ამბობენ,
არკადიის ტყეებსო,
ყველა თურმე განცხრომით
ატარებს იქ დღეებსო.

იქ სუყველა ერთმანეთს
ყმებსავით ეტრფიანო!
გასინჯე, რომ ძაღლებმაც
ყეფა არ იციანო!

არც შურია. არც ძრახვა,
იქ... არც რამე მტრობაო,
იქ წასვლა და ცხოვრება
მისათვის მემხრობაო.

– „კეთილი! წადი რადგანც
იქ ბედს ეგულებიო!
მაგრამ თან ხომ არ მიგაქვს
ეგ ზნე და კბილებიო?“

– „მაშ აქ ვის დაუტევებ
ამ ჩემს საქონელსაო?“

32. მგელი და გუგული

მგელმა გუგულს შესჩივლა:
„ჩემო მეგობარო!
აქ აღარ მედგომება,
უნდა გავიპაროვო.

თუ შემხედეს ძაღლებმა,
დამიწყებენ ყეფასო,
და მწყემსებიც კომბლებით
გამიხეთქენ კეფასო.

თითქოს ვიყო ერთი რამ
ქვეყნის ამომგდებო!
არა! უნდა წავიდე,
მე აქ ვერ დავდგებო!“

გუგულმა სთქვა: „კი, მაგრამ
მანაც სად მისდინარო?

გიჟი კი ნუ გგონივარ,
რად ავიღებ ხელსაო?“

„თუ მაგრეა, მაშ იქაც
ვერ აიცდენ ავსაო,
მაღე ნახავ იმ ტყეშიც,
რომ გაძრობდენ ტყავსაო“.

33. მამალი და მარგალიტი

მამალი რომ ნაგავს სჩხრეკდა
მარგალიტი ნახა;
გააგორა ის იქავე
და ეს დაიძახა:
„გარეგნობით იტყუება,
მხოლოდ თვალს იტაცებს!

– 27 –

ეს მიკვირს და ვერ მივმხდარვარ,
რისთვის მოსწონთ კაცებს?

მე-კი ჩემდა თავად ვიტყვი
წრფელის გულით მართალს,
ამას ბევრად ვამჯობინებ
მცირე პურის მარცვალს!“

–

უგუნურნიც ასე სჯიან
და ასე ამბობენ,
როცა ჭკუა აღარ უჭრისთ
და ველარასა სცნობენ!

ამას არ ვიზამ, – ამ გვარი
მე ჭკუა არას მარგებსო!
თუ მოვიტაცებ ბარემდა,
დიდებს, სუქნებს და კარგებსო“.

სთქვა და მოუნდა კიდევაც
მაშინვე ხელად აწაპვნა
და ნამეტანის ნდომისგან
ჭკუა, რაც ჰქონდა დაებნა.

ამოირჩია ჭედილა,
აღარ იკმარა პატარა,
დააჯდა ზურგზე, კლანჭები
გაუყარ-გამოუყარა . . .

ცხვარს არც უგრძვნია და ის კი
მაღლისკენ ექაჩებოდა;
სცდილობდა, მაგრამ კლანჭები
ხუჭუჭა მატყლში რჩებოდა.

34. ყვავის ბახალა (ბარტყი).

არწივი მაღლა მფრინავი
თავზე დაეშვა ფარასა,
რალა თქმა უნდა, ერთ ბატკანს
მოიტაცებდა სხვას რასა?

მაგრამ ისეთი სიფრთხილით
და სისწრაფითაც დაეშვა,
რომ მსხვერპლი გამოეცალა
მეცხვარეს თვალ და ხელ შუა.

მახლობლად იქვე სადღაცა
დაყვანცალობდა ყვავიცა
და რა უყურა არწივსა
თვითონაც გული მოიცა.

მაგრამ ამბობდა: ამ „ფრინვლის
მე არა გამეგებო!
მიკვირს რომ ხალხში არწივებს
დავარდნილი აქვთ ქებაო“.

„იმტა ვისა აქვს?... ფლავს ვის
სჭამს!“
მართალი უთქვამსთ კაცებსო,
პატარა კრავებს იტაცებს .
და ხმასაც არ სცემს ვაცებსო.

ვერც აიტაცა, თვითონვე
ჩავარდა უცბად შავ დღეში...
დაკრიხინობდა ის მატყლში
როგორც გაბმული მახეში.

პატარა რომ მიჰბამავს
დიდს ქურდსა და მტაცებელს,
რა თქმა უნდა იმას კი
ჩაავლებენ იქვე ხელს!..

35. ვირი და ბულბული.

ვირმა მოჰკრა ბულბულს თვალი
და უთხრა მას: „მეგობარო!
ამბობენ, ვითომც მღერალი
შენ ჩინებული რამ ხარო.

მე ძალიან გულითა მსურს
მოვისმინო შენი სტვენა,
გულმოდგინეთ დაგიგდებ ყურს
თუ გაქებენ ღირსად შენა!

– 28 –

მღერალმა გამოიჩინა
აქ თავისი ხელოვნება,
ათას-ნაირად დასტვინა,
აიგზნო რა გულის ვნება.

ნელ-ტკბილად იწყო მან მოთქმა:
ხან წყნარ ჭიკჭიკში სდნებოდა,
ხან მისი სალამურის ხმა
მთას და ველს ეფინებოდა.

ყურსა უგდებდა მდუმარე
განთიადისა მღერალსა,
მიდამო, არე და მარე
მთლათ გაემსჭვალა მის ძალსა,

ფრთა გაშალა შესაბრალმა,
ცხრა მთას იქით გადაფრინდა.
და ამგვარი მსაჯულები
აგვაშოროს, არც ჩვენ გვინდა!

36. გლეხი გაჭირვებაში ჩავარდნილი.

ერთ გლეხს ქურდი შეეპარა
სახლში ღამე რომ ეძინა
და მოჰპარა რაც გააჩნდა
და მის დღეში შეეძინა.
დილას ადგა გაიღვიძა,

სიჩუმის აძევს მას ფარდა,
არ იძვრის, დაწვა ნახირი,
სხვა ფრინველთ გუნდი დაწყნარდა,
ჩადგა ნიავი, ზეფირი.

და მწყემსი აღელვებული
სუნთქვასაც ძლივსღა ბედავდა,
მხოლოდ უძგერდა გლახ-გული,
სატრფოს რომ მღიმარს ხედავდა!

გათავდა მღერა!.. ბუღბული
თამამად შეაჩერდა ვირს,
მაგრამ იმისმა მსაჯულმა
თავი დაჰქინდრა ბრძნულად ძირს,

და უთხრა: ჰოო, რა უშავს!
სწორი უნდა ვსთქვა... მართალი!
მაგრამ მებრალვი, რომ არ გყავს
ნაცნობი ჩვენი მამალი!

ადვილად შეიძლებოდა
მისი ჰანგებიც გესწავლა,
და მაშინ სხვა იქნებოდა
მაგ შენი, გალობის ძალა".

–

რა გაიგონა მღერალმა
ამნაირი რჩევა წმინდა,

მიიხედა – მოიხედა,
შენს მტერს იმას ელდა ეცა!
დაიძახა! ვაი დედა!

ვინ დამლუპა? ვინ გამქურდა?
გამომიჭრა ცოლ-შვილს ყელი!...
მიშველეთ და მომეხმარეთ!
ან ჩამქოლეთ მე დღე ბნელი!

ამ ყვირილზე მეზობლებმა
მოიყარეს მისას თავი,
შეებრალათ და შესწუხდენ,
რომ გაიგეს ეს ამბავი.

ახრიალდენ, ერთმა უთხრა:
რად უშვებდი სახლში ქურდებს?..
არ იცი რომ გაჰქურდავენ
იმას, ვინც რომ კარს არ უგდებს?..

მეორემ სთქვა: დალოცვილო
სიმდიდრით რომ ამაყობდი,
არავისთან არ მალავდი
შენს შემძლებას ტრაბახობდი,

რა თქმა უნდა, რომ მაგითი
გადაჰკიდე შენ თავს ჭირი.

ახლა რაღა გაეწყობა,
რაღას მოსთქვამ?.. ტყვილად ტირი,

– 29 –

მესამემ სთქვა: არ იცოდი
რომ არავინ დაგზოგავდა,
როცა სახლში შემყეფავი
ერთი ძალღივ არა გყავდა?

უძალლობა არ იქნება,
გაიჩინე... გეთაყვანე!
სხვაგან თუ არ გეგულება
ლეკვი, ჩემგან წაიყვანეს!..

ამან ეს სთქვა, იმან ის სთქვა...
გაახურვეს საუბარი,

გოშამ უთხრა: „რას მასხარობ?
უნდა გითხრა, მებრალეები!
ვერ ხედავ, რომ ყურს არ გიგდებს,
და ტყუილად რად ილღები?"

უპასუხა: „მეც-კი ვხედავ,
რომ არ მაქცევს ყურადღებას,
თვარა, ეს რომ არ ვიცოდე,
გავბედავდი განა ყეფას?!

რა მაკლდება, შორი-ახლოს
ასე ყეფით რომ მივსდიო?

რჩევითა და საყვედურით
გააბრუნეს ცოცხალ-მკვდარი.

და საქმით კი შემწეობა
გულშიც არვის გაუვლია.
ასე არის, შემწეობა
სიტყვით ყველგან ადვილია.

„სიტყვა სხვაა, საქმე სხვაა,
შუა უზისთ დიდი ზღვარი“
და მიტომაც გასაჭირში
კაცს გაურბის მეგობარი.

37. სპილო და ფინა.

ერთხელ სპილოს საჩვენებლად
ქუჩა-ქუჩა ატარებდენ.

ამ საკვირველ სანახავით
ახლოს ვერ ვინ მიეკარა,

ახლოს ვერ ვინ მიეკარა,
ყველა ისე შეაშინა,
მაგრამ უცბად საიდგანდაც
გამოუხტა ერთი ფინა.

გადიგრიხა კუდი, შეხტა,
გაწიწმატდა და გამწარდა;
შეუღრინა, შეუყეფა,
მაგრამ ზედ-კი ვერ მივარდა.

რაც რომ ჩემის თვალით ვნახე,
სხვებსაც ვჰკითხე იმის გარდა
და რაც მითხრეს, რომ შევიტყვე
მიამა და გამეხარდა:

მწყემს აქებენ, მაგრამ მწყემსი
თავის თავად რას დაგვაკლებს,

ვინც შემხედავს, ასე იტყვის:
მარჯვეა და გულადიო!“

38. მგელი და მისი ლეკვი.

მამა-პაპის ხელობას რომ
შეაჩვიოს, შეასწავლოს,
მგელმა ლეკვი გააგზანა
საზვერავად ახლო მახლოს.

უთხრა: შვილო! აბა ფრთხილად
მოიარე არე-მარე!

საარემო და საკბილო
თუ რამ ნახო მომახარე!

წავიდეთ და ვინადიროთ,
აწ დრო არის დაიგემო,
რომ შეიძლო თავის რჩენა
უჩემოდ და მანუგემო.

გაემგზავრა ლეკვი, მაგრამ
ისევ მალე მოცუნცულდა,
იმახოდა: დედა! დედა!
რაც გვინდოდა აგვისრულდა;
აგერ ახლოს, ამ საღამოს
მოურეკავთ მწყემსებს ცხვრები,
დარჩენილან და აქავე
დაწოლილან გამაძღრები.

და საქმეს რაზედ იჭირვებ,
რომ წაგამწარონ მალეო!
ჰალალი ლუკმა ეძიე,
ქურდობა მოიშალეო!!

ასე ურჩევდა მელიას
ერთი. მდიდარი სოფლელი,

როცა გამხმარ-გატყაულებს
იქვე ცხვრებთან სძინავთ ძაღლებს?
დედამ უთხრა: არა, შვილო!
მე უფრო ვარ გამოცდილი...
სადაც მწყემსი კარგი არის,
ძაღლებიც ჰყავს იმას ფრთხილი.
და თუ მწყემსი არ ვარგია
მაშინ ნულარ გეშინია..
იმის ხელში ქოფაკიც კი
წუპაკი და ფინიაა!..

39. სოფელი და მელა.

მითხარი მელა-კუდაო:
რათა ხარ ქათმის პარია?
ნაარმი ლუკმა, ხომ იცი,
არ შეგერგება – მწარია?!..
ქვეყანა ატეხილი გყავს,
იმახის: ქურდი – მელაო
საქათმეს შემოეჩვია,
გაგვცალა.. დაგვანელაო!
არ ერიდება არც ძაღლებს,
აღარც იზოგავს თავსაო,
მაგრამ თუ ხელში ჩავიგდეთ,
ცოცხლად გავაქრობთ ტყავსაო!
ცხადია მათი მუქარა
რომ არ ჩაივლის უქმადო
და თუ მოგასწრეს, იცოდე.
დაგგლეჯენ ლუკმა-ლუკმადო.

უწყინარი რამ კეთილი,
ყველას პატრონი, მომვლელი.
მელიამ უთხრა: ბატონო,
მართალს მიბძანებ ყველასო,
მაგრამ სხვა საშუალება
რომ არ აქვს არსად მელასო?
არ გვისწავლია ხვნა-თესვა,
არც ვიცით ცულის ხელიო!..
მაწანწალა ვართ, მოვლილი
გვაქვს ყველგან მთა და ველიო!
განა არ ვიცი, ქურდობა
რომ არ ვარგია... ცუდიო...
მაგრამ უმისოდ ხომ უნდა
ამოვიძუო კუდიო!

შიშშილი მომკლავს, ცოლ-შვილსაც
სიმწრის დღე დაუდგებაო!
მიჯობს მამლარი მაგინოთ!
რას მარგებს მშიერს ქებაო?
სოფლელმა უთხრა: თუ მართლა
მაგაზე მიდგა საქმეო,
ხელს მოგიმართავ და შენ კი
ცუდი ხელობა დაგმეო.
მე შემძლია, თავიდან
რომ აგაცდინო ჭირიო:
შეგეკვრი ერთის პირობით
და არ გასტეხო პირიო!
მოდო დამიდექ მექათმეთ,
შენ ჩაგაბარებ ყველასო!
და მოუარე ჩემს ქათმებს!
ნულა გაატან მელასო!

– 31 –

არ მოსტყუვდები, რადგანაც
ყველა ხრიკები იციო
და შენ რომ არას წააგებ,

40. მაიმუნი.

სახნისს ეკიდა გლებ-კაცი

მეც მომიცია ფიცით:

არც შენ დარჩები მშიერი,
ცოლშვილსაც უპატრონებო!

ამაზე უფრო სასურველს
სხვას რაღას მოიგონებო?

ფეხზე აღარ სდგას მელია
ნამეტან სიხარულითა!

იკისრა რასაც ურჩევდნენ,
ჩაება წრფელის გულითა.

დაუტრიალდა საქათმეს...

ძალიც კი გაიერთგულა!
მის ხელში არ თუ დედლები,
წიწილაც არ დაკარგულა.

უქებენ მეთვალყურობას
პატრონიც მწყალობელია
გასუქდა, ღარი დაისვა,
კმაყოფილია მელია.

რაღა სჯობია ამ ყოფას,
რაღაც რიგი და წესია,
მაგრამს ეკ „ჩვეულები კი
რჯულზედაც უმტკიცესია“.

ერთ ღამეს ერთგულ-მსახურსა
ხუმტურმა წამოუარა
და რაც ებარა, გასწყვიტა,
სულ ერთად სისხლი დაღვარა.

ქურდი ვერ მოშლის ქურდობას
დი ცუდი კაცი სიცუდეს,
უბრალო ჭემმარიტება,
უნდა ეს ყველამ იცოდეს!

და მიწას ხნავდა სიჩქარით;

გაჰქონდა იქით და აქეთ,

ოფლი სდიოდა სიმწარით,

ვინც კი ხედავდა მისს შრომას,

გულ და გულ მუშაობისა,

მოსწონდა მისი სიმარჯვეს

უთვლიდა გამარჯობასა .

ეს შეეხარბა მაიმუნს

და სთქვა: მეც უნდა მაქონო!.

მაგას ხომ ჰხედვენ და ახლა

ჩემი სიმარჯვე ნახონო!

დაავლო ხელი ერთ დიდ კუნძს,

რაც ღონე ჰქონდა და ძალა,

მისდგა!.. ხან იქით, ხან აქეთ

აგორა... აკოტრიალა.

თავს არ ჰზოგავდა საბრალო,

ცხელ ოფლში იწურებოდა

და, როგორ მოსწონთ სხვებსაცო,

გზისკენაც იყურებოდა.

მაგრამ მას გამარჯობასა

არ თუ არ ეუბნებოდენ,

პირ იქით, რომ უყურებდენ,

სიცილ-ხარხარით ჰკვდებოდენ.

და იძახდენ: ფუჭია .

ამ გვარი მუშაობაო!

ვისთვის რა სასარგებლოა

რძესავით წყალის დღობვაო?

41. ბუზი და ლომი

ბუზმა ლომი გაიწვია

საჭიდაო მოედანზე

გაეცინა ლომს... შეხედა
და თავისთვის მიწვა განზე.

მაგრამ ბუზი არ მოეშვა,
ტრიალებდა, როგორც ჯარა, –
ხან აქ ეცა, ხან იქ ეცა
პაწაწინა მეტიჩარა.

„თუ გულს გერჩის, გამობძანდი
ამ მოედნის პირასაო,
ქამანდებს რომ ზედ მოგაყრი,
გადაგიყვან ყირასაო!“

გაუკვირდა ლომს და ბრძანა:
„რათ თავს იგდებს სულელიო?
ცოდვას აუტრუებია
სიკვდილისა მსურველიო!“

მიუბრუნდა, შეუტია,
მაგრამ ბუზმა არ აცალა, –
უცბად ცხვირში შეუფრინდა,
შეუძვრა და მიიძალა,

და ჩხიკინი რომ დაუწყო
დამშვიდებით ნელანელა,
ლომს მით თავბრუ დაახვია
და თვალები დაუბნელა.

აღრიალდა ლომი სიმწრით,
ხან ხტოდა და ხან გორავდა,
ბუზი მაინც ვერ გადევნა,
ტყვილად ცხვირს-პირს იტორავდა.

დაიქანცა, დაიღალა,
სიმწრით მისი დაემართა:
ბოლოს გული შეუწუხდა
და მიწაზედ გაიშხლართა.

გამოფრინდა მაშინ ბუზი
და ლომი რომ ისე ნახა,
„მე გახლავარ ფალავანი!
სიამაყით დაიძახა.

და გაფრინდა ამპარტავნად,
მოინდომა თავის ქება,

მაგრამ გზაში ქსელი დახვდა
და უეცრად შიგ გაეზა.

გაექანა ობობია,
დაიჭირა ცოდვის შვილი
და მაშინ-კი სხვა კილოზე
მორთო ბუზმაც იქ ბზუილი.

42. ლომის აღზრდა.

პირუტყვების მეფეს ლომს
მემკვიდრე შეეძინა;
გამხიარულდა დიდად
და გულში ჩაიცინა.

სთქვა: მეფეები შვილებს
ზრდიან უთავბოლოდო
და ქვეყნის სასარგებლოდ
მე გამოვზრდი მხოლოდო.

რომ ამ ქვეყნის ავ-კარგი
გაარჩიოს სრულადო
და ქვეყანამ, როგორც სხვებს
არ უყუროს მტრულადო!..

და სთქვა ეს სულ სხვა არის...
ქვეყნის მწყალობელიო!..
და აკურთხოს უფალმა
მის შემქნელ-მშობელიო!

წლის ბავშვი გინდა იყოს
მეფის ჩამომავალი,
მაინც უსუსურია,
მოსავლელ-შესაბრალო!

მაგრამ პირუტყვების კი
სულ მალე იზრდებიან!
და მოკლე დროში დედ-მამას
თითქმის უტოლდებიან.

ერთი წლისაც არ იყო
ჯერ ის ლომის ბოკვერი,

რომ ეტყობოდა ნიჭი...

ესმოდა ყოლიფერი.

და მოინდომა მამამ

იმისი გაბარება,

ჰრომ გამოზარდოს ისე,

როგორც მას ეკადრება.

გახსნა ლომმა დარბაზი და

გადასცა ვეზირებს

თავის გულის პასუხი:

რა ჰსურს? და რას აპირებს?

წინააღმდეგს ისინი

აბა, რას გაჰბედავენ?

მაგრამ საკადრისს გამოზდელს

რომ ვერსადა ჰხედავენ?..

მართალია, რომ მელას

არ აკლია ჭკუაო,

მაგრამ ეშმაკი არის

და ხან და ხან სტყუაო!

და ვაი თუ უფლის წულს

ასწავლოს მელობაო

და სამეფოს რას არგებს

ამ გვარი ხელობაო?!

თხუნელაც ჭკვიანია,

მარტო თავისთვისაო;

არც ვის რასმე გაატანს

და არც უნდა სხვისაო.

ცუდს არც თვითონ ჩაიდენს...

ვერც სხვა გაუბედავსო,

მაგრამ სულ ქვეშ ქვეშაობს

და შორსაც ვერ ჰხედავსო.

მეფე კი უნდა იყოს

გამჭვრეტელი შორსაცო,

რომ პასუხი აძლიოს

აღმა არ აგვახედებს...

სულ ქვეშ ჩაგვაბარგებსო.

ისევ ვეფხვი აჯობებს,

ვაჟკაცია... გმირიო,

მაგრამ სულსწრაფი არის

მეტად პირ და პირიო.

პოლიტიკა არ იცის,

ქათინაურებიო!..

მოჰკლავს, ან შეაკვდება,

თუ შენიშნა მტრებიო.

მეფე კი უნდა იყოს

გამჭრიახი ფრთხილიო

და არ ივარგებს მეფედ

ვეფხვის გამოზდილიო.

ჩაჰყვენ ასე, ამ გვარად,

ჩამოთვალეს სუყველა,

სპილოც კი დაიწუნეს,

არვინ დაასახელა.

ღირსეული გამზრდელი

ოთხფეხში არ გამოჩნდა

და ლომი, როგორც მამა,

შესწუხდა და დაღონდა.

ამ დროს გაჩნდა არწივი,

მალლით მოიშხუილა,

დასკუპდა მეფის გვერდში,

ძმურად მიეხმატკბილა.

უთხრა: რა გამოგივა

ტყვილა ჯავრს რომ მისდიო?

მეც მეფე ვარ ფრინველთა

და შვილს მე გაგიზდიო!

შორს მხედველიც იქნება,

იწყებს აღმაფრენასო

და თანაც შეისწავლის

დაბალსაც და სწორსაცო.
თხუნელას გამოზრდილი
მეფედ არ ივარგებსო!..

თვით ბულბულის ენასო.
გამხიარულდა ლომი,
სთქვა: რაღა სჯობს ამასო?

– 34 –

ჩავაბარებ, გავატან
ჩემს შვილს, როგორც მამასო!

ან კი რას მოისმენენ
ის უკეთესს გასაგონს,
გამოაწყო ლეკვი და
ჩააბარა ჩიტ ბატონს:

–

ფრინველეთში მოსწავლეს
დაუარდა ნიჭის ხმა
და ეს კარგი ამბავი
საქვეყნოდაც გაისმა.

ლომის სამფლობელოში
დიდი სიხარულია!..
მემკვიდრის მალე ნახვის
ყველა მონატრულია!

რომ გაათავა სწავლა,
დაბრუნდა უფლის წული
და მეფეც მიეგება
ამაღლით მხიარული.

უთხრა: რაც იცი შვილო,
აბა, დაგვანახვეო!..
სამეფო საქმეებიც
შენვე გამოაწვეო.

შვილმა უთხრა: რაც ვიცი,
აბა რას მიხვდებითო,
თქვენ დაბლა ხართ და მალღის
საქმეს რას მისწვდებითო:

მე ვიცი რაც იციან
მალღა ფრინველეთშიო
და რა განწყობილება

ისე ვიცი, რომ უკეთ
აღარ შეიძლებაო
თვითოეულ მათგანის
ზნე და ჩვეულებაო?
ბუდეების კეთებას
როდის გამოიწყებსო?
ან რამდენსა და რა დროს,
როგორც სდებენ კვერცხებსო.

–

ამ გვარების გარჩევა
კარგად შემოძლიაო
და ამის მეტი სხვა რამ
მე არ მისწავლიაო!

ფრინველებში ეს ყველა
არის მოსაწონიო
და აქაც ჩემი სწავლა
გამოდგება, ვგონიო!
დავიწყებებ ყველას
სწავლას ხელ და ხელაო!
ჩიტ ბუდეს და „კვერცხებსა“
შეისწავლის ყველაო.

ამ სიტყვებმა სამეფოს
და მეფეს დასცეს ზარი!
ვის რად უნდა ქვეყნისთვის
გამოუსადეგარი?

რაც უსწავლია, ჩვენთვის
არ ვარგა!.. არ კმარაო!
და შრომა იმედებმაც
ტყვილა ჩაგვიარაო!
მეფემ რომ შეისწავლოს,

აქვსთ მათ ერთმანეთშიო!
ან რას სჭამენ? ან რას სმენ?
რას სჩადიან? და რადო?
ან მთაში რისთვის ჰფრენენ?
რად დაგოგვენ ბარადო? –

ის იქნება კარგიო,
რაც სამეფოსთვის არის,
საჭირო და მარგიო.

– 35 –

43. მოხუცი და სამი ახალგაზდა

ბერი კაცი ხეებს რგავდა;
ყმაწვილებმა გაიარეს,
„გამარჯვების“ მაგიერათ
მას სიცილი დააყარეს:

„ბერო კაცო! ვისთვის გინდა
ეგ ხეები, მანდ რომ რგავო?
გეტყობა, რომ მოცლილი ხარ...
გსურს ხელები მოიქავო!..

მაგის გაზრდას – გახარებას
შენ როგორღა მოესწრობი,
რომ სიბერით, სადაც არის,
აწ სიცოცხლეს გაეყრები;

ეგებ ფიქრობ, რომ გახდები
შენც მეორე მათუსალა?

ისიც დიდი წყალობაა
ღვთისგან, ცოტაც თუ გაცალა!

ჩვენ რომ ვრგავდეთ, ის სულ
სხვაა,
ჩვენ კიდევ ბევრს მოვესწრობით,
მაგრამ შენ კი სულ უბრალოდ
თავს იწუხებ უმეცრებით“.

მოხუცმა სთქვა: „ყმაწვილებო?
სულ სხვა რამე მენატრება:
თუ ნაყოფი ჩემის შრომის
მე თვითონ ვერ მომესწრება.

სხვებს ხომ მაინც მზად

ყველა ღმერთმა უკეთ უწყის
და ჩვენც უნდა ღმერთს ვუყუროთ.

არ გასულა წელიწადი,
რომ მოხუცის სიტყვა ახდა:
ერთი თავის სახლში მოკვდა,
ანთებით რომ ავად გახდა.

მეორე კი ჩხუბში მოჰკვლეს,
საომრად რომ წასულიყო
და მესამე დიდმა წყალმა
მოიტაცა და წაიღო.

მოხუცმა კი, რომ შეიტყო,
ყმაწვილების ბედის წერა,
გააქნია თავი წყენით
და პირჯვარი დაიწერა.

44. ბატები.

გლეხი ბატებს მირეკავდა
ბაზრისაკენ გასაყიდად
და უნდა ვსთქვათ, რომ იმ საწყლებს
არა სცემდა პატივს დიდად.

რომ არ დაჰგვიანებოდა
აჩქარებდა გძელის სახრით;
გადმოუქნევ-გადუქნევდა
ზაპა-ზუპით, ლანძღვა ოხვრით.
ეს ბატებმა იუცხოვეს,

დარჩებათ,
შვილებსა და შვილიშვილებს
და შენდობას შემომითვლის
ყველა, ვინც კი ისარგებლებს.
და რაც სიკვდილს შეეხება,
ყველას გველის დღესა თუ ხვალ!
არ ვინ იცის ხორციელმა,
ვინ მოკვდება ვისზედ უმაღლ.
შეიძლება დღესაც მოკვდეთ,
შეიძლება თქვენც დამასწროთ!

აყიყინდნენ, მგზავრს შესჩივლეს:
„ვერა ხედავთ ამ ბრიყვებსა
უზრდელობა-სისულელეს?
ნეტავ, ჩვენგან რა სწყენია?
და ან რა აქვს ჩვენთან მტრობა,
რომ უბრალო ბატებივით
აგდებულად დღეს გვეპყრობა!
არ იცის, რომ სხვა მოდგმის ვართ
და არ ვგვევართ ყველა ბატებს?“

– 36 –

ჩვენს წინაპრებს ისტორიაც
იხსენიებს... აღამატებს!..
სხვა შეგვფერის ჩვენ პატივი,
სხვა სასწორი, სხვა საზომი;
იმ ბატების ნაშთები ვართ,
რომ დაიხსნეს ერთხელ რომი“.
– „მართლა? კარგი წინაპრები
გყოლიათ თქვენ, როგორც გატ-
ყობთ!..
მაგრამ თქვენ კი, თქვენდა თავად,
რას აკეთებთ, რომ ამყოფობთ?“
– „ჩვენ არაფერს!... მაგრამ
გვყავდა
დიდებული მამა პაპაი...“
– „ვიცი! ვიცი! მაგრამ ის ხომ
დრომ წაიღო და ჩაყლაპა?
თქვენ ის ბძანეთ, თქვენდა
თავად,
რას აკეთებთ? რა ბძანდებით?“
– „როგორ?! ჩვენის წინაპრებით
განა აღარ დავფასდებით?“
– „მაშ არა და!.. ვის რად უნდა,
ვინ რა იყო თქვენი ძველად?“

და, როცა გული იჯერა,
ისევე შინ გაემგზავრა.
მივიდა მწყემსი და უთხრა:
„მიაშუ ჩემო დრუნჩაო!
სად იყავი და რა ნახე
აგრე რამ გაგაყუჩაო?
დიდი კაცების ცხოვრება,
ამბობენ, სანატრიაო;
მათ სახლში თვალ-მარგალიტი
სულ ქვიშასავით ჰყრიაო!..
ოქრო და ვერცხლიც ბევრია,
სხვა-და-სხვა სამკაულიო,
თუ მართალია, ნახავდი,
დაგიტკბებოდა გულიო!“
ლორმა მიუგო: რას ამბობ?!
ისემც იმათ აქვსთ შველაო,
რაც ეგ მართალი კი იყოს?!
თურმე გვატყუებს ყველაო.
ბევრი ყოფილა ამ ქვეყნად
მეჭორე – მოტრაბახეო!
ნეხვის და ნაგვის მეტი
იქ ვერაფერი ვნახეო“.

და თქვენ სხვებზე ხომ არ
ვარგისხართ,
თუ არ ცეცხლზე შესაწველად?"
ზოგიერთი ბატონები,
ვგონებ, ჩვენშიც ასე სჯიდნენ,
მივათითებ მათზე, მაგრამ
ვშიშობ, რომ არ აყიყინდნენ.

—
ბევრი კაცია, რომ სხვის კარგს
თვალთ ვერ ჰხედავს, ცუდს სწუნობს!
ვითომ ჰკიცხავს და კილსა სდებს,
მაგრამ ღორივით ღრუტუნობს.

45. ღორი.

ერთს დიდი-კაცის ეზოში
შევიდა ღორი ღრუტუნა;
ხან აქეთ ეცა, ხან იქით,
სადაც დინგი ჰკრა, უსუნა.
ტალახში ამოიწუმპა,
ნაგავი მითხარ-მოთხარა

46. კვარტეტი.

პრანჭია მაიმუნი,
დათვი ფეხ-მოჩართული,
თხა კიკინა და ვირი,
ყროყინა და ხმა წვრილი
დამეგობრდნენ, უნდოდათ
ლხინი გადაეხადათ

– 37 –

და თან როგორც დამკვრელებს
თავიც გამოეცადათ.
იშოვნეს საკრავები.
ყველამ სხვა და სხვა გვარი
და მაიმუნი იყო
ვითომ მცოდნე ლოტბარი.
დათვს ეჭირა დაირა
მაიმუნს – ჭიანჭური!
სალამური – დიდ-ყურას
და ბეკეკას ჩანგური.
გაუსვეს, გამოუსვეს,
მაგრამ, თქვენ მტერს და ორგულს!.,
მათი ბრახუნ-ჭუჭყუნნი
იმათვე უკლავდა გულს.
გაჯავრდა მაიმუნი:
რა ღმერთი გიწყრებათო?

უნდა გადაჯ-გადმოჯდეთ
ყველა აქეთ-იქითო!"
გადასკუპ-გადმოსკუპდენ,
გადინაცვლეს ხელათა,
მაგრამ მაინც ამითაც
არაფერი ეშველათ.
იქვე მახლობლად ხეზე
შემომჯდარი ბულბული
ყურს უგდებდა მათ ტანჯვას
ფოთლებში განაბული.
რომ შენიშნეს იამათ!
გამხიარულდა ყველა
და მისგან მოითხოვეს
შემწეობა და შველა.
„ტკბილ.ხმიანო ბულბულო
და მცოდნე ჰანგებისა,

ერთად უნდა დაგეწყით
და რათ გავიწყდებათო?

დათვი ამბობს: „რას ბძანებთ?
ეგ სულ ტყუილიაო!
აქ სულ სხვა მიზეზია!
სხვა ხერხი გვაკლიაო.

ჭიანურმა პირველი
ხმა უნდა დაუკრასო,
სალამურმა მოსძახოს,
სხვებმა ბანი უთხრასო".

თხა იძახის: „დაირა
მეტად აბრაზუნებსო,
ყურთა სმენა წაიღო,
გვიშლის და გვაცდუნებსო".

ვირს არ სჯერა, ამტკიცებს:
ეგ სულ ტყუილიაო!
კვარტეტი რომ დავუკრათ,
ჩვენ არ შეგვიძლიაო.

ცუდათ ვზივართ და სანამ
ალაგს არ გამოვსცვლითო!

სანახავადაც კარბი ვარ,
რითა მჯობს ფარშავანგიო!?

ის „ვაი-ვაი“-ს იძახის,
და მე „ყვა-ყვა“-სა ვყვირიო!
ეს არის მხოლოდ, რომ იმას
ბოლო აქვს სხვანაირიო!

ის ბოლო მე შემფეროდა
იმაზე უფრო... ვიცო!
მაგრამ რომ შესცდა ბუნება,
ამას არ უნდა ფიცო.

მაგრამ ბუნების შეცდომას
ასწორებს ხელოვნებაო
და ესეც უნდა გასწორდეს

გაქებენ და ღირსიც ხარ
ჭემმარიტად ქებისა!

ერთი სათხოვარი გვაქვს,
სხვა არც ერთი მომეტი
გვასწავლე, როგორ დავსხდეთ,
რომ დავუკრათ კვარტეტი?"

ბულბულმა უპასუხა:
შემცდარი ხართ ყველაო,
მე როგორ შემიძლია
აბა თქვენი შველაო?

საქმე ის კი არ არის
სად? და როგორ ზიხართო!
ის არის, რომ დამკვრელად
თქვენვე არ ვარგიხართო.

47. ყვავი

ყვავმა სთქვა მაგალობლი ვარ,
ჩემებური მაქვს ჰანგიო!

– 38 –

და ცუდი მასპინძლებისგან,
რომ შეელახა გუნება,
მაშინ მოკურცხლა... იკადრა
საყოლში გამობრუნება..

მაგრამ იქ შინაურებიც
ვეღარ დაუხვდენ მოყვრულად:
აღარ გვიკადრე, გვწუნობდი,
არად გვაგდებდი ჩვენ სრულად!

და ახლა არც ჩვენ გვინდებხართ!
გადახდა უნდა ვალსაო,
მიბრძანდი სადაც გერჩიოს
გილოცავთ გზა და კვალსაო!
მედიდურ-ამპარტავნობა

ასრულდეს ჩემი ნებაო!
მისდგა და რაც კი ებადა,
დაიძრო ბოლო სიმწარით
და ნაცვლად ფარშავანგისა
კული მიირჭო სიჩქარით.

სთქვა: ოჰო! ასე სჯობია
თუ სხვა ვინმეა, მეც ვარო!
ახლა კი ფარშევანგებში
გამიარ გამოვიარო!

წავიდა, გამოერია,
დაიწყო იქაც ყვანჩალი,
ეგონა, რომ მთელ ქვეყანას
იმაზე რჩებოდა თვალი.

ფარშავანგებმა იწყინეს:
ვინ არის სალახანაო?
ან ჩვენი ბოლო ვინ მისცა?
ან აქ ვინ მოიყვანაო?
დაჰკორტნეს, გაბდღვნეს, უწყა-
ლოდ,
ისე გახადეს საბრალო,
რომ აღარ შერჩა თავისიც
არა თუ სხვისი მას ბოლო.

არავისათვის არ ვარგა,
არ მისცეს ფარშავანგობა
ყვავს და ყვაობაც დაჰკარგა.
ვინც თავის ტოლ ამხანაგებს
სწუნობს და აღარ კადრულობს
და რაც არ შეეფერება
იმას დაემებს... კისრულობს.

ასე წაუვა სუყველას
და ეს ცხოვრების წესია!
ვისაც რა მისცა ბუნებამ
დასჯერდეს უკეთესია.

48. ძაღლი.

ბატონს ჰყავდა წუწკი ძაღლი
მოვლილი და შენახული,
მაგრამ მაინც ვერ გაუძლო
მსუნაგს მისია ხარბი გული.
მაინც სული ხდებოდა მას
საქურდალს და საწუწკარში;
სტაცებდა პირს და გაჰქონდა
ნაქურდალი ჩუმათ კარში.

– 39 –

ბატონი ძაღლს უწყრებოდა,
ხან დააბა, ხან აწვალა!
ვერას გახდა, სანამდი სხვამ
იმას ჰკუა არ ასწავლა:
„კაცო, ტყვილად თავს იწუხებ!
მაგასაც სისხლს ტყვილად ადენ!
რად დაიშლის ეგ ქურდობას,
თუ ნაქურდალს-კი შეასაჩენ?
ნუ სცემ! მხოლოდ ნაქურდალი
კი წართვი, ნუ შეარჩენ!
და ნახავ, თუ იმ სენისგან

„ჩვენ ვართ, რაცა ვართ, ხეების
შვენების ჯილა-გვირგვინი.
უჩვენოთ რა სათქმელია
იმათი ჭირი ან ლხინი?
ჩვენგან ეძლევა სუყველას
თავშესაფარი და ჩრდილი!
რას ივარგებდა უჩვენოდ
ხეზე ყვავილი ან ხილი?
იცით! რას ამბობთ? გაჩუმდით!
რათა ხართ მაგრე ტრაბახა?!
ხმამ ულოდნელმა, მრისხანემ

მაგ საცოდავს არ მოარჩენ?"

დაიჯერა რჩევა. – მერე
ძალდი აღარ გაულახავს
და იმ ძალდის ქურდობაც-კი
აღარავის არ უნახავს.

49. ფესვები და ფოთლები.

ააფერადა ბუნება
თვალშვენიერმა მასიმა
და ბულბულ იადონის ხმა
სულში ჩაძრომად გაისმა.

ათრთოლდა ვარდი კოკობი,
გადილიაღა გულიცა
და ერთად სურნელებასთან
მოჰფინა სიხარულიცა.

ნიავე სუბუქ-ფრთიანი
შეინძრა, შეიფრთქიალა
და უკვდავების წყაროთი
აავსო ქვეყნის ფიალა.

ყველა ნეტარებს თანსწორად,
აღარ სჩანს მჩაგვრელ-ჩაგრული!
ხეზე ფოთლებმაც კი იგრძნეს
ძალი და შექმნეს ჩურჩული.

წაიღო ეს ნაქურდალი
და თივაში შეინახა,
თვითონ ზვინის თავზე დაწვა,
მოსვენება განიზრახა..

გაიხედა, ერთი მგელი
მოძუნძულეებს დამშეული,
გაუღია პირი იმ მყრალს,

დაბლიდამ ამოიძახა. –

შეკრთე ფოთლები – იწყინეს
და გადასძახეს ძალდიდან:
„ვინ ხართ, რომ მაგას გვიბედავთ
სად ხართ? და ვინ ვით საიდან?"

პასუხს იღებენ: ფესვები
მიწაში ჩამალულიო!

თუ ჩვენ არ ვიყოთ აქამდე
არ შეგრჩებოდათ სულიო!

საზრდოს ჩვენ გაძლევთ აქედან
უხმოდ და უჩინარადო
და თქვენც ეს ჭეშმარიტება
უნდა გახსოვდესთ მარადო.

50. მგელი და მელა.

საქათმეში შემძვრალიყო
ერთხელ სადღაც მელა-კუდა,
გამოძლა და გასისინდა,
გაიბერა, როგორც გუდა.

რასაც ვეღარ მოერია,
თან წაიღო ყველა საგზლად:
გამომვრა და ეზოს კარი
გაიარა თავისუფლად.

– 40 –

სთქვეს: „ამ ზაფხულში აქ დავრჩეთ,
აქ გავაკეთოთ ბუდეო!
ამაზე კარგი რად გვინდა
სამოსახლო და ზღუდეო!..

ეს გაიგონა თხუნელამ,
სთქვა: „დამიჯერეთ რჩევაო!..
ძირ-დამძალია ეს მუხა

კუჭი ეწვის, უწუხს გული.

მოვილა და უთხრა მელას:
„შემიბრალე, ძმაო, ვკვდები!
სახრავს ძვალსაც ვერსად ვშოვობ,
უგზო-უკვლოდ ვეხეტები.

მწყემსებს ღვიძავთ და ძაღლებიც
ისევ ჰყეფენ, ჩემი მტრები,
და შენს იქით გზა აღარ მაქვს,
შემიბრალე, გევედრები!"

მელამ უთხრა: „ჩემო კარგო,
მებრალები, გული მტკივა.
აჰა, ღმერთმა მოგახმაროს
მთელი ზვინი, კარგი თივა!“

რასაც თვითონ ვერა სჭამდა,
ის დაუთმო სტუმარს ჩქარა
და თივაში რაცა ჰქონდა,
იმაზეც-კი არა სთქვა რა!

ჩვენც ასე ვართ: რაც არ გვინდა,
სხვას დაუთმოთ, მზად ვართ,
ხელად;
„სხვისი ჭირი, ღობეს ჩხირი."
მართლა უთქვამსთ ჩვენებს ძველად.

51. არწივი და თხუნელა

შორიდან ორი არწივი
მოფრინდა დედალ-მამალი;
უდაბურ ტყეში საბუდრად
ხე აირჩიეს მაღალი.

და მალე წაიქცევაო.

ამაზე ბუდე ნუ გინდათ,
სამარცხო-სახიფათოთო!
სჯობს, ისევ სადმე გაჰფრინდეთ
და სხვაგან გააკეთოთ."

იუკადრისა არწივმა:
„ეს ვიღაც თხუნელიაო,
რჩევასაც მაძლევს, ეტყობა,
ბრიყვი და სულელიაო!
მე ფრინველების მეფე ვარ,
მაღლა ვფრენ, შორს მხედველიო,
ეგ დაბლა სჩიჩქნის მიწის ძირს,
თვითონ სინათლე-ბნელიო!"

ამ გვარად მისი სიტყვები
არად ჩააგდო, არ აჰყვა
და აისრულა გულდაგულ
თვისი სურვილი – განზრახვა.

მაგრამ ერთს დილას ნაშოვრით
როცა გადმოვლო მან მთები,
ხე წაქცეული დაუხვდა
და დაჰყლეტილი მართვები.

და მაშინ კი სთქვა: „ვაიმე!
მართლა დამჰალა ეს ხეო,
და მე კი მედიდურობით
გამჩენი გავირისხეო!..

ვინ იფიქრებდა თხუნელზე
რომ რჩევა იცის ბრძნულიო?"
თხუნელამ უთხრა: „რალა დროს!
რას გარგებს სინანულიო?"

რომ შეგეხედა გარედან,
ხე იყო გასაკვირიო!
რას შეატყობდი მაღლიდგან,
თუ ცუდი ჰქონდა ძირიო?

თევზს – წყალში, ფრინველს –
ჰაერში,
კიბოს კი უკან-უკანა
და მათმა შრომამ მიტომაც

მაგრამ რატომ არ ჰფიქრობდი
შენ მაღლა, განაპირზეო,
რომ უფრო ახლოს ვიყავი
მე იმ ხის ფესვებ-ძირზეო?“

ნაყოფი ვერ მოიტანა.
უთანხმობაა მიზეზი
საერთო უძღურებისა
და უძღურება – ნაყოფი
პირუტყველ უმეცრებისა.

52. გედი, კალმახი და კიბო.

გედმა, კიბომ დაკალმახმა
შეკრეს პირობა მისთანა,
რომ ერთი ტვირთი სამივეს
ზიარათ გადაეტანა.

გულმოდგინებით გაებენ
სამივე ერთად მარხილში,
მაგრამ ვერ დასძრეს ის ტვირთი!
ტყვილა ჩავარდენ სირცხვილში,

ტვირთი კი არაფერია
თითქმის, სულ ცარიელია
და ადგილიდან ვერ დასძრეს,
ეს უფრო – საკვირველია.

აღარ იზოგვენ ძალ-ღონეს,
სწევენ და ექაჩებიან;
ოფლში სცურავენ უბრალოდ,
იმ ადგილზევე რჩებიან.

თურმე ნუ იტყვიტ... მიზეზი
იმათი გაჭირვებისა
უთანხმოება ყოფილა
ნაყოფი უმეცრებისა;

ვერ ახერხებენ ვერც ერთი
ერთი მეორის შველასა!..
და მჩატე ტვირთი მიჰქონდათ
სხვა და სხვა მხრისკენ ყველასა;

53. დათვი და მეუდაბნოე

ერთი ვიღაცა საწყალი,
უნათესაო, უმოყვრო,
ყრუ უდაბნოში სცხოვრობდა
მარტოხელობდა მთელი დრო.

თუმც ეს ფერადი ბუნება
საამოდ განაჩენია,
მაგრამ სულ მისი ყურებაც
კაცისთვის მოსაწყენია.

და ვეღარც იმან გაუძლო
დიდ-ხნობით მარტოობასა,
გულში ნატრობდა ხან და ხან
ძმობას და მეგობრობასა.

წავიდა, ბევრი ეძება,
ხეტიალობდა საბრალო,
მაგრამ ადამის ნაშიერს
მან თვალიც ვერსად მოავლო,
უდაბურს ტყეში გულ და გულ
ტყულად ეძებდა ის სხვებსა!
და ან კი ვიღას ნახავდა,
თუ არ მგლებსა და დათვებსა?

და მართლაც, დათვი შემოხვდა
არ ბობლინებდა მტრულადა
და კაცმაც დიდის სალამი
მიუძღვნა მეგობრულადა.

დათვს მოეწონა ზრდილობა,
და გაუწოდა ტორი მას
და ჩამოართვა ხელიც-კი,
როგორც მეგობარს და ღვიძლ-ძმას.

დაჯდენ და მოისაუბრეს,
ზოგი მთისა სთქვეს, ზოგი ბრის;
ისე ტკბილად და ალერსით,
როგორც წესია მეგობრის.

იმ დღიდან ისე შეთვისდენ,
რომ მეტი არ შეიძლება!
აღარც შეეძლოთ აღარც ერთს
უერთმანეთოდ გაძლება.

არ შორდებოდენ ერთმანეთს,
არც დადიოდენ ცალ ცალკე,
თუმც არ ყოფილან არც ერთი
დიდი რამ მოლაპარაკე.

კანონი იყო ერთისთვის
მეორის სურვილი... ნება
და რადგანც ერთხელ დათუნამ
გასეირნება ინება,

ვერ გაუტეხა ხათრი, და
კაციც თან გაჰყვა მოყვარეს,
იხეტიალოს უმიზნოდ
და გადააწყდენ კლდე და ღრეს.

დათვმა ძუნძულით გადავლო
და კაცს კი უჭირდებოდა
და ისე მოწყდა დაღალვით,
რომ თითქმის, სული ხდებოდა.

დათვმა შენიშნა და უთხრა:
თუ შენიც არის ნებაო,
რომ შევისვენოთ აქ ცოტა,
ურიგო არ იქნებაო.

ჩრდილიც ეს არის!.. აქავე
გამოიძინე ხელადო!..
ფიქრი ნურაფრის გექნება,
მე დაგიდგები მცველადო!

წამოწვა კაცი მხარ თემოს
და ძილიც წამოეპარა;
დათვი მიუჯდა მაშინვე
და გვერდში ამოეფარა.

თან ყურს უგდებდა სიამით
მეგობრის ფშვინვა-ხვრინვასა
და თანაც თვალს ადევნებდა
მახლობლად ბუზის ფრინვასა.

ის ბუზი იმას სცდილობდა,
რომ დაჯდომოდა მძინარეს
და არას ეპუებოდა
მის მეგობარს და მოყვარეს.

რომ დაჯდებოდა, მაშინვე
ტოტს აუქნევდა დათვიცა,
მაგრამ არ იქნა! არ მიდის
ბუზი!.. საშველი არ მისცა.

ბრიყვი და მოუსვენარი
მძინარს უძვრება ცხვირ-პირში,
დათვს გული მოდის თან და თან
განსაცდელშია და ჭირში!

იფიქრა: ვხედავ ეს ბუზი
მე არ დამაყრის ხეირსო!
და მაშ მეც დედას ვუტირებ!
უჩვენებ თავისს სეირსო,

წამოხტა გაჯავრებული,
დასტორა ერთი დიდი ქვა
და აასრულა კიდევაც
გაჯავრებულმა რაცა სთქვა.

რომ დაინახა ის ბუზი
ზედ შუბლზედ აჯდა მის ძმობილს,
იფიქრა, ველარ წამივა,
გავუერთებო ძვალს და რბილს!..

წამოეპარა სიფრთხილით,
ამაყი, თავის მომწონე
და ზედ დასთხლიშა ის ლოდი,
რაც ძალი ჰქონდა და ღონე.

მაგრამ ის თქვენ მტერს, რაც ძმო-
ბილს
მან გაუწია მოყვრობა!..
მტრისგანაც ნამეტანია,
ასე საძაგლად მოპყრობა:
თავ გაჭყლეტილსა მეგობარს
მან ტვინი გადმოადინა !
და ბუხს-კი ვერა უყორა,..
გაფრინდა .. წავიდა შინა...

ნამდვილი მეგობარი
ყველასათვის კარგია,
მაგრამ საქმის დაჭერა
სულელთან არ ვარგია.
დროს დაკარგვას მასთან
რჩევა და საუბარი
და ღმერთმაც აგაშოროს
უჭკუო მეგობარი.

54. შოშია.

ბარტყობისას შოშიას
დამსწავლა სიმღერა,
თუ რომ შაშვი არ იყო,
აღარავის ეჯერა...
ნამდვილ მის ხმა-კილოზე,
რომ მართავდა სალამურს,
არემარე დამტკბარი
სიამით უგდებდა ყურს.
უწონებდენ, აქებდენ,
ვერ ჰხედავთ შოშიასო?

დაიწუნა გალობა
შაშვის ჰუსულ ჰანგებით.
სთქვა! „აღარ მეკადრება
აწ შაშვივით სტვენაო!
ისა სჯობს ვაჭახრაკო
ბულბულივით ენაო.
ისეთ ნაირად დავკვნიეს
და ჩავიხმატკბილებო,
რომ იმ თქვენ სანაქებოს
ბულბულს გავაწბილებო!"
გაიტაცა სიხარბემ,
გადაჰყვა საბრალო გულს,
შაშვიურიც დაავიწყდა,
ვეღარც მიჰბადა ბულბულს.
აწრუწუწდა თავვივით,
ხან ჩხიკვივით ჩხავოდა,
ხან როგორც მომაკვდავი
კატის კნუტი ჰყაოდა.
აერია დავთრები,
რა ექნა არ იცოდა!..
და ვისაც კი ესმოდა
მისის ცოდვით იწვოდა.

ჩიტებმაც სთქვეს, ვერ ვუგდებთ
ყურს ამ საძაგლობასო!
კარგი შაშვიობა სჯობდა
გლახა ბულბულობასო!..
ყველს აქვს თავ-თავისი
ნიჭი რამ შესაფერი,
მაგრამ ცუდი სიხარბე,
თანვე სდევს როგორც მტერი.
სხვას ჰბაძავენ... თავისას
რომ აღარ სჯერდებიან
და ყველგან მოსხლეტილი

მომხიბლავი ჰანგები
გულს სხივებად შეასო!
თავ-გასული შოშია
გაბრიყვდა მეტის ქებით

სასაცილო ხდებიან!

– 44 –

55. გლეხი და ავაზაკი.

მოინდომა დასახლება...
ოჯახს მოეკიდა გლეხი
და საბრალომ ჭაპან წყვეტით
მოიმაგრა ძლივას ფეხი.
დღეს-ხვალობით, ნელ-ნელა
გაიმაგრა შრომით წელი!
უნდა მხოლოდ საოჯახო
ცოტა რამე საქონელი.
და რაც აკლდა, ახლა მისაც
მან შეძენა მოინდომა,
დღე და ღამეს ასწორებდა,
დაიჭირა სასწორ-ზომა.
მოაგროვა აქეთ-იქით,
როგორც იქმნა ცოტა ფარა
და მაშინვე სასყიდლებზე
ქალაქისკენ გაეჩქარა.

მოიკაზმა საგარეოდ
გადაიცვა ტანზე ჩოხა,
რომ ჩავიდა იქ იყიდა
სარძევე და ერთი ძროხა.
სთქვა: „ეს იყოს სანაშენოდ
ჯერ და მერე სხვაც იქნება!
ოთხფეხობამ მალე იცის
გამრავლება -- მოშენება...“

შინ დაბრუნდა და მის ძროხას
წინ მიუძღვის სიხარულით;

ჩემ სიცოცხლეს სიკვდილი სჯობს!..
ბარემ გულიც გამიპო!..
შეებრალა ავაზაკსაც
უთხრა: კარგი, ნუ ტირიო?"
სრულად არც მე დამკარგვია
ჯერ ნამუსი და პირიო.
რომ არ დაგვწყდეს არც ერთს
გული
მოდო, შუა გავიყოთო!
და რაც გვერგოს ბედისაგან,
ის ჩვენ-ჩვენთვის წავილოთო!
ძროხა მე და სარძევე შენ!
ვგონებ, ასე აჯობებსო?
აჰა! ღმერთმა მოგახმაროს!..
წადი! რალა გაწუხებსო?

56. გლეხი და გველი.

გველი მიადგა კარზე გლეხს
და უთხრა შემხიზნეო,
რასაც გველებზე ამბობენ,
მე არ მჩვევია ის ზნეო;
ისინი თან ატარებენ
ყველგან შხამიან კბილებსო
და არც გატანა იციან!
ჰყლაპავენ თავისს შვილებსო.
მაგრამ მე არ ვარ იმ გვარი!
ერთხელაც არ მიკბენია,

მოიმღერის... მოიჩქარის,
არ ილაღვის სიარულით.

მაგრამ გზაში მას დაუხვდა
ავაზაკი, ის ღვთის მტერი,
გამარცვა და რაც ებადა,
ჩამოართვა ყოლიფერი.

აღრიალდა მაშინ გლეხი:
ხომ ცოლ-შვილით დამღუპო?!.

სხვები რომ ჰკბენენ მაწუხებს!..
მათ მაგიერათ მრცხვენია!!

არ მეშინოდეს სიკვდილის?! –
ამოვიგლეჯდი შხამს-ისარს.
და წმინდა გულის პატრონი
შემოვევლები ყველას გარს!
შენც, სახლში როცა მიმიღებ,
მით გადაგიხდი მადლობას,

– 45 –

რომ ერთგულებით შენ შვილებს
ყველას გავუწევ გამდლობას.

გლეხმა მიუგო: რაცა სთქვი
ვიცი რომ ჭეშმარიტია,
მაგრამ გამდლობა გველების
ცუდი რამ მაგალითია.

აიყვანებენ სხვებიცა
გამდლებათ წამხედურობით
და საქმე რით გათავდება?
ვაით და უბედურობით.

შენ ეროი კარგი რამა ხარ.
ასი სხვა მავნებელია!..
შვილების ჩაყრა მათ ხელში
ცოტა არ იყოს ძნელია.

მშობლებო იგავ არაკი
ეს თქვენთვის დაწერილია,
რალა დაშხამავს ყმაწვილებს,
თუ კი დედ-მამა ფრთხილია.

57. ცნობის მოყვარე.

გამარჯობა შენი ძმაო!
როგორა ხართ? სად იყავი?

ზოგი წითელ, ზოგი ყვითელ...
ჭრელა-ჭრულა... მრავალ-ფერი!

– კარგია!.. რომ სულ გინახავს,
სპილო როგორ მოგეწონა!
ვინ იცის, რომ დაინახე
შეგეშინდა – მით გეგონა?

– სპილო!.. მაცა... ჯერ მითხარი
რა ფერია? რა გვარია?
– ეშვები აქვს და ხორთუმი?
რალაც უზარ - მაზარია!..

– მართლა? უნდა გამოგიტყდე,
ვერ შევირცხვენ ტყუილად თავს;
ყველა დავათვალიერე
და სპილო არ შემინიშნავს!

58. სოფლელები და მდინარე

მალლიდან გადმონაქარი,
ჩუხჩუხით ჩამომჩქეფარე,
სოფელში მიიკლავნოდა
ერთი პატარა მდინარე.

დარში გულ-მშვიდი და წყნარი
ავდარში მთლად გიჟდებოდა

– კუნსტკამერში. ბევრი ვნახე
საოცარი სანახავი.

დაილოცოს შემოქმედი
რომ არა გვაქს მისი შიში?!
ქვეყნად რა არ გააჩინა?!
არ ჰქონია ანგარიში.

რა ოთხფეხი, რა ფრინველი,
ქვემძრომი და ბუზებ-მწერი;
ზოგი დიდი, საოცარი!
ზოგი როგორც ნევსის წვერი!...

თუ გულ და გულ არ უყურებ,
არ სჩანს თითქმის არაფერი.

და კალაპოტშიც, ვიწროში,
ჩვეულებრ ველარ დგებოდა.

გადარეცხავდა კიდეებს,
მიგლიჯინობდა სოფელში
და წალეკავდა ყოლიფერს,
რასაც კი იგდებდა ხელში.

ზოგის წისქვილებს აქცევდა,
ზოგსაც უღრჩობდა ოთხფეხსა;
ველარ გაუძლო სოფელმაც
ამ გვარ განსაცდელს და მეხსა.

სოფლელებმა სთქვეს უჩივლოთ,
მივმართოთ დიდ – მდინარესო,

– 46 –

სადაც ეს ჩადის და ის კი
უჩვენებს მას სიმწარესო!

წავიდნენ მართლა, მიადგნენ
გულ-დამშვიდებულს მდინარეს,
გაღმა-გამოღმა ნაპირზე
ქალაქს ჰხედავდენ მდებარეს.

არვის აწუხებს, სუყველა
დიდი-წყლის მაღლიერია,
რომ მეზობლობა იმათთან
ნამდვილი დაუჭერია!

არა ჰგავს ეს კურთხეული
იმ გიჟ-პატარა მდინარეს,
რომ არ ასვენებს სოფლელებს
არც მღვიმარს და არც მძინარეს!..

მაგრამ... ბიჭოსა, ვერ ხედავთ
იმ შეჩვენებულს მტერსაო,
რა უშიშარი ყოფილა??..
არ ფარავს არაფერსაო!..

რაც კი მოგვტაცა, წაგვართვა,
დაგვიღჩო, დაგიქციაო,
სულ აქეთ წამოუღია,

როგორც კაი მეზობლები:
ლომი, მგელი, ტურა, მელა.

მოიყარეს ერთხელ თავი
და დააწყვეს მათ პირობა,
რომ დაეწყოთ ყველას ერთად
საზიარო ნადირობა.

ვინც კი რასმე დაიჭერდა
იმ ტყეში თუ სადმე შორად,
თავთავისი წილი ყველას
ერგებოდა თანასწორად.

უმალ მელამ გაიმარჯვა,
რა ნაირად, ვინ გაუგებს?!.
ირემი კი იგდო ხელში
და აცნობა ამხანაგებს.

ბრძანა ლომმა: ჰაი გიდი!
გაუმარჯოს მელასაო!!
მე გაგიყოფთ ნანადირევს
თანასწორად ყველასაო!

გახლიჩა და ვითომ წმინდად
გაჰყო უმეტ-ნაკლებოდა:
ერთი წილი, ხომ თქვენც იცით,

ამ წყლისთვის მოუციაო!..

და ვილასა ვსთხოვთ სამართალს!
ვინ არის გამკითხველიო,
მაშინ როდესაც დიდ – ხელს ჰბანს
თურმე პატარა ხელიო?..

და სთქვეს: ეჰ, ტყვილად მომცდა-
რვართ?..

სჯობს დავიმშვიდოთ გულიო!
ამათ, ეტყოდათ, ჰქონიათ
კუდი კუდს გადაბმულიო!

59. მონადირე ლომი

უტეხ-ტყეში ბუნაგობდენ
თავთავისთვის ცალკე ყველა,

პირობითაც მერგებოდა.

ეს მეორე – საუფლოა,
უნდა ერგოს ამ ტყის პატრონს
და მაშ ისევ მე მერგება,
როგორც მეფეს და თქვენ ბატონს.

მესამე კი, მართლის თქმა სჯობს,
მევე დამრჩეს, როგორც ძლიერს,
და ჩემ ნება-სურვილზედაც
აღარ იტყვით თქვენც არაფერს.

და მეოთხე რომ თქვენგანმა
მოინდომოს შესაქმელად...
მაშინ კი რა მოგახსენოთ!!
რა თქმა უნდა?.. გაგგლეჯთ ხელად!..

– 47 –

60. ავაზაკი და მეურმე

შარა გზაზე გამვლელების
გაცარცვა რომ გაიძრახა,
ავაზაკი რკინის კეტით
ჩირგვში ჩაჯდა... ჩაესაფრა.

როგორც მგელი, აბრიალებს,
ის ამღვრეულს სისხლით თვალებს,
ეჩქარება საშოვარი,
სული მისდის და კანკალებს.

ხელად უნდა, რომ მოიკლას
წყურვილი და ცარცვის ჟინი
და მოესმა კიდეც ურმის
ხმაურობა და ჭრიჭინი.

შეუტია, გააჩერა
ის ურემი დატვირთული,
მეურმეც რომ მართო ნახა
მოემატა უფრო გული.

61. ცხენი და მხედარი.

ისე გაწვრთნა და გახედნა
ერთმა კაცმა ბედაური,
რომ ოთხფეხმა, როგორც კაცმა,
შეისწავლა სამსახური;

მოდი, წადი, დაწეე, ადეე,
ქიშმენი და ყალყზე დგომა,
სულ ესმოდა, ისე როგორც
იმ მხედარმა მოინდომა.

პატრონმა სთქვა: რაღათ უნდა
აღვირი და გულ ავშარა?
რასაც ვეტყვი, გამიგონებს...
გაწვრთნილია... სიტყვაც კმარა!

მართლაც, წახსნა ცხენს აღვირი,
გაატარა ნელა-ნელა,
ჯერ-ჯერობით რაც უბრძანა,
აასრულა ცხენმაც ყველა.

მაგრამ ისიც მარჯვედ დახვდა,
გამოიღო მანაც ხელი,
კბილები ქვით ჩაამტვრია,
გაიმართა ჩხუბი ძნელი.

და ბოლოს კი ავაზაკმა
მოჰკლა როცა მოერია,
ამისთანა უსამართლო
სისხლი ბევრჯერ დაუღვრია!

მივარდა და გადმოჰყარა,
რომ გაჩხრიკოს ტვირთი ხელად,
ეგონა თუ ოქრო და ვერცხლს
იპოვნინდა უეჭველად.

მაგრამ იცით რა გამოდგა?
მარტო მხოლოდ ტყავ ბუმტები!
ჩვენშიაც ბევრს ამნაირად
უმტყუნდებათ იმედები!

მაგრამ ცოტა რომ შეხურდა,
მაშინ აღარ დაუჯერა,
თუმც მხედარი ხან გაჯავრდა,
ხან დაუტკბა... მოეფერა!

აჰ, არ იქნა, გაჯიუტდა,
არ ასრულებს მხედრის ნებას,
ხან ფთხვინავს. და ხან ხვიხვინებს...
არ იძლევა მოსვენებას.

და აღვირის ამოდება
ახლა კაცმაც მოინდომა,
მაგრამ როგორ მოახერხოს,
აღარ იცის, გადმოხტომა?

დაფრთხა ცხენი, გაექანა,
ღობე თხრილებს თავს ევლება,
ველარც არჩევს ველარაფერს,
აქ ეხლება, იქ ეხლება.

პატრონი რომ გადმოვარდა,
გამოუდგა ფეხ და ფეხა,

– 48 –

მაგრამ ცხენი სასიკვდილოდ
ერთ დიდ-ხრამში ჩაიჩეხა.

ზრბოც ასეა, თუ ის ხელში
ზომიერად არ გიჭირავს,
არ გზოგავს და თავის თავსაც
სასიკვდილოდ გაიწირავს.

გვრიტი ზღაპრებს უღუღუნებს,
შენც ბულბულო, უმღერეო.

შენ, კოდარავ!.. "მაგრამ ამ დროს
დაუბერა უცბად ქარმა,
შტო შეინძრა და ბარტყებიც
აიტანა შიშის ზარმა.

გადმოცვინდნენ, ძირს დაეცნენ,
შეკრთა ცოდვით მაშინ მელა,
მაგრამ თვისი ქადაგება
დაავიწყდა უცბად ყველა.

მივარდა და რომ დარწმუნდა,
არ შეეძლოთ არსად წასვლა,
შეებრალა, სტაცა პირი
და სუყველა გადასანსლა.

62. გულ-კეთილი მელა.

მონადირემ გაზაფხულზე
მოჰკლა ერთი თოხიტარა
და მასთანვე მის ბარტყებსაც
მით სიცოცხლე დაუმწარა.

ტვლიპანებს და უსუსურებს
რა შეეძლოთ თავის-თავად?!
რომ შესცივდათ და მოშივდათ,
აჭყლოპინდნენ საცოდავად.

მაგრამ ამ დროს, მოსწრებაზე,
სადაც იყო განჩდა მელა;
თითქოს სუნი სცემოდეს მას,
მოცუნცულდა ნელ-ნელა.

იმ ობლები დანახვაზე
უცხად გული აუძგერდა.
სთქვა: „დღეიდგან მე ვუგამდლებ!“
ჩაცუცქდა და მიაჩერდა.

აწუწუნდა მათის ცოდვით:
„ვერა ხედავთ ამ საწყლებსო?
უპატრონოდ, მოუვლელად
ვეღარც ერთი ვერ გასძლებსო.“

მაგრამ ჩვენი ვალი არის,
ვუპატრონოთ როგორმეო
და ვისაც რა შეგიძლიანთ,
მომეხმარეთ ყველა მეო.“

შენ მერცხალო, საზრდო ზიდე!
ქორო, მტრები უგერეო,

63. მწყერი და მტრედი.

მწყერი გაება ძუაში,
შემინდა იწყო ფართხალი;
გამომძვრალიყო უნდოდა,
თავს არ ზოგავდა საწყალი.

ეს მტრედის ხუნდმა რომ ნახა,
აიგდო მეტად საცინლად:
„ნეტავ, დღე მაინც არ იყოს!
რად არ დაჰგოგავ ძირს ფრთხილად?

არ ჩავვარდები, იცოდე,
მე არასოდეს მაგ დღეში!“
ასე რომ უთხრა, მაშინვე
ისიც გაება მახეში.

და ახიც იყო იმაზე!
ბევრად არც სამწუხარია,
სხვისი მარცხი და ხიფათი
ვისი რა გასახარია?

– 49 –

64. მსოფლი ყრილობა

მგელს უნდოდა დამდგარიყო
ერთხელ ცხვრების მოურავად,
მაგრამ რადგანც ვერ ამხელდა
ამ გვარს სურვილს თავისთავად,

მოიქრთამა მელა კუდა,
ის ცბიერი და უკლისა,
ერთგული და მოსული ყმა
ბატონ ლომი მეუღლისა.

შეაბრალა მგელის თავი,

სულაც არ იყო შენ ამ ოჯახში,
იცოდე, არც კი დაეტყობაო!

ხვნა და ლეწვაში რომ სახმარი ხარ,
თავი ნუ მოგაქვს ამით ტყვილაო!
და სხვა ხელობა შენი ან საქმე
აბა თუ სადმე გაგონილაო?

მე კი სულ სხვა ვარ ამ ოჯახისთვის!
შენ აბა როგორ შემედრებიო?
თუ მე არ ვიყო ამ სახლის მცველი,
ამოგაგდებდენ ცივათ მტრებიო!”

ხარმა მიუგო: „ეგ მართალია,

საჩუქრებიც მიუტანა
და მომრიგე შუამავლად
სიფრთხილით ლომს მიუგზანა.

ლომმა მგელის სამსახური
თუმც თვითონ არ იუარა,
მაგრამ მაინც საარჩევნოდ
სხვებსაც თავი მოუყარა.

ყველას ჰკითხა: „თუ ივარგებს
მგელი ცხვრების მოურავად? –
ყველამ აქო და არც ერთმა
არ ახსენა მგელი ავად.

აღარც ცხვრებმა!.. მგელი იმათ
მაინც აღარ იუარეთ?
ვინ ჰკითხავდა იმათ რამეს!
ყველა გარედ გამოჰყარეს.

65. ხარი და ძაღლი.

ერთხელ საბრალო გლეხის
ოჯახში
წალაპარაკდენ ხარი და ძაღლი.
ამან ეს უთხრა, იმან ის უთხრა,
ჰკადრეს ერთმანეთს ცუდი
მრავალი.

ძაღლმა სთქვა: „ნეტავ რას იბე-
რები?
რას ჰქვიან შენი ამაცობაო!

სწორედ არა ხარ უმსახურიო,
მაგრამ მე თუ არ ვხნავდე, ვლევავდე,
რაღა გექნება სათვალყუროო?“

66. ჭირვეული თამადა.

„დალიე! ღმერთმა შეგარგოს!..
გადაჰკარ, ჩემო ძამია!“

– „დამაცა! რა დროსი არის?
ჯერ პურიც არ მიჭამია!

– „რა ვუყოთ?! ვერ მოესწრობი?!
წინ არ გიწყვია საჭმელი?
ალავერდს მოვალ, დაიჭი!
ამ სასმისს მოჰკიდე ხელი!

ოჰ... ეგრე არ სჯობს?! გაამოს!
ჩაყლურჭე შენი სულისა!
ახლა ეს თასიც დასცალე,
მაგანაც გამაგულისა!“

– „ასე ზედი-ზედ? რას ჩქარობ?
დამაცა, სული მოვითქვა!
უზმოზედ ღვინომ მიხამა,
გულზე დამაწვა, როგორც ქვა.“

– „არა უშავს-რა გადივლის,
„მოჰკლასო ხარი თივამო“.

– 50 –

მასპინძლის სადღეგრძელოა,
და ნუ თუ გულით არ სვამო?“

– „არ შემიძლია და რა ვქნა?!“
– ეჰ, ნუ ხარ ჭირვეულიო!
ორივე ხელით იჭმევა
ქადა, თუ გულობს გულიო!“

67. თაგვი და ვირთხა.

თაგვი შევარდა ვირთხასთან
და მიაძახა: „ბიძაო!
ახლაკი ჩვენს მტერს, წუწკ კატას
გაუსქდა დედამიწაო.

– „აგრე არა სჯობს? შეგარგოს?
დასცალე, რისა გრცხვენია?
გწყალობდეს მაგის ზედაშე,
ხომ ხედავ ლალის წვენია!

ეს აზარფეშაც დასცალე,
შეკრული ნუ გაქვს კბილები!
უნდა დავლოცოდ მასპინძლის
კარგი ცოლი და შვილები!..“

– „მოვკვდი ბატონო!“ – „რა გი-
შავს?“

– „რა ვქნა, რომ მეტს ვერ ავიტან?!“

– „გაბედე! რა დროს ეგ არის,
მადაც მოგივა თანდათან!

რომ მოუწყინო მასპინძელს,
სირცხვილი არის, ხომ იცი?“

– „კი, მაგრამ არ შემძლია!
არც ჯერი გადის... არც ფიცი?!“

ძალას ატანდა ამგვარად
ერთხელ სტუმარსა თამადა,
სტუმარს კი ნამალადევი
ღვინო მიაჩნდა შხამადა.

არ იქნა... აღარ მოეშვა
და რომ არ მისცა საშველი,
ზე წამოვარდა სუფრიდგან,
ქუდს მიატანა მან ხელი.

და თავს უშველა, გაიქცა:
„თავს ვერ შევსწირავ ღვინოსო,
მასპინძელიც და თამადაც
ღმერთმა კი შეარცხვინოსო!“

—————

თუ გაჩერდა,

ლომს ჩავარდნია ბრჭყალებში,
ველარ დაიხსნის თავსაო!
გადავრჩით ამიერთგან,
ველარც ჩვენ გვიზამს ავსაო.“

ვირთხამ მიუგო: „რას ამბობ?
რას მიედ მოედებო?
მაგრე ჩერჩეტი როგორ ხარ,
რომ შენით ვერ მიხვდებო?“

განა არ ვიცნობ კატას ჩვენს?
ვინ გაუბედავს ომსაო?
საქმე ბრჭყალებზე თუ მიდგა,
ის არ აჯობებს ლომსაო?!“

–

ბევრჯელ ამ გვარი ამბავი
ჩვენშიაც გამიგონია,
მოშიშარს ვისიც შეფი აქვს,
ის უძლეველი ჰგონია!

—————

68. ყმაწვილი და ლანდი.

ბავშვმა ლანდის
მოინდომა დაჭერა,
გამოუდგა,
ხან აქ, ხან იქ ეძებერა,
მაგრამ ხელი
ვერ მოავლო, არ იქნა,
გაუკვირდა
და გონება დაეზნა.
როცა მისდევს,
გაურბის, ერიდება;

ბატონიც, მადრიელი,

ლანდიც მის წინ ჩერდება.
სთქვა: დამცინის...
ან მეთამაშებო!
რომ გაუშვა
სწორედ არ იქნებო.
დიდხანს სდია,
მაგრამ ვერაფერს გახდა,
მის დევნაში
კილამ სული ამოჰხდა.
მოეწყინა,
მოშორდა, აღარ უნდა,
დაიღალა,
სახლისკენ გამობრუნდა.
მაშინ ლანდიც
აედევნა მას უკან,
არ შორდება
ყოველ ბიჯზე დასდევს თან.

—
ბედიც სწორედ
ამნაირად იქცევა;
თუ რომ მისდევ
გარბის... უკუ გიდგება
თუ გაურბი,
თვითონ გამოგიდგება.

69. თრითინა.

ლომმა მოსამსახურედ
აირჩია თრითინა
და მანაც ერთგულება
მისი გამოიჩინა,
ოღონდ კი ბატონისთვის
მას რამე შეეძინა,
და თავს არ იზოგავდა
თითქმის აღარ ეძინა!

წყალობას ჰპირდებოდა,
მაგრამ ჯერ-ჯერობით კი
მსახურს სული ხდებოდა.
სხვები, მისი ტოლები,
დახტოდენ თავისუფლად!
ეს კი ბატონთან იყო,
როგორც ტუსალი ობლად.
მისი ამხანაგები
რომ აკნატუნებდენ თხილს,
შორიდან შეჰყურებდა
და ოცნება სჭრიდა კბილს.
იდგა მარტო იმაზე,
უცდიდა დანაპირებს;
ერთხელაც არის, ლომი
დიდად დაასაჩუქრებს.
უცდის... „დღეს და ხვალობა“
აღარ გამოილია,
მაგრამ რა გაეწყობა?!..
იმედიც კი ტკბილია!..
როგორც იქნა ბოლოს დროს
მისცეს თავისუფლება!..
წყალობაც მისთანა, რომ
მეტი არ შეიძლება!..
რომ აღარ იცინცილოს
სხვებსავით მანაც ტყეში
და უზრუნველიც იყოს,
მოსვენებით... მის დღეში.
დაუნიშნეს პენსიად
მას თხილი ერთი გუდა
და სთქვეს; ღმერთმა შეარგოს
სჭამოს რამდენიც უნდა!..
ვინ იტყვის ამის უარს?
კარგი საჩუქარია,
მაგრამ საწყალ თრითინას
კი არად უხარია!..

ამ გვარი მოწყალეა
ორჭოფი და ჭრელია:
„არც მწვადსა ჰსწავს, არც შამფურს“
და არც სანატრელია!

სანამ საწყალ თრითინას
კბილები მაგრად ჰქონდა,
არავინ რას აძლევდა,
თუმც ბატონს კი მოსწონდა.
ახლა, როცა სიბერით
ადარ შერჩა კბილები
რადათ უნდა საბრალოს
ან წაბლი? ან თხილები?

70. ყურყუმალაები.

იყო ძველათ ხელმწიფე
ბუნებითად ჭკვიანი,
მაგრამ სუყოლიფერზე
როგორღაც იჭვიანი.

სძულდა მეტად სისხლის ღვრა,
არ უყვარდა ომები
და სცხოვრებდენ მშვიდობით
მისი ქვეშევრდომები.

მაგრამ ზოგჯერ მისთანა
მოუვლიდა აზრები,
რომ მთლად აერეოდა
სახელმწიფო დავთრები.

ერთხელ ზრუნვა-ფიქრის დროს
იჭვმა რომ მოუარა,
სთქვა: სწავლა განათლება
საჭიროა თუ არა?

რამდენიც კი მინახავს
ნასწავლი, მეცნიერი,

სხვანაირ ყოფა-ქცევით
ტყვილა ხალხს აფეთებენ,
სხვებს სწუნობენ და თვითონ
კი არას აკეთებენ.

არ აჯობებს, რომ სწავლის
აღარავის მივსცე ნება
და ახლავე გამოვსცე
საზოგადო ბძანება?
სთქვა, მაგრამ გადაწყვეტა
არ მიიღო თავზედა,
უნდა სხვებს დაეკითხოს
ის კარგსა და ავზედა.

შეჰყარა სახელმწიფო,
მათგან ელის შველასა,
დიდსა და პატარასაც
რჩევას ჰკითხავს ყველასა.

ერთი მხარე ამტკიცებს,
რომ სწავლა არ ვარგია!
მეორე არ თანხმდება
და იძახის: „კარგია!“

და შესაფერ საბუთებს
ადგენს ორივე მხარე,
იმის მიხედვით, სწავლის
მტერია თუ მოყვარე:

„დაგვბადა პირუტყვებზე
ღმერთმა უკეთესადო
და მიტომ სწავლა-სიბრძნეც
დაგვიდგინა წესადო.“

უსწავლელი კაცისგან
სიკეთეს ნუ ელიო!
სწავლა სინათლე არის,
უმეცრება ბნელიო.“

ზოგი ასე ამბობდა,
ზოგიც სულ სხვანაირად:

არ მახსოვს, რომ არ იყოს
ყოველთვის თავის მტერი.

„რად გვინდა განათლება
საბოროტოდ და ჭირად?“

– 53 –

აბა ერთი გვიჩვენეთ
იმისთანა სწავლული,
რომ გადაბრუნებული
არ ჰქონდეს ჩვენზე გული?

იმათ ჩვენი, ჩვენ მათი
სულ არა გაგვეგება,
ტყუილია, იმათი
მოწონება და ქება!..”

ბევრი ითქვა ამ გვარი,
მაგრამ არ გადამწყდარა,
სანამ მეფე არ გაწყრა
და ყველა არ გაყარა.

სთქვა: „ეს ხალხი ბრბო არის,
ბრბოსავითაც ყაყანებს...
ახლა შევკრებ სხვებს, ცოტას,
მაგრამ ყველას ჭკვიანებს.”

შეიკრიბენ ისინიც
სათათბიროდ წლის-წლობით,
და ვერ გახდენ ვერაფერს
უთანხმობა-ცილობით.

საქმის გასაგრძელებლად
იმათ გაეკრათ პირი,
რადგანაც ეძლეოდათ
დიდ-მალი ჯამაგირი.

მიხვდა მეფე მათ ხრიკებს,
დაჰგმო ის სამსახური
და ყველა სულ გაჰყარა,
დარჩა ხვთის უმადური.

იმ დროს გაჩნდა უეცრად
ვიღაც მოხუცებული,
უდაბნოში ნამყოფი,

მეფემ ჰკითხა: „მოხუცო,
გკითხავ და შენ მითხარი:
შენის აზრით, ვინა სჯობს:
ბრძენი, თუ უმეცარი?”

მოახსენა: მე ჭკუის
ვერ ავანთებ ლამპარსა,
მაგრამ, თუ არ შემრისხავთ,
მოგახსენებთ ზღაპარსა:

ერთი მოხუცი მეთევზე
იდგა ზღვის პირათ ინდოეთს;
ბადეს ისვრიდა, სხვა რამეს
ვერ ახერხებდა ამის მეტს!

სულ წყალში იდგა, ცდილობდა
და სიმწრის ოფლი სდიოდა,
მაგრამ ბევრს ვერას იძენდა,
დღიურად გამოდიოდა.

ბევრი შიმშილი, წყურვილი
და ტანჯვა გამოიარა,
რომ მოკვდა ბადე დასტოვა...
სხვა არა დარჩენიარა,

შვილებმა მეთევზეობა
დაჰგმეს და აღარ იკადრეს,
იქვე იმ ზღვისვე მახლობლად
სულ სხვა ხელობა ინატრეს.

სთქვეს: ზღვაში ხამი არა ვართ,
მცურავები ვართ პირველი
და თევზის ჭირვის მაგიერ
სხვა რამეს მივყოთ ჩვენ ხელი!

დაუჯდა რჩევა სამივეს,
კიდევ შეუდგნენ საქმესა
და მკითაც ისვე მოიმკეს,

სიბრძნით ყველგან ქებული.

სახე ჰქონდა დამკუნარი
და მაინც შვენიერი,
მუხლებამდი ეყარა
დახავსებული წვერი.

რაც თვითელმა დასთესა.

უფროსი იყო ზარმაცი,
შრომას რომ ერიდებოდა,
არ ისველებდა წყალში ფეხს,
ზღვას არც-კი ეკარებოდა.

– 54 –

ამბობდა: მე რაც მეყოფა
აქაც მოვნახავ ხშირ-ხშირად,
როდესაც ღელვა სარდაფებს
აქ გამოაგდებს ზღვის პირად.

მართლაც ხან-და-ხან ჰხედავდა
გამონაგდებსა ზღვისასა,
მაგრამ რომ არა ჰყოფნიდა,
ლუკმას ნატრობდა სხვისასა.

მეორეს შრომა უყვარდა,
ზღვას როდი ერიდებოდა
და ყურყუმალი მცურავი
ზღვაში თევზივით ძვრებოდა.

ბევრჯელ იპოვა სარდაფში
მან მარგალიტი ობოლი
და კიდევ ისე გამდიდრდა,
რომ არ ჰყოლია მას ტოლი.

მესამე იყო გულ-დიდი,
ხარბი და გაუმადლარი
და სინამდვილეს ერჩია
მხიბლავი რამე ზღაპარი.

სთქვა: „თურმე შუაგულ ზღვაში,
იქ, სადაც მისი ფსკერია,
მარგალიტს გარდა სხვაც რამე
ძვირფასი ნივთი ბევრია.

იქ წავალ, იქ მივიდგები
ზღვას გაუსინჯავ მე ფსკერსა,
სიმდიდრე სულ მე დამრჩება,
თვალეს დაუყენებ ჩემს მტერსა!..“

და ვისაც არ სწამს... არ სჯერა...

აღვრეული აქვს გლახ-გული,
რალა თქმა უნდა, რომ იმას
მაღე ჩაჰყლაპავს უფსკრული.

ქალბატონი და მოსახლეები.

იყო ერთი ქალბატონი
ბებერ-გამოყრუებული;
ავზედაცა და კარგზედაც
თანსწორ მოსდიოდა გული.

აღელდა და იწყო ღრენა
სიყმაწვილე რომ დაჰკარგა!
„ეს არ მინდა!.. ის არ მინდა!,
ეს არ ვარგა!.. ის არ ვარგა!“ –

წუწუნებდა... პირზე ეკრა
ხან წყევლა და ხან გინება!
აწუხებდა თავის თავსაც,
არც სხვებს ჰქონდა მოსვენება.

მაგრამ სხვებზე უფრო მეტად
მოახლეებს აწუხებდა;
უსაქმურად თუ ნახავდა,
როგორც ძალი ისე ჰყევდა.

და მთელი დღე საცოდავებს
აღარ ჰქონდათ მოსვენება...
მათთვის აღარც ღამე იყო,
აღარც დროზე გათენება.

სთქვა და ჩაემვა უფსკრულში,
ჰსურდა გაეპო ზღვის გული,
მაგრამ უფსკრულმა ჩაჰყლაპა,
ემმაკის ატრობული.

სწორედ ისეა, ხელმწიფევ,
სწავლა და მეცნიერება;
ვისაც სწამს და ვინც დაემებს,
მიელის ბედნიერება!

მამალი რომ იყივლებდა,
ფეხზე იდგა დედაბერი;
უნდა რიგზე მოეყვანა
საოჯახო ყოლიფერი.

და აღარც სხვებს ასვენებდა,
ჰაი-ჰუით უფრთხობდა ძილს
და საზღვარი აღარ ჰქონდა
მოახლების გულის წუხილს.

– 55 –

ვერ გაუძლეს და შეითქვენ:
უნდა მოვჰკლათ მამალიო!
მეტი შველა აღარ არის,
არა გვაქვს სხვა წამალიო.

და კისერი მოუგრიხეს
იმ საბრალოს მყივანს მარდათ...
მაგრამ იმისთანა თქვენს მტერს
რაც რომ იმათ დაემართათ:

უმამლობამ დედაბერი
უფრო მეტად გააფრთხილა
და სულ იმის ფიქრში იყო,
რომ არ გაპაროდა დილა.

არ უცდიდა მამლის ყივილს,
არც აცლიდა გათენებას
და ჯერ ისევ ბურანში მყოფს
არ აძლევდა მოსვენებას!

უბედურ კაცს ცხოვრებაში
სწორეთ ასე ემართება,
წყალს როგორმე თუ გადურჩა
მაინც ცეცხლში ჩავარდება.

აღმასი და რიყის ქვა.

ერთხელ ვაჭარმა მინდორში

რომ კენჭი რაღაც ბრჭყვიალა,
ჩემთან ნაგდები პატარა,
მოწონებია ხელმწიფეს
და საგვირგინე გამხდარა.

მე ხომ იმაზედ მეტიც ვარ
და მძიმეც ერთი ორადო?
და რა თქმა უნდა, რომ მეც იქ
ვეღირებოდი ფასადო!

თუ კი ის ჩასვეს გვირგვინში,
მე ვინდა გამაჩერებსო
და მაშინ ჩვენი შვენება
ქვეყანას გააშტერებსო.

ასე ჰფიქრობდა და იმ დროს
მეურმემ გამოიარა,
მას შეეხვეწა სიპი ქვა,
გეთაყვა, წამილე ჩქარა:

ხომ იცი არ დაგამძიმებ,
შენ მიმიტანე ქალაქში!
და სადაც გინდა დამაგდე,
გინდ მტვერში, გინდა ტალახში!

მადლს იზამ: იქ რომ ვიქნები
გამგლეელი მომკრავს ვინმე თვალს
და მერე ჩემდა თავათვე
მევე გავიკვლევ გზა და კვალს.

კეთილი იყო ის გლეხი

იპოვნა დიდი ალმასი,
დაავლო ხელი, რადგანაც
იცოდა მან მისი ფასი.

წავიდა, მეფეს მიჰყიდა,
ფულები დაათვლევინა,
მეფემაც მისი ალმასი
გვირგვინში ჩაასმევინა.

ეს რომ გაიგო სიჰმა-ქვამ
გაოცდა, მეტად გაჰკვირდა
და სთქვა: სატახტო ქალაქში
ნუ თუ ქვა ასე გაძვირდა!

დასთანხმდა... არ აწყენია!
დაუდვა ხელად ურემზე
ქალაქში ჩაარბენა!

იქ ქუჩის პირად დააგდო,
წინ გაუგორა გამვლელსა,
ქვა დიდსანს ეგდო უძრავად,
არვინ ჰკიდებდა. მას ხელსა.

ბოლოს წაიღეს, მაგრამ რად?
ყორეში ჩასაკვეტებლად
და არა მეფის გვირგვინის
შესამკობ დამაშვენებლად.

– 56 –

ქვა და მატლი.

ერთ ყანაში დიდი ლოდი
იყო მისთვის მიგდებული,
ხმას ვინ სცემდა, მაგრამ მაინც
მოუვიდა ერთხელ გული:

„ახა ღმერთო, რომ კაცების
არაფერი გამეგება;
და არაფრათ არ ღირს მათი
არც გინება და არც ქება!

როცა ახლა ამ წვიმაზე
სიხარულით გადირიენ?!
თოხით, ბარით და სახნისით
დედამიწას დაერიენ.

ეს შხაპუნა ბრიყვი წვიმა
ერთ ღამესაც არ ყოფილა,
მაგრამ მაინც ყველა ლოცავს
და მადლს უხდის ესე ტყვილა.

მე სულ აქ ვარ, ამ ყანაში
ხმას არ ვიღებ წლიდან წლობით
და არავინ არ მიყურებს
კარგის თვალით და მადლობით!

ამისთანა სწორი სიტყვა
იმასაც კი ეკადრება.

მეფუტკრე დათვი.

ერთხელ მხეცებმა დათვი
მეფუტკრედ დააყენეს!
თაფლის წუწკი რომ იყო
ის აღარ მოუხსენეს.

სხვამ ვინც კი მოინდომა
არ მიიღეს.. გაყარეს
და სკები სავსე თაფლით
დათუნას მიაბარეს.

დათუნაც გამოდგა
მოურავი მისთანა,
რომ თაფლი, რაც კი ნახა,
სოროში გადიტანა.

შეუტყვეს და აყვირდნენ,
მისცეს ის სამართალში,
მსაჯულებიც სასტიკად

მატლმა უთხრა; „რაებს რომავ?!
ნუ თუ მართლა გული გწყდება?
სად წვიმა და, აბა, სად შენ!
და ეს როგორ გავიწყდება,
რომ იმ ერთი ღამის წვიმამ
თან ჰაერი გააგრილა
და გამხმარი დედა-მიწაც
სამუშაოდ დააღბილა?
მართალია, დიდი ხნიდან
ამ ყანაში რომ აგდიხარ!..
მაგრამ რაო? – რას აკეთებ?
ვის უნდებხარ? ვის არგიხარ?
უსარგებლო კაცი როცა
სასარგებლოს ეჯიბრება,

ჩაუდგენ საწყალს კვალში.
გამტყუნეს დასაჯეს
პირ-მყრალი და პირ-როში,
თითქმის მთელი ზამთრობით
ჩაამწყვდიეს სოროში.
გამოეთხოვა ყველას
საცოდავი დათუნა,
სიმართლით განაჩენი
რომ ველარ დაიწუნა.
იჯდა სატუსაღოში,
სადაც ვერ ვინ ნახავდა –
და ჯავრის გასაქრობლად
თაფლიან ფეხს სლაქავდა!

– 57 –

სარკე და მაიმუნი.

მაიმუნმა თავის თავი
სარკეში რომ დაინახა,
დაპრანჭული, დაჯღანული,
დათვს წასტორა, მიაძახა:
„მოდო ერთი ჩაიხედე!
რა გიჩვენო დათუნაო?
ვინ არის და სად მოსულა
ეს მახინჯი და ტუჩაო?
მე რომ ვიყო მაგისტანა,
დავმალავდი სწორედ თავსო,
თუმცა ჩვენში კი ბევრია,
რომ სრულებით მაგას ჰგავსო!“
დათვმა უთხრა: „ჩემო დაო!
რად ათითებ ტყვილა სხვებსო?
შენს თავზე რომ დაიხედო,
მე ვგონებ ის აჯობებსო“.

გამწარა, მაგრამ ის-კი
სიკვდილისგან დაიფარა.
ადგა, თვალი გაახილა,
ჯოხს დაავლო იქვე ხელი,
გადუქნია მომარჯვებით,
ერთის დაკვრით მოჰკლა გველი.
მაგრამ უმაღ, სიმწარე რომ
იგრძნო კოლოს მან ისრისა,
ცხვირზედ ხელი შემოიკრა
და კოლო ზედ მიისრისა.
ამისთანა მაგალითი
ბევრი არის ამ ცრუ სოფელს:
როცა ძლიერს სუსტი ვინმე
სასიკეთოდ თვალს აუხელს,
ის სიკეთის მაგიერად
მის მხსნელსა და მის მოკეთეს
გასწირავს და უმაღ მასვე,
როგორც კოლოს, ისე გასრეს!

მწყემსი და კოლო

მწყემსი ძაღლის იმედითა
ჩრდილში მიწვა, მიიძინა,
და თურმე აქ მის მახლობლად
შხამიან გველს ჰქონდა ბინა.

რომ შეხედა, დაიკლაკნა,
მიაშურა სრიალითა,
გესლიანის ორკაპ ენით,
სისინით და ტრიალითა.

თუ ეკბინა საბრალოსთვის,
გესლი სისხლში ჩაეცალა,
მწყემსი იქვე სულს დაღევდა,
მაგრამ კოლომ შეიბრალა.

მიაფრინდა მძინარს ცხვირში,
შიგ ისარი გაუყარა,

გლები და სიკვდილი.

ზამთარში მხარზე გაედვათ,
შემა მოჰქონდათ გლებებსა,
ტალახში მოტყაპუნობდენ,
ძლივს მოათრევდენ ფეხებსა.

ერთი მოტანა ჩამორჩა,
მუხლმა უმტყუნა დაღალულს
ძირს დასდვა კონა, მიეყრდნო
და ასკდებოდა თავის გულს:

„ეტყობა, ღმერთმაც გაგვწირა,
აგვადო გლებებს ხელიო!
სულ მუდამ შრომა და შრომა
უსუსტრად სატანჯველიო!"

ჩვენი ნაშრომი სხვებს: – და ჩვენ?
ოფლის და ცრემლის დენაო!

– 58 –

არ სჯობდა საწყლებისათვის
ამ ქვეყნად არ გაჩენაო?..

რა არის ჩვენი სიცოცხლე!
სიკვდილი გვენატრებაო,
მაგრამ არ ესმის იმ ოხერს!
აღარც ის გვეკარებაო!..

ეს რომ სთქვა, გაჩნდა, იახლა
სიკვდილი, როგორც შინა ყმა
და მის დამნახავ მომჩივარს
შიშით აუდგა თავზე თმა...

ჩონჩხად ასხმული სიკვდილი
აბრიალებდა ცეცხლად თვალს
და სულის ამოსახდელსაც
ატრიალებდა თან ჩანგალს.

უთხრა: ჩემ სახელს ახსენებ

მაგრამ ყოველ გვარ ტანჯვაზე
სიკვდილი უარესია.

სვია.

ერთ ბაღში ღობის მახლობლად
თავი ამოყო სვიმა
და ახლოს სარი რომ ნახა
გადაეხვია.... იამა.

ჩაეკრა, უსურ-ვაზივით
ეგრიხებოდა ნელ-ნელა.
დაბლიდან შეჰყვა და წვერში
შეჩერდა, გადუყელ-ყელა.

და უთხრა მადლი ბედს, გამჩენს!..

და მე მეძახი, მგონია,
ნუ დამიფარავ... მითხარი
რაც გასაჭირი გქონია!

და აგისრულებ ამაზე,
არ გაგაწბილებ იცოდე! –
თუ მოგატყუო, მაშინ მეც
დე შენისთანად ვიწოდე.

სიკვდილის ამ გვარ სიტყვებმა
საბრალო გლეხი დააფრთხო,
შიშმა მუხლები მოჰკვეთა
და სიკვდილის წინ დაამხო.

სთქვა: არა! ჩემო ხელმწიფე,
ვერ შეგაწუხებ, ვერაო!
თუ ყური მოჰკარ ჩემ სიტყვებს
ის მართლა კი ნუ გჯერაო!

რას გაგიბედავთ და რას გთხოვთ
თქვენი მორჩილი მონაო!
გარდა იმისა რომ მძიმე
ზურგზე ამკიდო კონაო!

ვინ არ იტანჯვის ამ ქვეყნად
და ვის არ დაუკვნესია?

რა კარგი რამ ხარ საროო?!
შენთან ვერ მოვა ვერც ე ის,
აგერ რომა დგას საროო!

მართალი არის ნედლია,
ფოთლებში გახვეულიო,
შტოებიცა აქვს და მაინც
ვერ აქვს საგულეს გულიო.

ხან ქარი ურხევს შტოებსა,
თოვლი ძირს უხრის თავსაო;
ჭექა-ქუხილის შიში აქვს,
სეტყვისგან ელის ავსაო.

და შენ კი მაგრად არჭვიხარ,
არ ეპუები ავდარსო;
ყოველ ხეს სჯობხარ სიკარგიდ,
შენ შემოგველონ სულ გარსო.

ბევრი რამ უთხრა ამ გვარი,
გამოაყრუა ქებითა
და თანაც გარს ეხვეოდა
თრთოლვით და მოწიწებითა.

არ გაუვლია არც ერთ თვეს,
პატრონმა სარი მოთხარა

– 59 –

და მის ადგილას გადმორგო
ბაღში საროს ხე პატარა.

სწორედ ის, რომელსაც სვია
ისე გულდაგულ ლანძღავდა.
ხემ გაიხარა და მალე
ფესვიც გაიდგა... აჰყვავდა.

მიჩოჩდა სვია მასთანაც,
როგორც პირ-მომთნე მსახური,
შემოეხვია დაუწყო,
იმასაც ქათინაური.

„ძლივს! როგორც იქნა, გვეღირსა
თქვენ აქ მობრძანებაო!

აიშალნენ, დაავიწყდათ
ძველებური გაზრდილობა.

გველმა უთხრა: „პირველობა
მე შემფერის, სწორედ მეო,
რადგანაც რომ იმ ქვეყანას
ბევრი კაცი დავშხამეო.“

კაცმა უთხრა: „მართალია,
განთქმული ხარ გესლითაო,
მაგრამ მე კი რა ნაკლე ვარ
ბოროტ სიტყვის თესლითაო?“

ამან ეს სთქვა, იმან ის სთქვა,
კაცი მაინც გაუძალდა,

რომ მაგონდება ახლაც კი –
აქამდი მეცინებო,

რომ თქვენს ადგილზე აქ ერჭო
ერთი გამხმარი სარიო,
უქერქო, უშტო, უფოთლო,
წოწოლა საზიზღარიო!"

ბევრი სხვაც უთხრა ამ გვარი
პირ-მომთნე სვიამ საროსა,
რომ დააჯეროს როგორმე
და თავი შეაყვაროსა.

ჩვენშიც ბევრია ამ გვარი
გრეხია სვია-კაცუნა!..
ძალივით ჰგორვენ ყველას წინ,
თუ ხელი მოუცაცუნა.

ცილის მწამებელი და გველი.

ჯოჯოხეთის კარზე შედგა
ერთხელ ცილის მწამებელი
და იმ დროსვე შხამიანი
ამოუდგა გვერდში გველი.

„ჯერ მე შევალ!“ – „არა მეო!“
მოუვიდათ იქ ცილობა,

სიმშილმა რომ შეაწუხა
და სიცივემ გააშეშა,

გადაადო სიმწრით კონა
და დაიწყო საყვედური:
„ნეტავ სხვაც თუ კიდევ იყოს
ჩემისთანა უბედური?

არ ვიზოგავ თავს და წელში
ვიღუნები და ვიხრები;

მაგრამ გველმა არ აცალა
და წინდაწინ შესრიალდა.

ბელზებელმა შემოხედა
და გველი რომ დაინახა,
„რა თავს იგდებ, შე უზრდელო?“
„გაჩერდიო!“ დაუმახა.

ვისი ტიკი ტომარა ხარ,
ღირსეულს რომ არ აცლიო?!
მართალია, დიდი არის
შენი შრომა და ღვაწლიო,

მაგრამ შენ რომ კაცებს ჰკლავდი
ახლომახლო კბენითაო,
ცხრა მთას იქით გულს უხეთქდა
ეგ სხვებს მწარე ენითაო.

პირველობა მაგისია,
შენ ნუ სცდილობ ტყვილადაო!
და ჩემგანაც ნაკურთხია,
ჯოჯოხეთის შვილადაო!"

სიკვდილი და გლეხი.

ტყიდამ კაცი მოდიოდა,
წამოედვა მხარზე შეშა,

– 60 –

თქვენთან საქმე არა მაქვს-რა,
არ მომეცეს თქვენი რისხვა!"

მომღურავი ბაყაყი.

მთის ძირად სადღაც ჭაობში

ამ დილიდამ საღამომდე
ცოდვის ოფლში ვიწურები,
მაგრამ მაინც ვერას გავხდი,
ცოლშივლსაც ვერ მოუარე;
ყველა ერთად თავზე მაწევს
ბატონ-ყმა და მტერ-მოყვარე.

ან ჩემ სარჩოს ვერ აუვალ
და ან ქვეყნის გარდასახადს!
ვერ ვიშორებ ბოქაულებს
ოჯახიდან, როგორც სახადს.

სიკვდილიც რომ აღარ მოდის,
ის წყეული, ის უნო?!
ნეტავ ერთი ბარემ მომკლას,
რომ მოვრჩე და მოვისვენო!"

რომ წარმოსთქვა ეს, სიკვდილი
გაჩნდა უცბათ ცელით ხელში;
ნამეტანის შიშით გლებ-კაცს
მოებჯინა სული ყელში.

უთხრა: „კაცო, რად გაყვითლდი?
რას ჰკანკალებ, როგორ წახდი?
მახსენე და გამოვცხადდი!
აბა რა გსურს? რად მეძახდი?"

„მე, ბატონო მე... არაფრად!
ეს კონა რომ დავარდა ძირს,
მარტო ვეღარ მოვერიე!..
მძიმე არის, აწევა სჭირს.

და ეგება მომეხმაროთ,
ამასა გთხოვთ... თორე მე სხვა

სცხოვრებდა ერთი ბაყაყი,
უკმაყოფილო მის ბედზედ,
მეტის მდომელი, ამაყი.

ამბობდა: „ჩემი აქ ყოფნა
არ არის საკადრისიო,
მე უნდა მქონდეს სხვა ბინა,
უკეთესის ვარ ღირსიო!"

მაღლა აცოცდა მთის წვერზე,
იქ გამონახა ადგილი,
თავს შესაფარი, სოველი,
გადაბურული და გრილი.

ჯერ კარგად იყო, სანამდი
არ დადგა მკაცრი ზაფხული!
მაშინ კი სიციხით გამომშრალს
ლამის ამოხდა იქ სული.

დაიწყო კვნესა და გამჩენს
შესტირა: „მომეხმარეო!
ის ტბა რომ მოსწვდეს აქამდე,
წარღვენი არე.მარეო!"

გამჩენმა ბრძანა: „უგნურო!
შენთვის გავსწყვიტო ერიო?
სიდგანაც ამოთრეულხარ,
იქითვე წაეთერიო!"

ბევრი კაცია რომ ამბობს:
„ეს არის ჩემი მცნებაო,
თუ მე კი აღარ ვიქნები,
ქვა ქვაზეც ნუ იქნებაო!"

– 61 –

ღრუბელი.

ერთს წელიწადს როცა წვიმა
არ მოსულა ერთი ცვარი,
გვალეა დადგა ქვეყანაზე

არაფერი ებადა
გარდა ძველის გუდისა.
შემყურე მდიდრებისა,
იყო გაკვირვებული!
„რა არის, რომ ვერ ძღება

საარაკო, საოცარი.

ის თქვენს მტერს, რაც მაშინ
მუშებს
კარს მიადგა გასაჭირი!
მიწას აღარ მოეკიდა
სახნისი და თოხის პირი.

„ღმერთო, წვიმა მოიყვანე!“
იძახოდა მთლად სოფელი,
და მართლაც, რომ ბოლოს მთიდან
წამოვიდა სქლად ღრუბელი.

წამოვიდა, მაგრამ ისე
გადიარა მთა და ბარი,
რომ მიწაზე დავარდნილი
არ უნახავთ წვიმა ცვარი.

გადავიდა ზღვაში და იქ
იწყო წვიმა საოცარი.
გაუკვირდა ხალხს და ცრემლით
დაიწერა ჯერ პირჯვარი.

და მერე სთქვა: „მოდით და ამ
ღრუბელს ჰკითხეთ სამართალი!“
რად უნდოდა იმ ზღვას წვიმა,
განა აკლდა სადმე წყალი?

მათხოვარი და გედი.

ღარიბი და ლატაკი,
საბრალო მათხოვარი
კარდაკარ დალოღავდა,
სიმშვილით ცოცხალ-მკვდარი.

კანჭტიტველს, ფეხ-შიშველას
და მონატრულს ქუდისა,

იმათი ხარბი გული?

საკმაო აქვს ყველასა
და მაინც მეტს ნდომობენ,
ფუჭს ცხოვრებას ებრძვიან,
შფოთავენ და ომობენ.

მე ვიცნობდი ერთს ვაჭარს!
რაც უნდოდა, კი ჰქონდა,
მაგრამ მაინც ვერ გაძლა,
კიდევ მეტი უნდოდა.

დაეღუპა ხომალდი,
გადუბრუნდა დროება,
გაკოტრდა და დღეს საწყალს
ლუკმაც კი ენატრება.

მეორესაც ვიცნობდი,
იყო იჯარადარი,
იმანაც ფეხი წაჰკრა
და დღეს ღარიბად არი.

მე კი დღიურ საზრდოსაც,
მომცა, დავჯერდებოდი!
ჩემთვის მოვისვებენდი,
ტკბილად დავბერდებოდი".

ეს რომ სთქვა, გაჩნდა ბედი
და ეს უთხრა მათხოვარს:
„კმარა, რაც იგლახაკე,
აწ შეჰბრაღდი მაცხოვარს.

ამიერიდან უნდა
შენც იყო უზრუნველი!
მოდო, ოქროს ჩაგიყრი,
მოჰკიდე გუდას ხელი!

რასაც გუდა დაიტევს,
ღმერთმა შენ მოგახმაროს,

და სულ მტვრად გადაიქცეს
ის, რაც ძირს დაეყაროს!

გაგლიჯა და წინ დაიდვა,
მადიანად ისადილა.

უფრთხილდი არ დაგებნეს,
ან გუდა არ გაგისქედეს!
რომ შენი ოქროები
უცბად არ გაგიმტვერდეს!"

აუვსო გუდა, მაგრამ
გლახაკი არ სჯერდება,
სტენის, რაც შეუძლია,
აწვება, არ ჩერდება!

აღარ იცის, რაღა ქნას,
სიამით ესმის რეტი,
ზედ მაგრად მუხლს აჭირებს,
რომ ჩაეტოს მეტი.

ბედი ამბობს „გეყოფა!
გაივსო, დასჯერდიო!"
გლახაკა ევედრება:
„ერთი კიდევ, ერთიო!!"

ატენის, რაც ღონე აქვს:
„აბა გენაცვალეო,
ცოტა კიდევ ჩაჰყარე,
რომ გაივსოს მალეო."

მაგრამ მეტი გაჭიმვა
გუდამ ვერ აიტანა,
გასქდა და რაც იქ მოხდა,
თქვენს ორგულს იმისთანა:

ოქროები დაიბნა,
გადაიქცა უცბად მტვრად
და გლახა უმაძლარი
დარჩა ისევ მათხოვრად!

ლომი და მგელი

ერთმა ლომმა საბრალო კრავს
დაუყენა ცუდი დილა,

იმავე დროს წუწკი ლეკვიც
მიეპარა ნასუფრალზე,
ლომმა არად შეიმჩნია!..
სჩანს შეხედა კაი თვალზე.

გაიფიქრა: „ჯერ ლეკვია,
ბრიყვია და უმეცარი!..
და მე როგორ მეკადრება
დავატეხო მას თავზარი?"

იქვე იდგა სულ წასული,
პირღია დიდი მგელი
და იმასაც მოენატრა
კარგი ლუკმა, გემრიელი.

სთქვა: „ეს ლომი ჩემთვის ხომ სულ
არ იქნება დღეს საშიში,
თუ ამ ლეკვმაც კი უძღურმა,
გამოგლიჯა ლუკმა პირში?!"

მივიდა და სტაცა კბილი
შეუპოვრად მან კრავის თავს,
მგერ.ამ, რაც მას დღე დაადგა,
იმისთანა თქვენს მტერს და ავს...

შეუპოვარს სიბრიყვისთვის
კი ასწავლა ლომმა ჭკუა,
როცა მარჯვედ მოიმწყვდია
ბრჭყალებსა და ბრჭყალებს შუა?

უთხრა: სხვისი აყოლა შენ
რა ხელს ბაგცემს? რას გარგია?
ის ლეკვია და შენ დიდი!.
ეს როგორ ვერ გაგიგია?..

ხურო მელია.

ერთი ლომი ქათმებს ზრდიდა,
მაგრამ ველარ მოაშენა!

საქათმე არ უვარგოდა
და არავინ დაუყენა...

ვინც ქათმები დაინახა,
ყველამ წაჰკრა თითო ხელი!
იპარავდა ქორი, მელა,
გამვლელი და გამომვლელი.

ბრძანა ლომმა: „ამიშენეთ
მე საქათმე სულ ახალი!
იმისთანა, რომ ქურდებმა
ვერ მიაგნონ გზა და კვალი!“

მოახსენეს: „ჩვენში გახლავსთ
ერთი მელა კარგი ხურო!
თუ უბრძანებთ, ის ააგებს,
არ დაგრჩებათ უმსახურო!“

მოიყვანეს და უბრძანეს
ხელოვნების გამოჩენა,
იკისრა და შეასრულა,
საარაკო ააშენა!..

უნებურად არ თუ ქურდი
ჭინჭველიც ვერ შეძვრებოდა,
დაიმშვიდა ლომმა გული,
მოისვენა არ სწყრებოდა.

მისცა ხუროს საჩუქარი
და გაისმა ხალხში ქება,
მაგრამ ისევ ადრინდულად
ქათმები კი იკარგება!..

უთვალყურეს და რა ნახეს?
სასაცინო, საკვირველი!
თურმე მელას თავისთვის კი
დაეჩინა ერთი ხვრელი!

ქოფაკებიც იქვე იწვენ
და გულ გრილად უყურებდენ.

ამ დროს მგელმა გაიარა
და ისინი რა იქ ნახა,
დასწყდა გული და სიხარბით
გუნებაში განიზრახა:

„ვერ უყურებთ, რას სჩადიან?
ხმის გამცემი არც ერთს არ ჰყავს!
მე რომ ვიყო, ასტყდებოდენ,
გამამრობდენ ცოცხლადვე ტყავს.“

გუგული და გვრიტი.

„კაფე! კაფეო!“ გუგული
იმახდა გამწარებული,
და გვრიტი, ახლო მჯდომარე,
ჰკითხავდა გაოცებული:

„რა დაგმართია, დაიავ?
რად მოსთქვამ აგრე მწარედო?
ავად გყავს ვინმე? თუ მოკვდა
და დაგსვა მგლოვიარედო?“

ან იმას სწუხდე, ეგებო,
რომ მიდის გაზაფხულიო,
თან მიაქვს შვება მოლხენა
და ტრფობა-სიყვარულიო?“

გუგულმა უთხრა: „რას ამბობ?
მაგას არ ვსწუხარ, არაო!
შვილების უმადურობამ
უმართლოდ გამამწარაო.“

ვხედავ, რომ ყოველ-გვარ ფრინ-
ველს
შვილები ეხვევიანო,

მგელი და მეცხვარეები.

მწყემსებს ცხვარი დაეჭირათ,
დაეკლათ და ატყავებდენ;

თავს ევლებიან, მშობლებიც
შესტრფიან, შეხარიანო.

მე-კი აქამდეც არ ვიცი,
რაა ეგ ნეტარებაო!!

- 64 -

გარბიან ჩემგან შვილები,
ერთიც არ მეკარებაო.

დედა ვარ, განა უცხო ვარ?
მეც დედის მიძგერს გულიო!
ამდენხან მამა მათისა
გულს მედვა სიყვარულიო".

გვრიტმა მიუგო: „საბრალოვ!
ეგ მიტომ დაგმართნიაო,
რომ შენს ნებაზე ბარტყები
კარგად ვერ გაგიწრთვნიანო.

სად გქონდა წრეულს შენ ბუდე?
ან როდის იჯექ კრუხადო?
მე სულ უსაქმურს გხედავდი,
დაჰქეიფობდი უხვადო."

გუგულმა უთხრა: „რას ამბობ?
მაგისტვის სად მეცალაო?
„გუგუთი“ გამოვავრუე
მინდორი, ტყე და ჭალაო.

დრო სადღა მქონდა ბუდისთვის?
სხვისაში ვსდებდი კვერცხებსო,
იქ გამოჩეკეს! გაზრდითაც, –
დავაზრდევინე სულ სხვებსო."

გვრიტმა სთქვა: „რადგანც დე-
დობის
დაგვიწყებია ვალიო,
გემართლებიან, რომ სძულხართ
შვილებს, არა აქვსთ ბრალიო!

ვინც გუგულსავით სხვის ხელში
ჩააგდებს თავის შვილებსო,

ცქრიალა-მოუსვენარსა
და იმავე დროს ჭკვიანსა.

ძვლის სავარცხელი უყიდეს
ხარატულ-აჭრელებული,
შეხტა და შეინავარდა!
მივარდა გახარებული.

ჰკოცნის და გულში იხუტებს,
აღარ იშორებს საჩუქარს,
ოქროს ხუჭუჭში აცურებს,
თავს ურჩევნია რომ უყვარს.

და წამ-და უწუმ ივარცხნის
აბრეშუმის თავს სიამით,
უნდა თუ არა, არ დასდევს,
გინდ დღისით იყოს, გინდ ღამით.

ერთხელ ცელქობას გადაჰყვა;
როცა სხვა ჯავრი არ ჰქონდა
და სავარცხელიც დაჰკარგა...
მაგრამ სად? არ მოაგონდა.

იჯავრა, მაგრამ ყმაწვილი
მალე ივიწყებს ხომ საწყენს?
და გული ამანაც მალე
გადააყოლა ჯოხის ცხენს!

მაგრამ ეს კი ქმნა, რომ მაინც
გაჭირვეულდა პატარა
და სავარცხელი სხვა გვარი
არ იქნა, არ მიიკარა!

თმა აებუძგა ხუჭუჭი,
ვერ აკარებდენ თავზე ხელს!
„მიპოვნეთ, რატომ არ ეძებთ,

იმას შეცდომა ბოლოს დროს
შეარცხვენს, გააწბილებსო."

სავარცხელი.

პატარა ლამაზ-ბიჭუნას,
ოქროს თმა-ხუჭუჭიანსა,

ტიროდა – იმ ჩემ სავარცხელს?

იპოვეს... მიარბენიეს,
დაუწყეს ვარცხნა მის თმასა,
მაგრამ საბრალო ყმაწვილი
მოჰყვა ტირილს და მოთქმასა:
„ეს ის არ არის, სხვა არის!
ის არ ყოფილა ავიო!

– 65 –

თმა დამაწიწკნა ამ გლახამ
და ამატკინა თავიო“!

სავარცხელმა სთქვა: „ისე ვარ,
მაგრამ არ შემიძლიაო,
რომ ეგ თმა კარგად დაგვარცხნო,
ხუჭუჭი გამოგცვლიაო.

თმა-თმას მიჰკვრია ჭუჭყისგან,
შიგ ვერ გავატან მალეო!
მე რა ბრალი მაქვს, შენ ისევე
შენს თავსევე დააბრალებო“!

სიმართლეც სავარცხელივით
როცა გვიჭირავს კარგია
და თუ დავკარგეთ, მაშინ კი
გვწიწკნის და აღარ ვარგია.

ორი ბოჩკა.

ორი ბოჩკა მოგორავდა
თითქო ერთმანეთის ჟინით,
ერთი იყო ცარიელი
და მეორე – სავსე ღვინით.

სავსე უხმოდ მოგორავდა,
წყნარად, მშვიდად, ნელა-ნელა,
მაგრამ ცარიელმა ბოჩკამ

და სავსეს კი სულ არავინ
მიაქცია ყურადღება.

ცხოვრებაშიც ასე არის:
პირველობა იმას რჩება,
ვინც რომ მხოლოდ გარეგნობით
სხვის თვალსა და ყურს ეჩრება.

ძუნწი და დედალი

სცხოვრებდა ერთი საწყალი კაცი,
არაფრის მცოდნე, ძუნწი, ზარმაცი,
თითქმის არც სჭამდა, არც არას სვამდა
და სამოწყალო გლახაკსა ჰგავდა.

სულ უგზო-უკვლოდ დატანტალობდა,
მაგრამ იმავ დროს ბედი სწყალობდა:
ერთი მისთანა დედალი ჰყავდა,
რომ ის სხვა ქათმებს აღარა ჰგავდა!

ბუდე მოიწყო მან ერთ ადგილას,
ოქროს კვერცხს სდებდა ყოველდღე დი-
ლას!

რალა უნდოდა პატრონს, იმ წყეულს?
მაგრამ გააძღებ განა ხარბის გულს?

ასე ფიქრობდა: „ვხედავ ამ ქათამს,
ოქროს კვერცხებს სდებს, მაგრამ სვამს
და სჭამს.

ეს სულ ხარჯია, ანგარიშიო,

გაკვირვა კი სუყველა.

მოხტოდა და ბდღვირს ადენდა,
ბუქ-ნაღარა, ბრახა-ბრუხით!
გამვლელეები შეაშინა
მეტიჩრობით, ფახი-ფუხით.

ქუდს უხდიდნენ, თავს
უკრავდენ,
გზას აძლევდენ მოწიწებით,
„ბრძანდებაო დიდი ვინმე,
იძახოდენ გაცებით.

ამ ცარიელ ბოჩკას დარჩა
პირველობა, ქვეყნის ქება,

ამის ჯავრი მაქვს მე და შიშიო!

ხაზინა უძევს, სჩანს, მუცელშიო
და სჯობს ჩავიგდო ერთად ხელშიო!"
დაჰკლა, გაფატრა ძუნწმა დედალი,
მაგრამ წელები დაურჩა მყრალი.

ალკიდოს.

ალკიდოს ალკმენის შვილი
გმირობით ძველად გათქმული,

– 66 –

უშიშრად კლდეებ-ღრეებზე
გარბოდა გამალებული.

წინ გაუგორდა რაღაცა,
ბუმბივით იხრუკებოდა,
თითქოს საცინლად იგდებსო,
გმირს როდი ეპუებოდა.

ფეხი აიღო ალკიდოს
დასაკრავ- გასასრესადა,
თუმც ბრძოლა ჭია ღუებათან
მას არ ჰქონია წესადა.

მაგრამ გაშტერდა!.. ხედავს რომ
ის უცნაური არსება
იზრდება თვალ და ხელს შუა,
იბერება და ივსება!..

კეტი აიღო, დასთხლიშა,
რაც ჰქონდა ძალი და ღონე,
მაგრამ რას ხედავს? არ არის
ამის მომსწრე და გამგონე.

ის ეკლიანი არსება
არსად გაურბის!.. არც კვდება,
და კეტს რამდენსაც დაარტყამს

სახელი არის მაგისი

შფოთი და განხეთქილება!

თუ ყურადღებას არ აქცევ,
არც კი ატყვია მიწასო!
მაგრამ, თუ ბრძოლა დაუწყე
თავს მალლა აწვდის ზეცასო!

აპელლესი და ჩოჩორი

აპელლეს მხატვარს, გამოჩენილსა
და სახელ-განთქმულს ბერძნებში
ძველად,

როცა ბუნებას აკვირდებოდა,
ჩოჩორი შეხვდა სადღაცა ველად.

მხატვარს იამა მისი დანახვა,
მიუახლოვდა ღიმილით ტკბილად,
ახედ დახედა, თვითქოს, სინჯავსო
და მიიწვია სახლში სადილად.

სტუმარს იამა პატივის ცემა!
უფრო ან კი რა გაახარებდა!
თავმოყვარებით გატაცებული,

უფრო და უფრო იზრდება!
აგერ მთის ხელა შეიქნა,
მაღლა ზეცამდი იღებს თავს,
აღარც გზას აძლევს ალკიდოსს
და მზის სხივებსაც უფარავს.
შეჩერდა მაშინ ალკიდოს,
სთქვა: რა ყოფილა ესაო,
რომ მეც წინ გადამელობა?..
არც ეპუება მზესაო?..
გამოეცხადა მაშინ მას
ღმერთი, სიბრძნისა ათინა
და ვინაობა იმ რაღაც
ბუმბვისა შეატყობინა.
უბრძანა, როგორ შეგყრია
შენ ეგ ეშმაკის ქმნილება?

მიწაზე ფეხსაც არ აკარებდა.
ვისაც ჰნახავდა მტერს, თუ მოყვარეს
სუყველას იმას ეუბნებოდა,
რომ არ მასვენებს აპელლესიო!..
სიხარულით კი გულში სდნებოდა –
რა ვქნა? რა ვუყო? აღარ მეშვება,
ილაჯს მიწყვეტავს ეს მხატვარიო!..
მეპატიჟება სადილ-ვახშამზე
და ველარ მითქვამს მეც უარიო!..
მე თავს ვარიდებ, ის კი დამეძებს...
ხან აქ და ხან იქ დამიხვდებაო!..
გამოცანაა მისი ამ გვარი
საქციელი და მოქმედებო!..
მე როგორც ვატყობ, მერანსა ჰხატავს
და ნამდვილი რომ არსადა ჰყავსო,

– 67 –

უნდა მის სახედ მე გადამიღოს,
რადგანც მერანი, თურმე მე მგავსო.
როგორღაც ყური მოჰკრა მის
ტრაბახს
აპელლესმა და გადიხარხარა...
მართალი არის!.. რომ განძრახვა
მაქვს
ერთი რამესი... კარგად მიმხვდარა.
მინდა დავხატო მეფე-მედასი,
რომ გამოეხას ვირის ყურიო
და მინდა რომ ამ ჩემ ჩოჩორ-
სტუმარს
გამაწვევინა სამსახურიო!..
ბევრი მინახავს ვირის ყურები,
მაგრამ არ მახსოვს ამისთანაო.
ამას დავხატავ!.. ეს არის ჩემი,
საქციელი და გამოცანაო!..

მგელი და წერო

მგელი რომ სულხვავია,
ვის არ გაუგონია?
ისე ჰყლაპავს, არ არჩევს,
ძვალთა თუ ქონია?
მაგრამ ერთხელ-კი ყელში
გაეხირა მას ძვალი;
შეეგუბა სული და
სიმწრით იწყო ფართხალი.
წერო იჯდა მახლობლად,
მგელმა მოჰკრა მას თვალი.
„მიშველეო! ნუ მომკლავ!“
ანიშნებდა საწყალი.
შეებრალა წეროსაც,
შიგ ნისკარტი ჩაუყო,
და დიდის გაჭირვებით
ის ძვალი ამოუღო.

ბავშვი და გველი.

ბავშვი გველ-თვზას იჭერდა,
სტაცა კუდზე უცბად ხელი,
მაგრამ, იმისთანა შენს მტერს!
ხელში შერჩა მართლა გველი.

შიშით იქვე გააცივა,
სული ხორცით გაეყარა!..
მიუბრუნდა გველი საწყალს
დამშვიდებით და ეს უთხრა:
„აბა, ბრიყვო! რა თავს იგდებ,
მაგ ხუმრობას ვის უბედავ?
გუნებაზე რომ არა ვარ,
შე სულელო, ვერა მხედავ?

ამ ერთ ცოდვას გაპატივებ,
მეორეზედ იყავ ფრთხილად,
თორემ კიდევ თუ იხუმრე,
არ შეგერჩება ის ადვილად!“

მერე უთხრა მგელს: „ჩემი
მომეც გასამჯელოო“

მაგრამ მგელმა მიუგო:

„ბრიყვო და სულელო!“

არა კმარა, რომ შენი

არ დავიდევ ცოდვაო,

როცა ეგ შენი თავი,

ბრიყვო, პირში მედვაო?

დამეკარგე აქედან,

შე არ გასახაროო

და მიფრთხილდი, დღეიდან

არსად შემეყაროო!“

ბუზი და ფუტკარი.

ფუტკარი ყვავილს სწუწნიდა

მაისის დღეში ერთ დილით;

ცულლუტი ბუზი, უსაქმო,

მასთან მიფრინდა ბზუილით

– 68 –

და უთხრა: „ჩემო დაიავ!

ძალიან მებრალებიო!

რისთვის მუშაობ და ან რას

მიეღებ-მოედებიო?

შრომობ, თავს ძალა ვერ იღებ,

დაფრინავ შორს და შორსაო!

მე მაინც ვეღარ შემხედავ,

როგორა ვხარჯავ დროსაო?

ყოველის კუთხით დავფრინავ,

ლხინით ვატარებ ზაფხულსო,

სხვა-და-სხვა სანახავებით

ვახარებ თვალსა და გულსო.

მაგრამ მე რა მენადვლება!..

მაგას არ ვერიდებო;

კარებში რომ გამაგდებენ,

ფანჯრიდგან შევფრინდებიო!“

კრავი.

„მე გული თუ კი წმინდა მაქვს.

რას დავსდევ მითქმა-მოთქმასო?

ვინც უნდა იჭორ-იყბედოს,

მე არც კი გავსცემ მას ხმასო.“

სახლში თუ სადმე გამართეს
ლხინი და წვეულებაო
და საწუწკარი, ტკბილი რამ
თუ თანაც მეგულებაო,

ბევრი ბოდიში არ მინდა,
მაშინვე იქ გავჩნდებიო
და ყველა სტუმრებზე უმაღლ
საჭმელებს მივაჯდებიო.

გავძლდები და, თუ მომინდა
ძილი და მოსვენებაო,
ყველას ცხვირ-პირზე ვაჯდები! –
ეს არის ჩემი ნებაო".

ფუტკარმა უთხრა: „ეგ ყველა
თუმცა მეც გავიგონეო,
მაგრამ ეგ ურიგობაა
და რად ხარ თავმომწონეო,

მაშინ, როდესაც სუყველას
ჭირივით ეჯავრებიო,
შერცხვენიტ კარში გაგდებენ,
როგორც მოსისხლე მტრებიო!"

– „მართალი არის, მიუგო,
ხშირად მაგდებენ კარშიო,
საგერებლითაც დამდევენ,
ვითომ მარცხვენენ ჯარშიო.

გულის სამაგრო სიტყვები,
ეს ვის არ გაუგონია?
მაგრამ ხანდახან შესცდება,
ვისაც მართალი ჰგონია.

ვინც ეურჩება ცხოვრების
კანონს და სურვილ-ნებასა,
ბევრჯელ უბრალო რამეზე
გადაეყრება ვნებასა.

ადგილი უნდა ყოლიფერს
თქმასა თუ უთქმელობასა,
სიცილსა, ტირილს, ხუმრობას,
ჭამას და უჭმელობასა.

ჩვენც უნდა მოვჰყვეთ მის დროზე
ქვეყნის ზნე ჩვეულებასა,
თვარა ვინ ეძებს სიმართლეს?
ვინ დასდევს ჩვენს უფლებასა?

საჭირო არის სიფრთხილე
და მასთან გამოცდილება,
თვარა ხან-და-ხან შეგვაცდენს
მცირე, უმანკო ცვლილება.

ავი და კარგი ამ ქვეყნად
ხან და ხან შემთხვევითია
და ჩვენი იგავ-არაკიც
ამისი მაგალითია.

– 69 –

კუნტრუმის გუნებაზე
რომ დასდგა ბრიყვი კრავი,
უადგილო ხუმრობას
გადაატანა თავი.

იფიქრა, ამხანაგებს,
მოდი, შევაშინებო!
მეც ვიცინებ და თანაც
დიდებს გავაცინებო.

გაეხვია მგლის ტყავში

კაცი და გველი.

გველმა ურჩია ერთხელ გლეს:
მტერობა დავივიწყოთო
და ძმობა მეგობრობასა
დღეიდან ხელი მივყოთო!
ტყავი რომ გამოვიცვალე,
ხომ ხედავ? ახლა სხვა ვარო!
ნულა ვეკრძალვით ერთმანეთს,

დამშვიდებულ გულითა
და ფარებს მიაშურა
მგელივით ძუნძულითა.

ძალეებმა თვალი მოჰკრეს,
სთქვეს: „ჰკა მაგა“ მგელსაო!
სად მოძვრება? შეხედეთ
მყრალს და სამაგელსაო?

გაექანენ ებგერენ,
გაჰკრეს-გამოჰკრეს კბილი,
ამოიდვეს ქვეშ მარდად
უმანკო, ცოდვის შვილი.

და იმისთანა თქვენს მტერს,
რაც დაემართებოდათ?!
რომ მწყემსებს არ ეშველათ,
სული ამოხდებოდა!

გადარჩა, მაგრამ „ვაი“
მისთანა გადარჩენას!..
ვინღა ჩივის უბრალო
შიშსა და რისმე ტკენას?

იმ დღიდგან ზოგი შიშით
და ზოგიც დაწყლულებით,
დავარდა და მის დღეში
ვერ გამთელდა სრულებით!

ახიც იყო მის თავზე! –
აბა , რა ემგლებოდა?
ყოფილიყო ცხვრის ტყავში
მითი რა აკლდებოდა?

მალლა-მალლა იყურება,
იგრიხება, იწურება...
აქეთ-იქით დატრიალებს,
თვალეებს სისხლით აბრიალებს.

ხან დაწვება, ხან ადგება, ;

გველს როცა აღარ ვგავარო.

გლებმა სთქვა: ტყავის გამოცვლა
სიმართლე არის სრულიო
და არც ის არის ტყუილი,
რომ ძველივე გაქვს გულიო!

არ დაიჯერა და შიშმა
კანკალი დააწყებინა:
აილო კეტი, დაარტყა
და სული გააცხებინა.

კაცს თუ სახელი გაუტყდა,
ვერ გაიმთელეს ვერას დროს,
რა გინდა ფერიც იცვალოს
და ტანზე ტყავიც გაიდროს.

მელა და ყურძენი

დამშეული კუდა მელა
ვენახში მიიპარება...
მიცუნცულებს ნელა-ნელა,
ღობე-ყორეს ეფარება.

ბოლოს შეძვრა... ნახა კარი,
მაგრამ აზრი კი წაუხდა:
ბაღი იყო სულ მალლარი
და დაბლარი არ დაუხვდა.

ყურძენი რომ მალლა ნახა
მიმწიფებულ-მინაბდული,
დაუდო მას წუწკმა ხახა,
აუბგერდა მსუნაგს გული.

– 70 –

ცეცხლს ანთებდა, წყალს ათბობდა:
ქოთნებს რეცხდა, ქვაბს ჰხეხავდა;
არც უფროსი, არც უმცროსი,
მომდურავი არვინ ჰყავდა,
ყოფილიყო თავის ქერქში?

ნდომის ნერწყვი პირს ადგება,
კბილები მთლად აეჭავა,
მაგრამ მაღლა ხომ ვერ გავა?
სწორედ ჭირის დღე დაადგა,
დაიქანცა, დაიღალა.
მაგრამ აღარ გამოადგა
აღარც ხერხი და არც ძალა.
დარჩა ამოძუებული...
მაგრამ აღარ გაიტება
კუდიანმა ვითომ გული
და ურცხვად ეს დაიკვება:
„რომ არ ვსჭამე, კარგა ვქენი,
გეფიცებით შვილებსაო;
მკვახე იყო ის ყურძენი
და მომკვეთდა კბილებსაო!“

ტიტლიკანა

ერთი ვიღაც სოფლის ბიჭი
გათუთხნული, ტიტლაკანა,
ღვთის გულისთვის ნათესავმა
მზარეულთან მიიყვანა.
და შესთხოვა, ყირი უგდე
ამ ბიჭს ჩემო ნათლიაო!
სამოწყალოდ უპატრონო
გამოზარდე – მაღლიაო.
დაეთანხმა მზარეული,
აიყვანა, მისცა ბინა
და რომ აღარ მომცდარიყო –
საქმეც ხელად გაუჩინა:

რა უნდოდა ამის მეტი,
მაგრამ როცა გაბრიყვდება
კაცი და მოუვლის რეტი,
აღარ იცის რა უნდა ქმნას,
დაებნევა გზა და კვალი;
ულალატებს ყურთა სმენა, –
დაუდმება ორივ თვალი!
დაეკარგა ამ საწყალსაც
საგულისთქმო სასწორ-ზომა,
არ დასჯერდა მის ხელობას,
ფარეშობა მოინდომა.
გადიყვანეს სასახლეში,
ბატონებთან, მეტიჩარა,
არ იზოგავს თავს, ირჯება...
დატრიალობს როგორც ჯარა.
აქ ეტაკა ტანისსამოს...
იქ ქეჩა-ნოხს დაეძგერა,
ჰსწმენდავს, ჰბერტყავს, ჰოგრიტ
ბერტყავს,
ააბდღვირა... აამტვერა!
ოფლში სცურავს და მის შრომას,
არ ეტყობა რამ ბარაქა!..
რასაც ხელი კი მოჰკიდა
გასვარა და მისცხო ლაქა.
ცოდნა უნდა ყოველ საქმეს...
მარტო შრომა არა კმარა!
ბევრი არის ჩვენშიც მუშა
უმეცარი... მეტიჩარა.

– 71 –

მგლები და ცხვრები.

მგლებმა ცხვრები შეაწუხეს,

მაგრამ მგლები კი საწყალ ცხვრებს
ძველებურად აძრობენ ტყავს!

აღარ ჰქონდათ მოსვენება!
და მთავრობამ რომ გაიგო,
გამოსცა მან ეს ბრძანება:

„კარის კაცებს დაუძახეთ!
სადარბაზოდ შეჰკრებენ ხელად
და კანონი დაადგინონ
ჩაგრულების დასაცველად!“

ურჩობას ვინ გაბედავდა?
აირჩიეს მსაჯულები,
მაგრამ იმათ რიცხვში მოჰყვეს
შიგა და შიგ მაინც მგლები.

ეჰ, რა ვუყოთ!? განა მგლებში
არ იქნება უწყინარი?
ზოგი მგელი ცხვარს არ ერჩის,
თუ კი არის გამაძლარი!..

მსაჯულებმა რომ არ დასწვან
არც მწვადი და არც შამფური,
ეს კანონი მოიგონეს
საორჭოფო, უცნაური:

„როცა მგელმა საბრალო ცხვრის
მოტაცება დააპიროს,
ცხვარს ნება აქვს, რომ ის მგელი
არ გაუშვას!.. დაიჭიროს.

და მთავრობას წარუდგინოს
საკანონოს მოსახდელად!..
მაშინ ნახავს, რომ კანონი
დაწერილა მის საშველად“.

განჩინება რაღად უნდა
უკეთესი მოსაწონი?
მაგრამ ვაი, რომ კანონად
დარჩა მხოლოდ ეს კანონი!

და ცხვრები რომ მგლებს იჭერდენ,
ჯერ არავის არ გვინახავს!..

ცხვრები და ძაღლები.

ერთხელ მეცხვარემ იფიქრა:
მგლები რომ შევაშინოო,
საჭირო არის, ძაღლებიც
ცხვრებს მეტი მივუჩინოო.

და შეაგროვა მთელი ხრო
მურია ქოფაკებისა.
მართლაც ოთხფეხი მწყემსები
ღირსი შეიქმნენ ქებისა.

თავზარი დასცეს მსუნაგებს,
არ მიაკარეს ფარასა,
ამოიძუეს ძუნძულით
გაუდგენ მგლები შარასა.

მაგრამ უმგლოთაც საბრალო
ცხვრებს ბევრი არ ეშველა –
შეთხელდა ფარა როგორღაც
დღეს-ხვალიობით ნელ-ნელა.

თურმე იმ ნაქებ ძაღლებში
ბევრი ერია ავიცა,
ცხვრებს ჯერ ხუმრობით ქიჩნიდენ,
მერე გააძვრეს ტყავიცა.

და მაშინ კი სთქვა მეცხვარემ:
მგლებს რაღად ვსდებდი ბრალსაო?
უნდა მგელს შეუჭამივარ
და უნდა მგლის ფერ ძაღლსაო!..

თავთავი.

თბილ ოთახში სარკმლის პირად
ყვავილები ქოთნით იდგენ,

ახლო ყანით თავ-თავებმა
მოიხედეს ერთხელ მათკენ.

გული დასწყდათ დამათ პატრონს
გაუცხადეს საყვედური:
რისთვისა ხართ თქვენ, კაცები,
უსამართლო... უმადური?

სასარგებლოს არ აფასებთ,
მოსაწონს კი თავს ევლებით,
შესაფერის მონიჭებას
არ დაეძებთ თქვენ სრულებით!..

ჩვენ გარჩენთ და ჩვენ
გამდიდრებთ,
ხელს ვუმართავთ თქვენს დიდებას,
თქვენ კი ამას არად აგდებთ!..
სულ არ გვაქცევთ ყურადღებას....

ქარი გვარხევს, წვიმა გვალპობს,
სიცივე და სიცხე გვაჭერს,
მაგრამ თქვენთვის სულ ერთია,
არა ზრუნავთ, ხომ არაფერს?

უსარგებლო ყვავილებს კი
გადამეტის მოწიწებით
არც სიციხეს და არც სიცივეს
არ იკარებთ, უფრთხილდებით.

ქოთანში გაქვთ, ყოველ დღე
რწყავთ:
შუშისა აქვსთ თავ-სარქველი,
რომ ვაგლახად და უდროვოდ
არ შეახოს ვინმემ ხელი...

გაეცინა ყანის პატრონს
და უთხრა მათ: ნუ სულელობთ! –
რაც არ იცით, თქვენ იმაზე
რა გაჯავრებთ და რად ხელობთ?

ახოს ტეხა, ხვნა და თესვა,
თქვენც გგონიათ, არაფრად ღირს?
უამისოდ განა ქვეყნად
ამოყოფდით, საწყლები, პირს?

დარს და ავდარს რომ უჩივით...
სჯობს შესწიროთ მაღლი უფალს.

ის არის, რომ თავის დროზე
გასულდგმულებსთ და გაძლევსთ
ძალს.

თქვენც რომ ისე მოგიაროთ,
როგორც ქოთნის იმ ყვავილებს,
ბედი თქვენზეც და იმათზეც
ერთნაირად გამაწბილებს!

აღარც თქვენ, არც ყვავილები
არ იქნებით აღარც ერთი!
მაგრამ ტყვილად კი არ უთქვამთ
„მხოლოდ ჭკუით იცნეს ღმერთი!“

ზოგ საქმეზე, როცა აღარ
მიგვიწვდება მოკლე ჭკუა,
გვგონია თუ უსაგებლად
ჩვენ შესახებ ყველა სტყუა.

დასაფლავება.

ინდოელებს ძველ დროში
ჩვეულება ჰქონიათ
და იმას მოგახსენებთ,
თუ არ გაგიგონიათ:

რომ ვინმე მოკვდებოდა
ქირაობდენ მომტირლებს
და ძალად ატირებდენ...
აზუვლებდენ, როგორც მგლებს.

ამ გვარი მომტირლები,
მკვდარს რომ მისდევდენ ჯარათ,
ერთხელ თვალმაქცი მოგვი
გზაში შემოეყარათ.

გაუკვირდა ეს მოთქმა
და მკვდარიც შეებრაღა.
მოინდომა მოგვური
გამოეჩინა ძალა.

და უთხრა ჭირისუფლებს:
ჭირს რომ ველარ უძლებთო,
თუ გინდათ, მიცვალებულს
ხელად გაგიცოცხლებთო.

გაეხარდათ!.. გვიშველე!...
ახლა გაგიცოცხლეო
დი მერე კი სიცოცხლე
ისევ დაუმოკლეო.

რომ ხელმეორედ ჩვენვე
დაგვიჭირონ ქირითო,
რადგანაც, ვინც ფულს მოგვცემს,
ჩვენ ხომ იმას ვსტირითო?..

სიცოცხლეში მაგისგან
ვერ ვინ ისარგებლაო,
თუმც იყო შეძლებული,
დიდს ქონებას ჰფლობდაო.

და სიკვდილით, ეგებო,
მაინც გამოგვადგესო,
რომ ხშირ-ხშირად ვიტუროთ
და გთხოვთ ახლაც ადგესო!

ვინც სიცოცხლით ქვეყანას
არაფრად არ არგია,
გულით არ ვინ იტირებს!..
ის ეშმაკის ბარგია!..

მახეში გაბმული დათვი.

დათვი გაება მახეში,
აღარსად ჰქონდა სახსარი,
რა სახუმროა სიკვდილი,
შიშით დაეცა თავ-ზარი.

ხედავს, რომ ძალზე დადგომა
ველარას გამოადგება
და ჭკუა უნდა იხმაროს,
გამომადგესო, ეგება!..

მტრებს ეხვეწება: რას მერჩით?
რა დაგიშავეთ ან ერთსო?
ცილს რომ მწამებენ, ნუ გჯერათ!
სწორა შეხედეთ თქვენს ღმერთსო!

მართალი არის დათვი ვარ,
მაგრამ არ ვგევარ მე სხვებსო!
თუ მეტყვით დასამტკიცებლად
ასობით მოგგვრით მოწმებსო?"

ღმერთმა ხომ იცის ჩემ დღეში
არ შემეჭამოს მკვდარიო,
თუმც მოვლილი მაქვს ყოველგან
მინდორი, მთა და ბარიო.

მონადირემ სთქვა: რომ მკვდარი
შენ არსად შეგიჭამია,
ეგ მჯერა, მომწონს კიდევაც!
კარგი გიქნია ძამია.

მაგრამ ცოცხლებს კი, მე ვიცი
ყოველთვის ემტერებოდი
და გასაქრობად ტყავისა
პირ და პირ ეძგერებოდი.

და მაშ ნუ ელი ჩვენგანაც
გამოხსნა-გამოშვებასა!
მკვდრები გეჭამა ის ჯობდა
ცოცხლების გატყავებასა.

მეწისქვილე.

გაქაჩული აქვს ფეხები,
ვეღარ მოიხმარს დიდ ტორებს!..
ან მონადირებს, ან ძაღლებს
რას უზამს? რით მოიშორებს?

ერთი წისქვილის სათავე
ცოტა ოდნად გაიბზარა;
ჯერ ჟონამდა და მერე კი
წყალი ბლომად გაიპარა.

– 74 –

იმ თავითვე გაკეთება
არ ყოფილა მისი ძნელი
მაგრამ მაინც მეწისქვილემ
არ მოჰკიდა დროზე ხელი.

სთქვა: წყალი ხომ მეტიც მოდის?!
არ ეტევა, თითქმის, ღარში!
და ჩემ საფეკვავს რა მოაცდენს
ან ზაფხულში, ან ზამთარში?

გაიმაგრა გული, საქმეს
არ მიხედა, წაუყურა
და უჯერო მოსაზრებამ
შეაცდინა . – მოატყუა:

დღეს ხვალობით ის სათავე
სულ თანდათან ფუჭდებოდა
და მით წყალი საწისქვილოს
თვალ სამჩნევად აკლდებოდა...

ბორბლებ-ყურებ-ჩამოყრილი
ძლივს ბრუნავდა წისქვილის ქვა.
„აღარ არის სახუმროო!“
მეწისქვილემ მაშინ კი სთქვა.

გამოცქვიტა თვალ-ყური და
მოინდომა გაფრთხილება!..
მაგრამ თავში წამხდარ საქმეს
ბოლოში რა ეშველება?

ნახა ერთხელ: წყალს სასმელად
მიმდგარიყვენ იქ ქათმები,
მოუვიდა გული... გაწყრა,
აებუბგა თავზე თმები!

წყალი ისეც ცოტა მოდის

მაგრამ ამით იმ საბრალომ
საქმეს მაინც ვერ უშველა:
წყალიც დაშრა და ქათმებიც
ამოწყვიტა ტყვილად ყველა.

ზოგი ერთი კაცი არის,
ყურს არ უგდებს სახლსა და კარს
და გარედ კი უბრალოზედ
გადალახავს მთასა და ბარს.

სად და როდის, რა უნდა ქნას
მას მის დროზე არ ესმის ეს
და მიტომაც მოგვაგონებს
ამ ჩვენ ზღაპრულ მეწისქვილეს.

გველი და გლეხი.

დაუმეგობრდა გველი გლეხს
შინა ჰყავს ერთი ხანია
და ვინ არ იცის, რომ გველი
ცბიერი და ჭკვიანია.

გარს ეხვევოდა ალერსით,
რალა თქმა უნდა, არ ჰკბენდა!
ისე მოხიბლა საბრალო,
რომ ისიც გულში იძვრენდა.

მაგრამ სხვა მეგობრები კი
ჩამოეცალენ ნელ-ნელა
და ეს კი სტუმართ მოყვარე
გლეხს მეტის მეტად ეძნელა.

აჩივლდა: „რისთვის დამიგმეთ
მასპინძლის პურ-მარილიო?“

და ესენიც მაკლებენო?
„თუ კაცი ვარ, არ შეგარჩენთ
მაგ სიავეს აღარც თქვენო!“
 მიაძახა „აქმა“! საწყლებს
წყლის დაღვევაც არ აცალა,
ჰკრა ჭოლოკი და სუყველა
ერთად გააკოტრიალა!

ეგები ვერ გემსახურეთ?
ცოლიც ვერ იყო ფრთხილიო?“
 არაო! – უთხრეს – თქვენ სახლში
მიტომ ვერ გაიხლებითო,
რომ თქვენ გულითად მეგობარს
ვეშიშვით, ვეკრძალებითო!..

– 75 –

ღორი მუხის ქვეშ.

მუხის ქვეშ ღორი რკოებით
გამოდლა მართლა ღორივით
და იქვე ძილად მიეგდო
გაუნძრევლად მძორივით.
 რომ გაიღვიძა, წამოდგა,
აწლაკუნებდა ისევ პირს
და როგორც დიდხნის მშიერმა
ჩუჩქნა დაუწყო მუხის ძირს.
 მალლიდან ჩხიკვმა დასჩხავლა:
„მაგას რას შვრები ღოროო?
გინდა ფესვები დასთხარო
და მიწას მიაბაროო?
 მაშინ ხომ მუხაც გახმება,
ძირი რომ წაუხდებო?“
ღორმა მიუგო: „მერე რა?!
გახმეს!.. რა მენაღვლებო?
 მე არ მინახავს მაგისგან
ჩემდღემი სარგებელიო!
რას დავსდევ: ნედლი იქნება,
თუ გამომშრალი – ხმელიო?“
 მუხა გაჯავრდა: „შე დრუნჩავ!
ქვესკნელს რომ ჩალრუტონობო,
შე ღორო, თავსლაფ დასხმულო,
რატომ რკოს კი არ სწუნობო?

მელა და ვირი.

მელია შეხვდა დიდ-ყურას
და უთხრა: „ნათლი-ჯალაბო!
რა კაი გუნებაზე ხარ!..
საიდგან მოჩანჩალობო?“
 ვირმა მიუგო: „ნათლიავ!
ლომთან ვიყავი, ვნახეო,
მისთანა შენს მტერს, რაც იმას
დღეს დასდებია სახეო!
 დაბერებულა, სნეულობს,
აგდია ცოცხალ-მკვდარიო!
წასვლია ის დრო, რომ გვქონდა
მისი შიში და ზარიო.
 პირდაპირ მიდის სუყველა
ამოსაყრელად ჯავრისო!
ზოგი ურქენს და ზოგი ჰკბენს
და ზოგიც წიხლებს აყრისო.“
 მელიამ უთხრა: „შენ მაინც
ვერაფერს გაჰბედავდიო!“
– მე ვითომ სხვებზე ნაკლე ვარ?
მე რაღად დავზოგავდიო?
 ჩემი ძალა და სიმარდე
ახლა კი გავიცანო,
ვკარი და ვკარი წიხლები,
ავუწვი ზურგის კანო!

ვინ არის იმ რკოს მომცემი
თუ არ მე? და რათ მძრახავო?
მაგრამ თავს მაღლა ვერ იღებ
და რაღას დაინახაო?"

უგნური კაცი ღორსა ჰგავს:
ჰგმობს სწავლა-მეცნიერებას
და ვერ მიმხვდარა, რა აძლევს
ამ ქვეყნად ბედნიერებას?

ჰე, ვაგრძნობინე თუ არა,
ვირის წიხლები მის გვამსო?
წავიდეს, ჩემიც იქა სთქვას,
სადაც თავისი უთქვამსო“.

გველი და კრავი

ქვის ქვეშ გველი იკლაკვნოდდ,
ქვეყანაზე გულ-მოსული.

– 76 –

აქვე ახლოს კრავი სძოვდა
და უწმინდურს ეცა სული.

გამოძვრა და მიაშურა,
გვერდში არჭო შხამ-ისარა,
შხამი სისხლში გადავიდა
და მთელ ტანში დაუარა.

აცახცახდა სასიკვდილოდ
დაკბენილი ჭრელი კრავი
და გველს ჰკითხა: „რას მერჩოდო?
და ან ცუდი რა გიყავი?“

უპასუხა: „არაფერი!
მაგრამ კბენა მაქვს მე წესად
რა ვიცი, რომ არ მოდიხართ
სუყველა ჩემ გასასრესად?“
ვისაც გულში ბოროტების
მეტი სხვა რამ არ ჰქონია,
თუ სუყველა იმას არ მტრობს
სასიკვდილოდ, არ ჰგონია!

და ქოთანმაც თან წაყოლა
აიჩემა უბედურმა.

ჩაჯდენ ერთად გვერდი-გვერდით
კმაყოფილი, მხიარული,
მაგრამ გზა კი ცუდი შეხვდათ
და ურემიც დანქარეული.

ვერ დამაგრდენ მეგობრები,
ეხლებოდენ გვერდით-გვერდსა.
ქვებს რა უჭირს! – მაგრამ, ვაი,
საწყალ ქოთნის მუცელ-ფერდსა!
ბეწვზე მიდგა მისი საქმე:
სულს ვერ ითქვამს-რაღა, კვდება!
მაგრამ მაინც მისს მეგობარს
თან მიჰყვება, არ შორდება.

არ გაევილოთ ჯერ შუა გზა,
რომ ქოთანი გაიბზარა,
დაიმტვრა და იმ ქვამა კი
გზა მშვიდობით მოიარა!

თავისს ტოლიმან მეგობრობა
კაცს ყოველთვის შეერგება,
მაგრამ თუ დიდს გამოუდგა,
ქოთანივით გადაჰყვება.

ქვაბი და ქოთანი.

ერთხელ ქვაბი და ქოთანნი
დამძობილდენ, დამეგობრდენ
და მოყვრობით ერთმანეთის
თანასწორად ამაყობდენ.

სად თიხა! და სად სპილენძი!
სხვა და სხვაა სულ ღირსება!
მაგრამ ძმობა-მეგობრობამ
როდი იცის განსხვავება.

ქოთანი ქვაბს, ქვაბი ქოთანს
ერთი წამიც არ შორდება!
თითქმის, ერთი უმეოროდ
ცეცხლსაც აღარ ეფიცხება

მაგრამ ერთხელ შორ მგზავრობის
მოუარა ქვაბს ხუმტურმა

ფუტკარი და ობობა.

(დედა-ზარდლი).

ვაჭარმა გამოიტანა
გასასყიდად დარაია
და დილიდან საღამომდი
დუქნის კარი ჰქონდა ღია.

ბუზებივით ეხვეოდენ
ფაცა-ფუცით მუშტრები გარს.
აღარ ქონდა მოცალეა,
ესხმებოდა თავბრუ ვაჭარს.

ეს რომ ნახა დედა-ზარდლმა,
შეეხარბა, დასწყდა გული,

- 77 -

რადგან მასაც საფეიქრო
თვითონ ჰქონდა გამართული.

სთქვა: „მე უფრო წმინდას ვქსე-
ლავ,
ერთი ორად ფასს დავაკლებ,
მუშტრებს ჩემსკენ გადვიბირებ
და იმ ვაჭარს გავასაწყლებ.“

მთელი ღამე ქსელს აბამდა,
და გული რომ გაიჯერა,
წამოსკუპდა ვითომ დახლზე,
ვაჭრად ყელი მოიღერა.

ეგონა თუ ყველა მუშტრებს
ვერ აუვიდოდა იმ დღეს,
მაგრამ არვინ მოდიოდა
და ცოცხით კი ჩამოცოცხეს.

გაუკვირდა: „ახა ღმერთო!
სადლა არის სამართალი?
მე რომ უფრო წმიდათა ვქსოვ
ვერ ატყობენ? სად აქვსთ თვალი?“

„თუ გავკეთდი... გავკეთდიო!“
გაიძრახა მან გულში.

„დღეის შემდეგ რა თქმა უნდა
ჩემს ბედს ძალლი არ დაჰყევს,
წავრეკამ და ამათ ერთად
მიუმატებ შინ ჩემ თხებს.“

საკვებიც ღვთით იმდენი მაქვს
რომ ეყოფათ ზამთარში
და უნდა მოშინაურდენ
არ გამოუშვებ კარში.“

სთქვა: და კიდევ აასრულა,
თავს ევლება მწყემსი შვლებს!
დღისით ასჯერ მიდის ჰხედავს,
ეფერება ვით შვილებს.

თივას აძლევს ერთი ორად,
ერთი ორად აკლებს თხებს,
გარეულის მოტრფიალე
შინაურებს აწუხებს.

მაგრამ მისმა საცადელმა

გაიგონა ეს ფუტკარმა,
და სიცილით მიუბრუნდა:
„ცხადია, რომ წმინდათა ჰქსოვ,
მაგრამ მაინც ვის რათ უნდა?
რომ არც ათბობს, არც ჩაიცმის,
არც ვარგია საკერავად,
შორიდან კი თვალს ატყუებს...
მხოლოდ, მარტო სანახავად.“
ზოგი ნიჭიც ამ გვარია,
შორიდან სჭრის და კარგია,
მაგრამ ახლოს უსარგებლო,
არავისთვის არ ვარგია.

შვლები.

მწყემსმა შვლები შეიმწყვდია
ერთ დიდ გამოქვაბულში,

უბრალოდ ჩაუარა:
არც ერთმა იმ შველთაგანმა
გული არ აიყარა.
და თავის ძველ სამშობლოზე
თურმე გულში ჰფიქრობდენ
და როცა დროს იშოვნდენ,
გაქცევას აპირობდენ.
და მართლაც რომ გაზაფხულზე
რომ გამოუშვეს ყველა,
მოკურცხლეს ისევ მთებისკენ,
სუყველამ თავს უშველა.
შინაურს რომ გარეულზე
გაცვლი ასე ძნელია
და მისგანვე რომ წააგებ,
ესეც უეჭველოა.

– 78 –

გლები და ცხვარი.

გლებმა ცხვარზე საჩივარი
შეიტანა სამჯავროში,
მელა იყო მოსამართლედ
არჩეული იმა დროში.
მომჩივანს და მოპასუხეს
გამოჰკითხა ყველა წვრილად,
რადგან საქმის გამოკვლევა
არ უყვარდა მას გულ-გრილად.
გლებს უბძანა: „რას უჩივი
ამ საბრალო ცხოველსაო?
ტყუილები არ არგია
აქ, სამართლის მთხოველსაო!
„მოახსენა: რას მიბძანებ?!

ბალახს ვცოხნი, ხორცის ჭამას
მოვახერხებ განა მეო?“
მელამ გულში, ჩაიცინა,
სთქვა: „ცხადია შენ იპარავ!
ბანზე სიტყვას ტყვილად აგდებ,
მით ნაქურდალს ვერ დაჰფარავ!
ვინ გგონივარ, რომ მატყუებ,
ტყვილა თავს ნუ იკატუნებ,
რაც აქამდი გიხტომია,
აწ კი იმდენს ვერ იხტუნებ.
ქათმის გემო მეც კი ვიცი:
კარგია და გემრიელი!
და შენც რომ ის დაგეჭიროს,
დაგეწოდა განა ხელი?
რომ ქურდი ხარ, ცხადი არის!

აღვიარებ სიმართლესო:
აღარა ვარ ქურდებისგან!..
ამომავდეს ამიკლესო!..

ქათმებს მპარვენ უმოწყალოდ
აგერ ერთი ხანიაო,
გავსკდი გულზე! აღარა ვარ!
ვეღარ ამიტანიაო!!

დღეს მივასწარ საქათმეში
ალიონზე ამ ცხვარსაო,
რომ ჰსუნა და ბურტყლსა და
ძვლებს!..
ვეღარ იტყვის უარსაო.“

ცხვარმა უთხრა: „არ ვყოფილვარ
მე აქ ამის მეტათაო!..
ისიც მხოლოდ კუნტრუშის დროს
შევხტი უცაბედათაო.

თვარა ისე რა მინდოდა,
რა ხელი მაქვს ქათმებთანო?
მოწმეთა მყავს მთელი ჯოგი,
წარმოვადგენ მათ თქვენთანო.

და ან კი რად მეჭირვება
ან ფული, ან მოწამეო?

აღარ უნდა დამტკიცება!"
უბრძანა და დაადგინა
მართლ-მსაჯულმა განჩინება:
დაჰკალით და გაატყავეთ!
ამოიღეთ ოთხში ცხვარი!..
ხორცი მსაჯულს, ტყვი გლახსა!..
და მოისპოს საჩივარი!..

ბულბულები.

მეჩიტე ბულბულს იჭერდა,
სადაც კი შეეყრებოდა
და გალიაში ამწყვდევდა,
მათი ხმა ენატრებოდა.
ცალ-ცალკე გალიაში მას
ჰყავდა სუყველა ჩასმული,
მაგრამ არ სტვენდა არც ერთი,
მკვდარი რომ ჰქონდათ მათ გული.
ერთმა მათგანმა იფიქრა,
რას მარგებს მწუხარებაო?

– 79 –

ნათქვამი არის ძველთაგან:
„ჭირს უნდა გამაგრებო!!

რაც შემოიძლია ვეცდები,
ხმატკბილად ვიჭუჭუკებო;
თავს შევაყვარებ და მაშინ
კარი გამიღოს ეგებო!“

მართლაც, დაიწყო გალობა
დაუცხრომელად ხმა ტკბილად,
მაგრამ შრომამ და იმედმა
მას ჩაუარა სულ ტყვილად.

სხვა, როგორც მისი ურგები

და თანაც შიშობს: ვაი თუ
მოჰპარონ, რაც აზადია.

სახლის პატრონი ჰყავდა მას
ძუნწი რამ სამაგალითო.

და იმას უთხრა: „აგავსებ
მარგალიტით და თვალითო!

უჩვენა განძი დიდ ძალი,
შენია, მოიხმარეო!..

სიკვდილის შემდეგ მემკვიდრეთ
მხოლოდ მე აღმიარეო!

შეჰკრეს პირობა, ეშმაკიც

გაუშვა პატრონმა ყველა
და ერთგულ მოჭიკჭიკეს კი,
აღარაფერი ეშველა.

პატრონს მოსწონდა, უყვარდა
მისი ერთგული მღერალი
და მიტომ უფრო სიფრთხილით
მაგრად ჩაჰკეტა საწყალი.

ვიწც გვიყვარს მას ვერ ველევით,
თავს დავსტრიალებთ ვით ჯარა
და იმას კი არ დავეძებთ,
მასაც ვუნდებვართ თუ არა?

სასამსახუროდ წავიდა
და მხოლოდ მაშინ დაბრუნდა,
როდესაც ვადა გავიდა.

სიმდიდრეც ისევ დაუხვდა,
არ იყო ხელშეხებული!..
და მუნწი აწვა ლოდივით,
მკვდარი და გაშეშებული.

ვინც ვერ მოიხმარს სიცოცხლით,
იმას რათ უნდა ქონება,
იმის ავლას და დიდებას
ემშაკი ეპატრონება!

მუნწი.

მიწაში დამარხულ დიდ განძს,
ემშაკი დაეპატრონა:
უთვალყურებდა, რომ მის მეტს
სხვას აღარავის ეპოვნა.

ტარტაროზისგან ბრძანება
მას მოუვიდა უეცრად,
რომ ჯოჯოხეთში ახლავე
გამოცხადდიო მსახურად.

რაღას იზამდა! ურჩობას
ვერ გაბედავდა ცხადია!

მგელი და პატარა თაგვი.

ერთხელ მგელმა, საძაგელმა,
მოიტაცა სადღაც ცხვარი
და ნადავლით გადიარა
სულ მუნძულით მთა და ბარი.

შეიტანა უტეხ ტყეში
და გულმშვიდად მიჰყო ხელი;
ძვლებს ჰკვრებდა და ქონს ჰყლაპავდა,
ჩაიგემრიელა ყელი.

მართალია, სულ ხვავია,
მაგრამ სულ ვერ მოერია;

– 80 –

რაც მორჩა და ვერ შესჭამა,
ბუჩქის ძირში მიათრია.

და თვითონ კი მეთვალყურედ
წამოუწვა შორი ახლოს,
რომ ვერავინ ვერ გაბედოს,
მისს საუზმეს ხელი ახლოს.

ამ დროს, თურმე სუნნი ეცა,

„ქურდი! ქურდი! მტაცებელი!
ჩემი დამქცევ-დამლუპველი!
აბა ვინ ხართ?.. არ გაუშვათ,
მაგ საძაგელს სტაცეთ ხელი!"
მაგრამ ქონი რომ წაიღო,
სოროშივე თაგვი შეძვრა,
და მგელმა კი გულ მოსულმა

გაჩნდა თავი იქ პატარა,
მიცუცუნდა სხვის სუფრასთან,
ცოტა ქონი მოიპარა.

მეთვალყურემ ალალ ბედზე
შეატანა უცხად თვალი,
მოჰყვა „ვაი-უშველებელს“
და დაიწყო. მან ღრიალი:

მაინც მთა და ბარი შესძრა.

—

ჩვენშიცა კი ბევრი არის...

– ვინ არ იცნობს ამ მგელ-კაცებს,
მაშინ მხოლოდ ღრიალებენ,
სხვა თუ რამეს მოიტაცებს.

გლებების საუბარი.

„გამარჯობა ივანე!“ – გაგიმარჯოს გოგილო!...
როგორა ხარ? რასა იქ? ხომ კარგად ხარ ძმობილო?
– მე რომ ვარ, იმისთანა შენს მტერსა და ორგულსა!..
ლამის თავი მოვიკლა და შემოვასკდე გულსა.
– რათა? რა დაგემართა, შე კაცო, მაგისთანა?
– ბედმა დაუნდობელად შიგ გულში დამკრა დანა.
გადამეწვა სახლ-კარი... აღარ დამრჩა ნამშრალი...
ჭირნახულიც თან გაჰყვა... დავრჩი ხახა გამშრალი.
სამოწყალოდ დარჩენილს დამეკარგა იმედი.
აი, ღმერთმა დასწყევლოს ჩემი ოხერი-ბედი! –
წრეულ საკაიდლეოდ დავპატიჟე სტუმრები,
(ჩვენებურ ჩვეულებას აგრე ნუ ეხუმრები!)
იმ დიდ-დღეს გვავიწყდება გლებებსაც ვარამ-ჭირი!
საკლავები დავსწყვიტე, ქვევრებს უნახე ძირი:
მოყვარეს მოვუღბინე, თვალი დაუყენე მტერს:
ვექიფობდით, ვიმღერდით მაღალ მრავალჟამიერს.

– 81 –

შეზარხოშდენ სტუმრები, მეც მიწია ნუნუამ
ლამ!.. ვიძახოდი... სულ დავსცლი, რაც ქვევრი მაქვს ამაღამ,
წავბარბაცდი მარანში ღვინის ამოსატანად,
ჟინჟღალს მივაქანებდი თამამად-ლოთიანად;
თურმე გავარდნილიყო ნაპერწკალი იმავე დროს,
ემმაკის შენაბერი მოსდებოდა ფუტუროს!..
ჩვენ რაღას გავიგებდით, სანამ არ აჭრიალდა?

თავი ძლივს დავახწიეთ, მეტიც აღარ დაგვცალდა."

ივანემ სთქვა: ეჰ, ბედმა აღარც მე გამიტანა
და შიგ ყელში გამირჭო მან სასიკვდილო დანა.
მეც შარშან დღეობაში, ჯერზე რომ მოვილხინე
და დამთვრალი სტუმრები სუყველა წავაძინე,
გულშია ვსთქვი: მძინარებს, რაღად უნდა სინათლე?
ცეცხლი მივაქრ-მოვაქრე და ხელად დავაბნელე:
მერე კარში გავედი ეზოში გასავლელად,
გზა ზეპირად ვიცოდი, არ მქონდა საეჭველად;
მაგრამ, დახე ეშმაკსა, თურმე მიქცია მხარი,
გადავვარდი კიბეზე, მუხლი ქვაზე დავჰკარი!..
როგორც იქნა გადავრჩი სიკვდილს!.. მაგრამ მაინც რა...
ბედმა ისე გამწირა, რომ სულ დამასაჰყარა!..

ამ დროს იმათ იქავე გვერდში უდგათ სისონა,
მომჩივრების ყბედობა არაფრად მოეწონა,
და უთხრა: „ეგეები განა ბედის ბრალია?!
მარცხი ყველგან თან დასდევს, როცა კაცი მთვრალით
ჰკუას რომ გამოაცლის, დაუბნევს გზა და კვალსა!
დაუბნელებს თვალის ჩინს, გააბრუებს საწყალსა;
მაშინ ხომ სულ ერთია მისთვის დღე თუ ღამე!..
და თქვენც ბედს რას აბრალებთ თქვენს მარცხს, ჩემო ძამია!

კატის კნუტი და შოშია.

ერთ ოჯახში შინ გაზრდილი
გალიაში ზის შოშია;

როცა უნდა, მიფრენ-მოფრენს,
არც სწყურია და არც შია!

ბედი სწყალობს.... არაფერში
არ აკლია ღვთის წყალობა. –

– 82 –

თუმც არ იცის ბულბულივით
და შაშვივით მან გალობა.

მაგრამ არ სწუხს!.. მცირე ნაკლი
გულზე ლოდად არ აჩნია;
მაგიერად ჰკუას ჩემობს

საიქიოს ან ვის მისდევს,
ეს ცხოვრება, ეს სოფელი?

აი ახლა შენ რომ გშია,
უჭმელობა გულს გიღონებს,
ნეტავ ვისი იმედი გაქვს?

თავი ბრძენად მიაჩნია.

იმ ოჯახში კატის კნუტიც
იზრდებოდა ხატაური,
ბრიყვი იყო, არ იცოდა
ჯერ ხელობა მან კატური.

უყურებდა ყველას კარგად,
მეგობრულად კარგის თვალით,
გაუჭირვლად თავს ირჩენდა,
სხვის მონარჩენ-ნასუფრალით.

მოეწონა შოშიასაც
და დაუწყო მეგობრობა,
თუმც იცოდა, რომ მათ ჯიშში
სუყოველთვის იყო მტრობა.

ერთხელ კატას მოშივნიოდა,
არ ეჭმიათ როგორღაცა,
და ვერც თვითონ გაებედა,
რომ ძალათი მოეტაცა.

მაშინ მისმა მეგობარმა
უთხრა დიდი საყვედური:
„მეტად ვწუხვარ, რომ აქამდი
ბრიყვი ხარ და უსუსური.

სხვის შემყურეს, შენ და თავად
არაფერი შეგიძლია!
ჭკვიანებს კი ამ სოფელში
არაფერი არ აკლია.

ვისი ხათრი? რისი ცოდვა?
და ან რის პატიოსნება?
დამიჯერე, რომ ეს ყველა
სიზმარია და ოცნება!

სადაც ნახო და მოასწრო
მოსახვეჭად სტაცე ხელი!

და ან ვინ რას გაიგონებს?

უხეიროვ! გალიაში
ვერა ჰხედავ აგერ ბულბულს?
მოსდე კლანჭი, გამოგლიჯე,
ჩაკვრიხე და იჯერებ გულს...

გაბედა და აასრულა,
რაც ურჩია მეგობარმა,
მაგრამ ის რომ არ იკმარა,
გაგეშილმა, უმადლარმა,

მიუბრუნდა მისვე მოძღვარს,
მადლი უთხრა, გაახარა,
და თან კრუტუნ-კუდის ქნევით
ბრჭყალები კი გაუყარა!
– ასე არის, – ვინც ისურვებს
ცუდ-განზრახვით სხვისთვის ავსა,
იცოდეთ, რომ არ შერჩება,
გადახდება მასვე თავსა.

კატა და ბულბული.

კატამ შეიპყრო ბულბული, –
ჯერ გაუყარა ბრჭყალები,
და მერე უთხრა კრუტუნით:
„ბულბული გენაცვალე!

ყველგან გაქებენ მგალობლად,
მეც ბევრისაგან მსმენია!
ერთი ჩემთანაც იმღერე,
ნუ შეჰკრთი, რასა გრცხვენია!

ნუ გეშინია!., არ შეგჭამ,
ელოდე ჩემგან წყალობას,

თუ ჩემთან არ იუცხოვებ
და იწყებ ახლაც გალობას“.

არც მაკლია სმა და ჭამა,
ყველა, დიდი და პატარა

რა ქმნას ბულბულმა, ტყვე
ქმნილმა,
თუმცა კატა-კი ეფერება?
ტყავს აძრობენ და სისხლი სდის...
იტანჯვის!.. რა ემღერება?

ძვალსა ღა რბილში გაუჯდა
აუტანელი ტკივილი!...
ბედს სწყევლის... გამწარებულმა
დაიწყო მხოლოდ ჭყვივლი.

მაშინ დასცინა ციცუნამ:
„ახლა მე აღარ მჯერაო!..
ჩემმა ცინდლებმაც იციან
ემაგისთანა მღერაო!

არ ვარგებულხარ მომღერლად
წყალობას ნულა ელიო!!
ახლა იმასაც გამოვსცდი,
თუ ხარ შენ გემრიელიო“.

ეს უთხრა, იქვე ჩაჰკვრიხა
და მითი გული იჯერა!
ძნელია კატის კლანჭებში
ბულბულის სტვენა-სიმღერა!.

ორი ძაღლი.

ფანჯრის პირად დაცუცქულა
გოშია ყელ-მოღერებით,
და დაბლიდან მურა-ძაღლი
ეკითხება გაშტერებით:

„ჩემო ძველო ამხანაგო!
როგორა ხარ და რა დღეში,
მის შემდეგ რაც ჩვენ გავშორდით..
და შეხვედი სასახლეში?
– ქვეშაგებად ბალიში მაქვს,

მეფერება ვით დედ-მამა.

ერთი სიტყვით ყოველ გვარად
ვარ კმაყოფილ ბედნიერი!
ახლა შენიც მითხარ რამე:
ხშირად ხოლმე ხარ მშიერი?

– ნულარ მკითხავ? მისთანა მტერს,
რაც მე საქმე მემართება,
ჩემ ხელობას ზედ ვაკვდები...
კუჭი მაინც არ მიძღება.

უსამართლოდ მეპყრობიან,
შრომას არად არ მიგდებენ,
თუ უდროვოდ წამცდა ყეფა
კეტის ცემით გამაგდებენ.

შენ მაგრე რად გიფასებენ,
ერთგულეობას, თუ სხვა ძალას?
– იმად რომ სულ ყალფზე ვდგები,
გადავდივარ ყირამალას!..

ეს უთხრა და შეაქცია
ზურგი თვის ძველ-მეგობარსა,
დაჩაგრულსა, გულ ნატკენსა,
და შიმშილით ცოცხალ-მკვდარსა.

—
ცხოვრებაშიც ასე არის,
ვინ დაემებს ჭკუის ძალას?
მაღლა მაღლა ის მიცოცავს,
ვინც გადადის ყირამალას.

თევზების ცეკვა.

პირუტყვების ხელმწიფობა
ლომის არც თუ ზღაპარია:
ზღვა და ხმელი, მთა და ბარი
სუყველა მას აბარია.

დიდებული მეფე არის...
მის ხელშია სამართალი,
ვინც ურჩობას გაუბედავს,
ვაი მაშინ მისი ბრალი!

მოხელეებს პირუტყვები
ირჩევენ და ის ამტკიცებს,
მაგრამ დასჯით კი მარტო სჯის,
ასამართლებს და აფიცებს.

ერთხელ წყლების მოურავად
აირჩიეს ყველგან მელა;
თურმე ქრთამით იმ ეშმაკმა
მიიბირა თვისკენ ყველა.

ლომ-ბატონმაც დაამტკიცა
ის თევზების მეთვალყურედ.
და უბრძანა: „თქვენც სიფრთხილით
და ერთგულად მემსახურეთ.“

მელამ მეფის სამსახურში
მოიმატა ერთი სამად,
როცა ერთი გლეხი-კაცი
მოიკიდა ნათლიმამად.

გლეხი ბადით თევზებს იჭერს,
არ ვინ უშლის ნადირობას,
სანამდი რომ არ იმტყუნებს
და არ გასტეხს მის პირობას,

ნანადირევს ნახევარ წილს
ის უგზავნის მოურავსა,
და თვითონ კი მოურავი
არ იმდაბლებს ქურდათ თავსა.

ერთხელ, როცა მეგობრები
მასპინძლობას აპიობდენ
და თევზებიც იქვე გობზე
საცოდავად ფართხალობდენ.

წამოადგათ ლომი თავზე
და უბრძანა გლეხს: „მითხარო:

ათრთოლებულს გლეხს მუცელში
ჩაუვარდა შიშით ენა,
მაგრამ მელამ მის მაგიერ
ლომს ზრდილობით მოახსენა:

„ეს, ბატონო, მდივანია!

ჩემგან არის აყვანილი,
რადგანაც მეტად ერთგულია,
მეთვალყურე გახლავსთ ფრთხილი!“

– ჰმ! ამ ცეცხლის თაობაზე

რატომ არას მეუბნები?

– თქვენ გელოდით ხელმწიფეო...

გავაჩაღეთ ჩირაღდნები?.

– ეს თევზები რაღას ნიშნავს,

რომ შევიტყოთ არ იქნება?

– თქვენ გიცდიან, ბატონო, რომ

მოგილოცონ მობძანება,

– თუ მაგრეა, რატომ ასე

გამწარებით ფართხალობენ?

– ნამეტანის სიხარულით

აქ რომ გხედვენ თამაშობენ!..

ამოდენი ცბიერება

ლომმა ვედარ მოითმინა;

მოურავსაც და მდივანსაც

ერთად ბდღვირი აადინა.

და უბრძანა: „რასაც ამბობთ,

ცხადი არის, ყველა მჯერა,

მაგრამ იმათ ცეკვა-თამაშს

დაამშვენებს თქვენი მღერა“.

ეს რომ ბრძანა, გაგულისდა,

აებუძგა ფაფარ-ძუა,

და ორივე აამღერა

ბრჭყალებსა და ბრჭყალებს შუა.

აქ რა გინდა? ამ ღამეში
რას აკეთებ და ვინ ხარო?"

– 85 –

დაბერებული ლომი.

კბილები დასძვრა, ბრჭყალები
დასცვდა,
დაჩაჩ ნაკდა, დაბერდა ლომი,
და მხოლოდ სიზმრად აგონდებოდა
თვისი ნავარდი და ძველი ომი.

ვეღარც ჰყვიროდა, მხოლოდ
ღრინავდა,
ჩაჰკუბებოდა ნალველი გულში
და საცოდავად შამბნარის პირად
მარტოკა ეგდო გამოქვაბულში.

ეს პირუტყვებმა რომ გაიგონეს,
დრო შეურჩიეს, მოიცეს გული
და ძველი ჯავრის ამოსაყრელიად
გარს შემოედვენ განრისხებული.

ზოგმა დატორა, ზოგმა წიხლი
ჰკრა,
ზოგმა ურქინა, ზოგმა უკბინა!
რაღა გზა ჰქონდა? შეურაცხყოფა
უნდა ეტვირთა და მოეთმინა.

მაგრამ როდესაც ვირი მივიდა
და მოემზადა, რომ წიხლი ეკრა,
მაშინ კი მეტად შეწუხდა ლომი
და გულმოკლულმა ეს გაიფიქრა:

„ამას რას ვხედავ? რა დღეს
მოვესწარ?
ვაი შენ, ჩემო საბრალო თავო?
ამ ვირის წიხლებს ის არ მერჩია,
რომ აქამდისაც მომკვდარვიყავო?"

და ეპყრობოდენ ერთმანეთს
თე ვზისა წესზე ზრდილობით:

არც ვინმე მტერი ჰყოლიათ,
არც ვისმე ემტერებოდენ
და თავის ნება სურვილით
სცურავდენ... ქვებში ძვრებოდენ.

მაგრამ ეს წუთის სოფელი
მარადის ვისმე ახარებთ?

რაც მოუცია წლობითა
წუთობით სულ ჩაამწარებს!

დალახვროს ღმერთმა!.. როგორ-
ღაც

გაუჩნდათ ღლაღი ყლაპია,
კუდ-წვრილა, ფაშვა და თავიც
ზედ გამოჭრილი ხაპია!

გადაემტერა თევზებსა,
აღარ შეხედა მის ღმერთსა,
გაუსვა ხელი წვრილ-თევზებს,
დღეს ერთს ჰყლაპავდა, ხვალ ერთსა.

დღეს-ხვალიობით ნელ-ნელა
გაანახევრა-გააწყო

და მაინც ხარბი მუცელი
არ იქნა, ვეღარ გააძლო.

უჩივლეს სასამართლოში,
წამოაყენეს ღლაღიცა,
და მოახსენეს მსაჯულებს
მისი კარგიც და ავიცა.

მსაჯულათ იყო ერთი თხა,
ვირი და ერთიც მეღია,
სცნეს დამნაშავედ ღლაღი და
მაგრად ჩაჰკიდეს ხელია.

ლლავი.

ერთ მდინარეში თევზები
სცხოვრებდენ სიამ-ტკბილობით

მაგრამ მელამ სთქვა, რას ბრძა-
ნებთ?

დამნაშავეა ძნელიო
და ეგ ცოტაა... არ კმარა
მაგისტვის ეგ სასჯელიო!

სჯობს, ქვეყნის დასანახავად,
ჩვენ დავადგინოთ დღეს ესო:
წყალში ჩავაგდოთ პირ და პირ,
რომ იქ ჩაიღრჩოს-ჩალპესო.

დათახმდენ სხვებიც და ღლავი
გობით წაიღეს სხვა ხევში,
და აასრულეს კანონიც,
გადაუმახეს მორევში.

გვარად სასტიკობითა
გადააჭარბა ყველასა
და ის კი არ ვინ იცოდა
რა აზრი ჰქონდა მელასა.

თურმე პირობა შეეკრა
დამნაშავესთან მსაჯულსო:
სწირეო, როგორც გიწირავს,
ნუ გადუდგები შენ სჯულსო.

შიში აწ ნულა გექნება,
გაჰკარ-გამოჰკარ კბილიო!
მაგრამ შენს ნანადირევში
მეც კი დავიდე წილიო.

ვაჭარი.

გადაუწყვიტეს სიკვდილი
რომ სხვებიც შევაშინოთო,
სხვა გვარად სიკვდილს ისა სჯობს,
დიდ ხეზე ჩამოვკიდოთო.

- 86 -

ის მივაჩიე ერთს სულელს
და გავასაღე ხელადო!"

ასე უამბო ვაჭარმა
თავის მოსწავლე ძმისწულსა
და ხელში ატრიალებდა
სიამოვნებით იმ ფულსა.
ძმისწულმა უთხრა: „ვსთქვათ, კარგი,
დამპალი რომ მიგიცია,
მაგრამ მოგებას არც შენ ხარ
ვერ ხედავ, ჩემო ბიძია?

ეგ ფული არას გარგია,
ყალბია, არ აიღებენ!...
სხვის გაბრიყვებას რომ სცდილობ,
შენც მაგრე მოგატყუებენ!"

სამართებელი.

სასტუმროში ამხანაგთან
გავათიე ერთხელ ღამე.
მისიამეთ, მაგრამ დილას
კი წაგვმწარდა ის სიამე.

დილით ადრე, – ალიონზე,
გულის ძილში რომ ვიყავი,
ყურში რაღაც შემომესმა,
უცხად თავი წამოგყავი.

ჩემ მეგობარს, თვალცრემლიანს,
გამწარებულს არ ეძინა;
ხელში დიდი სამართებლით

აქ მოდი, ჩემო ძმისწულო,
სადა ხარ, სად იმალები?
მოდო ისწავლე ვაჭრობა,
გამოახილე თვალები!!
დამპალი ჩითი რომ გვეგდო
ამდენ ხანს საეჭველადო,

დამჯდარიყო – სარკის წინა.
კვნესოდა, იჭყანებოდა,
მოდოდა მთლათ ანთება;
მივაძახე: ჩემო ძმაო!
რა გჭირს? და რა გემართება?
მიპასუხა: წვერს ვიპარსავ,
ეს მიჭირვებს საქმესაო!

– 87 –

სამართებლის ბრალი არის
სულ ეს ტანჯვა და კვნესაო!“
რომ დავხედე სამართებელს,
მე სიცილმა ამიტანა,
სამართებლის მაგიერად
ხელში შემრჩა ბლაგვი-დანა.
ეგ რა სამართებელია?
გაოცებით მივაძახე –
რად გინდა, რომ მაგ სასხლევიტ
გაიფუჭო პირის სახე?
ისე იფხეკ, თითქოს მართლა,
საქალამნე იყოს ტყავი,
ჩაიხედე მაგ სარკეში
რა ხარ და რა სანახავი?
რა სჯობია სამართებელს
გალესილს და გამოჩალხულს?
მაგრამ შენ კი, ჩემო ძმაო,
სულ უბრალოდ იწუხებ გულს!
არ დაუჯდა ჩემი რჩევა,
აცხვირულმა მიპასუხა:
მართალია ამ სასხლევიტ
დამტანჯა და შემაწუხა,
მაგრამ მაინც სამართებელს
გამოვტყდები მირჩევნია!
ვერ ვენდობი სამართებელს,
ბასრი არის – მეშინია!...

ფეხებს ვერ იკავებდა
ვერც უკან და ვერც წინა.
ვერც ახერხებდა ჯდომას
და ვერც სადმე წვებოდა
და ძალა უნებურად
ბორბლის ტრიალს ჰყვებოდა.
ვითომ კიდევ გარბოდა,
მაგრამ იქვე რჩებოდა;
თემობა იყო, ხალხი
იმას მისჩერებოდა;
როგორც სათამაშოსკენ,
მისკენ რჩებოდათ თვალი,
ჰკვირობდენ: რათ ხტუნავსო?
და გაჰქონდათ ხარხარი.
იქვე მახლობლად ხეზე
შემომჯდარიყო მტრედი.
თრითინას კვიწიალმა
დაასხა... თავბრუ-რეტი.
და ჰკითხა: „სახლიკაცო,
მაგრე რას ტრიალობო?
მეც თვალეებს მიბრჭყვიალებ
და შენც ტყვილა წვალობო!
უპასუხა: ხომ მხედავ,
რომ მოცლილი არ ვარო?
პატრონს ვყავარ შიკრიკად
და იმას ვახლავარო.

—
ვინც კარგსა და სასარგებლოს
რიგიანად ვერ მოიხმარს,
ის მოუა, რა თქმა უნდა,
რაც საბრალო ჩემ მეგობარს!

თრითინა

ბორბლებიან გალიაში
ჩაემწყვდიათ თრითინა,

არცა ვსვამ და არცა ვჭამ,
არ მაქვს მოცალეზაო:
აი ასე ძნელია
დიდი კაცის ხლებაო!
მტრედმა უთხრა სიცილით:
ღმერთმა კაი მოგცესო!
მაგრამ ტყვილად გიყურებ,
ვერ გავიგე მეც ესო:
გარბი ორამონალებ,
რაც ძალი გაქვს, ხტიხარო,

– 88 –

მაგრამ შორს ვერ მიდიხარ,
სულ ერთ ადგილს გდიხარო! –

—
ზოგი ერთი კაცია
სულ შრომობსა და წვალობს,
მაგრამ წინ კი ვერ მიდის,
სულ ერთ ადგილს ფართხალობს.

ლომი, არჩვი და ძელა

გამოდგომოდა ლომი არჩვს,
მისდევდა გამწარებული,
არც არჩვი არის სისწრაფით
ლომზე ნაკლებად ქებული;
ერთ ამუხლს კიდეც აჯობებს
თუ კლდეში დაიმალება,
მაგრამ ხანგძლივი სირბილით
ადვილად დაილალება.

და ახლაც ტრიალ მინდორზე
ლომი დაირჩენს მოედანს;
ჰა, სადაც არის, დასწვდება

მე გეტყვი, გაგიჭირდებათ?!
გადახტით, რაღას უყურებთ?
თუ აპატივეთ ერთს, მერე
სხვებსაც ვერ მოიმსახურებთ!
გაბრიყვდა ლომი... დათანხმდა,
შეხტა და შეინავარდა!
უნდოდა გადამხტარიყო
და უფსკრულ ხრამში ჩავარდა.

ისე დაიმტვრა საბრალო,
რომ ძვალიც არ შერჩენია
და მისი უბედურება
არც იმის ვეზირს წყენია,

ის ჭირისუფლად ჩავიდა,
დაბლა მკვდარს გამოეცხადა;
იტირა, დიდხანს იგლოვა,
აღაპიც გადაუხადა.

მთელი თვე ტანსა უწმენდა,
ენას უსვამდა ძალზედა
და არც მოშორდა, სანამდი
არ დაიყვანა ძვალზედა!

ორბი და გუგული

და გაუერთებს ძვალსა და კანს.

მაგრამ, დახედეთ არჩვის ბედს,
წინ თხრილი დახვდათ ვაება,
არჩვი გადახტა და ლომი
შეჩერდა, თითქო დაება.

ვეღარ გაბედა გახტომა,
თავის განწირვა ძნელია;
მაგრამ სად იყო, სად არა,
გაჩნდა იქ კუდა მელია.
და მოახსენა: „ბატონო,
ვინ თვენ და ვინ ეგ შიშიო!
განთქმული არის სიმარდე,
თქვენი და იერიშიო

ერთხელ ორბმა გუგული
დაამტკიცა ბულბულად;
შეიფერა გუგულმაც,
ვარდზე დაჯდა დიდგულად.

სთქვა: „მეტი რაღა მინდა,
ბულბულივით ვისტვენო,
გავაკვირებ ქვეყანას
და თავს გამოვიჩენო!“
თავის ხრინწიანის ხმით
დასძახა არე მარეს,
გაიგონეს ჩიტებმა,
სიცილი დააყარეს.

– 89 –

გაგულისდა მღერალი:
„ამას როგორ ბედვენო?
ბულბულობა რომ მომცეს,
განა ვერა ხედვენო?“

ორბს შესჩივლა: „ბატონო!
დიდებულთო, სვიანო!
თქვენი ურჩი ჩიტები
მკიცხვენ, დამცინიანო!..“

ორბმა უთხრა: „რა გიყო?
რომ გიშველო მზა ვარო,
მაგრამ რა შემიძლია!
ღმერთი ხომ არა ვარო?

როგორც მეფე, მე გაძლევ
გარეგან წყალობასო
და ყელში ვერ ჩაგიდებ
ბულბულის გალობასო“.

შევარდენი და მატლი.

მაგრამ აღარც მე ვარ – უშნო!
საგულესაც მაქვს მე გული,
და პატარა მაგარ შტოზე
მარჯვეთა ვარ მიტმასნული.

—
მაღლა ასვლა შესაძლოა
სხვა გვარადაც – სულ სხვა წესით:
ერთი ადის შევარდნის ფრთით
და მეორე ცოცვა-ქლესით.

მუშა და კვიცი.

ერთხელ მუშა ქერს სთესავდა
ხნულში, აქით-იქით ჰყრიდა,
კვიცმა პატრონს თვალი მოჰკრა,
რას შვრებაო? – გაუკვირდა. –

ჩვენ უჭკუოდ მივაჩნივართ,
გვეძახიან უგნურ – მხეცებს,
მაგრამ კაცის მოქმედება

შევარდენმა, მალლა-მფრენმა
ხის წვეროში მატლი ნახა,
გაუკვირდა: „სიდან-სადო?“
და დაცინვით გადმოძახა:

„ვინ იცის, თუ რა წვალეებით
ამოსულხარ ამ სიშორეს?
მიწამდი კი დაცოცავდი,
ედებოდი ღობე-ყორეს.“

მაგრამ აქაც საშიშია,
უნდა იყო მარად ფრთხილად;
ქარმა თუ შტო შეარხია,
გადაგისვრის ძირს ადვილად.“

მატლმა უთხრა: კი შეგშენის
ხუმრობა და ეგ სიცილი;
მაგარი გაქვს რადგან ფრთები
და ნავარდობ კმაყოფილი.

პირუტყვსაც კი გააცეცებს.

აი ეხლაც, რისთვის აბნევს
უსარგებლოდ ამდენ ქერსა,
რომ არავის არ არგია,
არც მოყვარეს და არც მტერსა?

ის არ სჯობდა, მე მეჭამა,
და ან ლურჯას, ჩვენს ბედაურს?
ან საკენკად მისცემოდა
ჩვენს ქათმებსა და ინდოურს?

თუ სიძუნწით ვერ იმეტებს,
არ სჯობდა რომ შეენახა?
იჰ, რა ვუთხრპა?... ვინც პირველად
კაცს „ჭკვიანი“ დაუძახა.

გაიარა ცოტა ხანმა,
ქერ-ჯეჯილი აბიბინდა
და სამკალი რომ შეიქნა
ჩვენი მუშაც აფოფინდა.

– 90 –

მოიმკო დროზე და გალეწა,
მოსავალიც კარგი ნახა
და საკვებად ზამთრისათვის
ისევ ცხენებს შეუნახა.

—

კაციც ხშირად პირუტყვია,
როცა სწუნობს ღვთის განგებას! –
რა ფასი აქვს უგნურების
ან გონებას და ან ქებას?!..

ღარიბი მდიდარი.

ვინც მოხმარება არ იცის
ნეტავ რათ უნდა ქონება?
ემმაკებისთვის აგროვებს,
გაფანტული აქვს გონება.

ნათელი ჭემმარიტება,
ეს მდიდრებისთვის ბნელია,
მართალი უთქვამსთ, რომ „ჭკუა
ძნელი რამ საპოვნელია!“

ასე ფიქრობდა ღარიბი,
ჭილოფზე წამოწოლილი;
ოცნებით წატყუებულსა,
არ მოსდიოდა რა ძილი.

უეცრად გამოეცხადა
ვიღაც ადამის სახითა,
ჯოჯოხეთური განძრახვით
და ეშმაკური მახითა.

უთხრა: „მე შენი ბედი ვარ,
რამ შეგაშინა მაგრეო?
ბედსა გწევ... არაფერს გერჩი,
და გული გაიმაგრეო.“

სიცოცხლე წამწარებულსა
არც სმა უვარგა, არც ჭამა;
მოწამლული აქვს სურვილი
და მოშხამული გულის თქმა.

სხვებისთვის ოხერ-ტიალი,
ველარც თავის თავს არგია,
მოკვდება, ოხრად დარჩება
ქონება... სხვისი ბარგია!

ეს რომ იციან და მაინც
გულს არ იტეხენ მდიდრები?!.
რასა ჰგავს მათი სიცოცხლე?..
რაღა ცოცხლები!.. რა მკვდრები!..

რომ რამე მქონდეს, ცხოვრებას
მეფურად გავატარებდი,
მტერსაც კი, არ თუ მოყვარეს..
მივცემდი... გავახარებდი.

სხვა რა შემრჩება ამ ქვეყნად?
მოკვდები, ყველა გაქრება!
ვის წაუღია იმ ქვეყნად
ამ ქვეყნის ყოფა-ცხოვრება?

მიგიხვდი, რასაც ფიქრობდი,
მომწონს განზრახვა შენო,
მინდა დაგიტკბო სიცოცხლე,
და დაგიტაფლო დღენო.

ამას ჰხედავო? – უჩვენა
ქისა ნაქსოვი უბრალო –
შიგ ერთ ოქროს მეტს ვერ ნახავ,
ასჯერაც დაატრიალო.

რომ ამოიღებ იმ ერთს კი,
მაშინ მეორეც გაჩნდება..
არ მოაკლდება თვითოსა
და არც სხვა მიემატება.

შიოს მარანი – ქისაა,
საუნჯე დაუღვეველი!
სულ თვითო, თვითოთ აჰკრიფე,
ჩაჰყავი ხოლმე შიგ ხელი.

და როცა გული გაგიძღეს,
გეყოს წყალობა უფლისა,
წყალში ჩააგდე, ან დასწვი,
ნულა გექნება ეგ ქისა!.

– 91 –

ნებაც არა გაქვს დახარჯვის,
სანამ არ იზამ ამასა!
მერე კი... რომ მოიშორებ,
მიჰყევ სმასა და ჭამასა.

გადასცა ქისა და უცბათ
გაუჩინარდა სტუმარი!..
ღარიბიც თვალებს აჰყეტდა:
ხომ არ არისო სიზმარი?

ბოლოს მოეგო გონებას,
ათრთოლდა სიხარულითა,
წამოიმკლავა საჩქაროდ,
საქნარს მიუჯდა გულითა.

ცალხელში ქისა უჭირავს,

ტკბილად ვერას სჭამს, არ სძინავს,
იმახის: ცოტა კიდეო!
მეორეთ სადღა ვიქნები,
ამ ბედის გადამკიდეო.

დღე დღეს გაურბის და თვე – თვეს,
ღარიბი განსაცდელშია;
ვერ შელევია იმ ქისას,
ვერც ხარჯავს, რაც მის ხელშია.

დაჰკნა, ჩამოხმა ჩირივით,
გაყვითლდა ოქროსავითა
და მაინც ვერ შეეღია
ქისას ცოცხალის თავითა!.

დაეცა მის ძველ ჭილობზე,

მეორეთი ჰკრეფს ოქროსა,
ფაცა-ფუცშია. . არ ჰკარგავს
არც ერთი წამით ის დროსა.

იძახის: გათენებამდი
მოვასწრებ გამდიდრებასო
და მეტი აბა რა უნდა
ჩემ შვება ნეტარებასო.

იღებს ხელ-მარდად ოქროებს,
აგროვებს ხორა ხორადა,
მდიდრდება და თან გულის თქმაც
ეზრდება ერთი ორადა.

გათენდა – ამბობს: ამ ღამემ
რა მალე გაიარაო;
სალამომდინაც ვაგროვებ,
თორემ ეს არა კმარაო!

დაღამდა, მაინც მუშაობს,
თავს ვერ ანებებს შრომასა,
სასწორ-საზომი არა აქვს
საბრალოს სურვილ-ნდომასა.

არც დაღამებას დაეძებს,
არც დასდევს გათენებასა,
ჰკრეფავს და ჰკრეფავს ოქროებს,
არ ეძებს მოსვენებასა.

სული ამოხდა დატანჯულს
და ღია დარჩა თვალები,
თვითქოს უჭვრეტსო ოქროს ფულს.

ფოლადი.

უტარო და უქარქაშო
ხმალი ეგდო სალაროში,
რკინა იყო ხორასნისა,
განთქმული რამ თავის დროში
ახლა ან კი ვინ იცნობდა
წმინდა ფოლადს დაქანგულსა?
მივიწყებულ-მიგდებული
ასქდებოდა თავისს გულსა.

ერთხელ ნახა იქ პატრონმა,
უცბად ხელი დაატანა
და, ურგები როგორც რამე
გასაყიდად გაატანა.

აატარეს, ჩაატარეს,
არ მოჰკიდეს ხელი არსად,
სანამ გლეხმა არ იყიდა
სულ უბრალო ჩალის ფასად.

– 92 –

სთქვა: წაუღებ სახლში ბავშვებს
ხეების ტყავ გასაქრობად,
თვარა ასე რა შვილია!
ვის რათ უნდა? რა ოხრობად?

რომ ჩაიგდეს ხმალი ხელში,
ყმაწვილებმა გაიხარეს,
გაუკეთეს ხის ქარქაში
და ხის ტარში გაუყარეს.

ხან ჩიჩქნიდენ წვერით მიწას,
ხან ურტყამდენ ღობე ყორეს,

რომ სთქვას კაცმა, ღირსიც იყო,
პატრონს მისთვის რომ მოევილო:
ოჯახისთვის კარგი იყო,
ყველაფერში სასარგებლო.

არაფერს არ უარობდა,
გამრჯე იყო ის საწყალი,
ხან წისქვილში დადიოდა,
ხან მოჰქონდა შეშა, წყალი.

პატრონმა სთქვა ერთხელ: „ამ
ვირს,

წარა-მარა ჩახაჩუხით
პირი ყუას გაუსწორეს.

თაგვმა უთხრა: „ერთხელ
ხლმებზე

ბევრი ქება მსმენიაო
და შენ მაგრე რომ გიყურებ,
შენ მაგიერ მრცხვენიაო!

აბუჩად ხარ აგდებული,
პატივიც კი აგხადესო
და ბალღების უსუსურის
სათამაშოდ გაგხადესო!"

უპასუხა: მართალი ხარ!
განა მაგას ვინ არ გრძნობსო?
ეგ იმისი სირცხვილია,
ვინც ავს და კარგს ვერა სცნობსო.

რომ იცოდენ ჩემი ფასი,
მომიხმარდენ სხვა გვართო,
და ახლა კი მაგათ თვალში
აღარ ვღირვარ არც ფარადო!

ვირი.

გლებ-კაცს ერთი ვირი ჰყავდა,
კარგი ვირის პირობაზე,
უვლიდა და იურვებდა
ყოველ კვირის კვირობაზე.

ჩემს სახედარს და საბარგოს,
ყელზე ზარას ჩამოვკიდებ,
რომ შორს აღარ დამეკარგოს.

სთქვა და კიდეც აასრულა,
ვირსაც ჯილდო მოეწონა,
რადგანაც მას ორდენებზე
ბევრი რამე გაეგონა.

გადიდკაცდა, გაამაყდა,
გაიბერა ყურ პანტურა,
მაგრამ ბედი-კი იმ დღიდან
იმ სულელმა დაიმდურა.

ადრე ჩუმად სხვის ბაღსა და
მინდვრებში რომ დადიოდა,
ვერავის ვერ ტყობილობდა,
და არცა ვინ რას ერჩოდა.

და ახლა-კი ზარის ხმაზე,
სადაც ნახეს, დაიჭირეს;
მიაყოლეს ქვა და კეტი,
დასცხეს ზურგზე, აატირეს!

აიბუეს საცოდავი.
მშველელი რომ აღარ ჰყავდა,
ჩამოყარა ძირს ყურები
და სიმშლით გამვალ-ტყავდა.

– 93 –

მგელი და კატა.

ტყიდან მგელი გამოიგდეს,
არის ყეფა და ყიჟინი!..
ვინ დაზოგავს იმ საცოდავს?
ვის არა სჭირს მისი ჟინი?

გააძრობენ ცოცხლადვე ტყავს,

– რაღა პირით, რომ მაგისიც
შარშან დიდი ხბო ვიხვედრე?

– მაშ ისევ ქვრივ სალომესას
მიდი! – თავი შეიფარე!

– გამწყრალი მყავს იმის შემდეგ,
რაც გოჭები მოვიპარე...

– დალოცვილო, რომ იცოდი

თუ ჩაიგდეს სადმე ხელში,
მაგრამ მგელმა გზა უქცია,
შემოიჭრა შიგ სოფელში.

უნდოდა, რომ სხვის ეზოში
შემძვრალიყო ცოდვის შვილი,
მაგრამ ყველგან ჭიშკრის კარი
იყო მისთვის დაკეტილი.

არ იცოდა რაღა ექნა,
დააფჩინა შიშით ხახა,
აიხედა და ღობეზე,
კატა ცუცქდა, დაინახა,

შეულეწა: ვერ უყურებ,
სასიკვდილოდ მდევან მყო?
და თუ ძმა ხარ, მომეხმარე,
მიმასწავლე ვისთანმეო!

ეგებ გლეხი ვინმე იცი
გულ-კეთილი მოწყალო,
რომ გადავრჩე ამ ღვთის რისხვას,
დავიმლო იქ მალეო!..

– მიდი აგერ გოგოიასას,
ღია რომ აქვს სახლის კარი.
– არა, მასთან ვერ მივბედავ:
შეუჭამე მაკე ცხვარი.

– შეუხვითე მაშ პეტრესთან!
კეთილია... კარგი ვაცი.
– ვერც იმასთან! – გაზაფხულზე,
დაუგლიჯე დიდი ვაცი.

– მაშ ისევ სოლომანასა
შეეხვეწე, შეევედრე!

ამ სოფელში ყველას სძულდი,
რაღა პირით და იმედით
ისევ აქეთ მოძუნძულდი?

სჩანს, არავინ გაგიკითხავს,
თავს უშველე, წადი მალე,
და თუ რამე დაგემართოს,
ის შენ თავსვე დააბრალებ.

გ ვ ე ლ ი.

ერთხელ გველი, გულ-მოკლული,
შეევედრა შემოქმედსა:

„მე ქვემძრომი მიტომა ვარ,
რომ ვშიშობ და ვმალავ ქედსა.

დიდი არის, თუ პატარა,
ყველა მტრულად მე მიყურებს,
სუსტი გარბის, და ძლიერი
ქვასა და კეტს მისუსურებს.

ამას მიტომ, რომ ვსისინებ,
ხმა არა მაქვს... არ ვარგია;
და ამითი უმიზეზოდ
ყველგან ნდობა დამკარგვია.

რომ მქონოდა მე ნაზი ხმა,
ან ბულბულის ტკბილი ენა,
მე ვიცოდი მაშინ ქვეყნად
ჩემი თავის გამოჩენა.

მაგრამ რაღა გაეწყობა,
როცა გყავარ დაჩაგრული!

– 94 –

სხვებს შევნატრი, და ჩემთვის კი
არსად არის სიხარული! –

შეებრაღა შემოქმედსა,

აქ მოშენდნენ და გამრავლდენ,
მაგრამ მარტო სულ ჭიჭყინა.

გაჭირვება ქვეყანაზე

აუსრულა მას სურვილი:
მიანიჭა ბულბულის ხმა
და გალობა მისი ტკბილი.

ასრიალდა ხეზე გველი,
ბულბულივით დაისტვინა;
და ბატები მისმა სტვენამ
ყოველ კუთხით მოაფრინა.

ახლოს დაჯდენ, რომ ეგონათ
ჩვეულებრივ იქ ბულბული,
მაგრამ როცა დაინახეს,
შიშით გადუბრუნდათ გული.

აფრთქილდენ, გადაფრინდენ
და შორიდან იწყეს მზერა;
თავს იჭერდენ შორს და ფრთხილად,
თუმც მოსწონდათ კი სიმღერა.

გველმა ჰკითხა: „რად გარბიხართ?
რითი ვარ მე საშიშარი,
მაშინ როცა ჩემი მღერით
დამტკპარია მთა და ბარი?“

უპასუხეს: კარგად მღერი,
მაგრამ მარტო ეგ არ კმარა;
ჩვენ გვაშინებს, პირში რომ გაქვს,
ის წყეული შხამ-ისარა.

არ ენახათ, – არ იცოდენ!..
უზრუნველად, უშფოთველად
ცურავდენ და მალლა ხტოდენ.

ერთხელ პატრნს უცნაურმა,
რადაც ფიქრმა გაუარა:
ოციოდე ქარ ყლაპია *)
იმავე ტბაში გადაყარა.

მეგობარმა გაიკვირვა –
ეს რა ქენი ძამიაო?!
არ იცი, რომ ქარ ყლაპია
არის თევზის ჭამიაო?

რასაც ეგ მაგ წვრილ თევზს უზამს
იმისთანა დღე თქვენს მტერსო,
სულ ჩაყლაპავს სანაშენოდ
არ დასტოვებს არც ერთ ღერსო!

მეპატრონემ გაიცინა:
კარგად ვიცი მეც ყველაო,
მაგრამ ვინ გითხრა, რომ მე მსურს
დახმარება და შველაო?

კაცის გული დაფარული,
ბნელი არის და უძირო,
და მიტომაც მისი ქცევა
როდი უნდა გაიკვირო!

კაპარჭინი (თევზია).

ერთმა ვინმემ აუზებში
წვრილი თევზი გაიჩინა:
ლორჭო, ჩხამა, თევზ-ნაფოტა,
გვედანა და კაპარჭინა.

მათ რომ ჰქონდა, იმისთანა
არ ნახულა სხვაგან ბინა;

ჩანჩქარი და ვეძა.

მალლიდამ გადმოქუხარემ
ჩანჩქარმა უთხრა ვეძასა:
ადამიანის ხასიათს
ვერც კვალს გაუგებ, ვერც გზასა!

*) კბილბასრი თევზი.

მე მესმის, როცა სტუმრები
მომდიან სანახავადა,
მიტომ რომ სასიამოვნო,
კარგი ვარ ჩემდა თავადა;

თეთრად ვჩუხჩუხობ რძესავით,
ოცნების ცივი მდულარე;
დავდივარ, ჩამიმღერია,
ყურს მიგდებს მთელი ეს არე.

შენ კი სულს ჰლაფავ, ოდნად
რომ
მიიპარები ნელ-ნელა, –
მიწასაც ძლივს თუ ატყვიხარ
და გარს გეხვევა სუყველა.

ვეძამ მიუგო სიმდაბლით:
"რასაცა ბრძანებ, ცხადია!
თქვენ რომ გაქვთ, ის გარეგნობა
ვინ მომცა.. არ მაბადია!

მაგრამ მნახველებს თქვენზე მეტს
მე მხოლოდ მითი ვიზივადამ,
რომ სამკურნალო გახლავარ
და არა გასართობი რამ..."

ლომი.

ბატონი ლომი დაბერდა,
ტყავი დააჭკნა ძვალზედა;
მუხლებში ღონემ უმტყუნა,
ბინდი ეკვროდა თვალზედა.

ვერ ახერხებდა წოლასა,
სიამით აღარ სძინავდა
და კლდეზე წოლით გვერდები
სტკიოდა, მწარედ ღრინავდა.

რომ გაუჭირდა ბოლოს დროს,
მან დაუმახა ვეზირებს:
მგელსა და დათვისა ბაჯგვლიანს

უბრძანა: რბილი საგები
დღეიდან მეჭირვებო,
და მომიშადათ მისთანა,
როგორც მეკადრებო!

რომ შევაწუხო, არ მინდა
ქვეშევრდომები ყველაო,
კარგს იზმენ, ბეწვს თუ მომცემენ
დათვი, მგელი და მელაო.

მათ მოახსენეს: რას ბრძანებთ,
თქვენ შემოგველეთ გარსაო,
თუ რამეს გარგებსთ, ტყავზედაც
არ მოგახსენებთ ვარსაო.

თქვენ სამეფოში, ბატონო,
ვინ დაიზოგავს თავსაო,
მაგრამ თქვენ ქვეშაგებად კი
სჯობს სხვასა ვთხოვდეთ ტყავსაო?

რბილ მატყლიანი ბევრი გყავს
არჩვი, ირემი, შველიო;
ხარჯს არ იხდიან არც ერთი,
იმათ ჩავავლოთ ხელიო!

ერთხელ რომ ტყავი გავაძროთ,
არა უჭირს რა არც ერთსა,
და თქვენ კი რბილად დაწვებით
გაითბობთ მუცელს და ფერდსა!

ლომს მოეწონა იმათი
ნათათბირ-ნავეზირალი;
წამოაყენეს სუყველა
შემინებული მტირალი.

ტყავი გააძვრეს ხელ-და ხელ
მშვიდ და უწყინარ ნადირებს!
და ბეწვიც არ დაჰკარგვიათ
დიდ-დიდ ბანჯგვლიან ვეზირებს.

მთავრობაც, ლომის არ იყოს,
დიდებს უჯერებს... არა მტრობს...
და პტარაებს იბრიყვებს,

და იმათ მაგვარ ნადირებს.

გაუკითხავად ტყავს აძრობს.

– 96 –

სამი გლეხ კაცი.

პეტერბურგში სამუშაოდ
წასულიყო სამი გლეხი;
რომ იშოვეს ცოტა ფული,
შინისკენვე დაჰკრეს ფეხი.

გზაში ცოტა დაიღალენ
და შიმშილმაც მოუარათ,
მაგრამ რაკი ფული ჰქონდათ,
არ ჩააგდეს ის სულ არათ.

როცა ღამის გასათევად,
შეუხვიეს ერთ სოფელში,
როგორც იქნა საწუწუნარაც
ცოტა რამე იგდეს ხელში:
„შჩი" და ქაშა," რუსის გლეხის
სიმდიდრე და ღვთის წყალობა,
როგორც ჭირში, ისე ლხინში
საყველ-პურო მასპინძლობა.

ამისთანა მცირე ვახშამს
შემოუსხდენ გარს მგზავრები
და ჰფიქრობდენ მუცელ-კუჭის
მოტყუებას ცოცხალ-მკვდრები.

ერთს იმათგანს თითქოს რაღაც
გაახსენდა უნებურად
და ამბავი ჩამოაგდო
ლამქრობაზე ოსტატურად:

მართლა იცით რა გავიგე?
რამ ჩამაგდო ცოტა შიშში?
თურმე ჩვენი სახელმწიფო
არის ჩხუბის ანგარიშში.

მაგრამ ჯერ კი არ ვინ იცის,
დამარცხებას ვის უპირობს?

თვარა სხვებზე ტყვილა ხელის
განძრევასაც არ იკადრებს!

მესამემ სთქვა: არა ძმაო!
არ იქნება ეგ მართალი:
ახლა უფრო ჩინეთისკენ
გვიჭყეტია ყველას თვალი.

– შენ რა იცი? – შენ კი ბევრი?
შენზე მეტი? რატომ არა?
სსუ! გაჩუმდი! ნუ ტრაბახობ!
მე ვარ, თუ შენ, მეტიჩარა?

ამან ეს სთქვა, იმან ის სთქვა
თავთავისას არ უთმობდენ;
დაავიწყდათ ყველაფერი,
ბაასობდენ და ლაყბობდენ.

სანამ ამ ორ ამხანაგს
ლაპარაკი ჰქონდათ ცხელი,
იმ მესამემ გაათავა,
რაც კი ჰქონდათ იქ, საჭმელი!

—

ზოგიერთი კაცი ხშირად
სხვის საქმეზე გაცხარდება
და თავისს სავალდებულო
იმავე დროს ავიწყდება.

მ წ ყ ე მ ს ი.

სოფლის მწყესსა გაბრიელსა
ეკარგება ცხვრები ხშირად.
ისიც ტირის და იფიცავს:
„მგელიაო!.. გაჩნდა ჭირად...

გაწუწკდა და გაიგემა,
დაძუნძულობს უშიშრადო;

ამას მარტო მე კი არა,
ბევრი, თურმე, სხვებიც ჰფიქრობს.
მეორემ სთქვა: რა თქმა უნდა,
რომ ჩამატვრევს ცხვირპირს თათრებს,

აღარც მწყემსს და აღარც ძაღლებს
აღარ აგდებს არაფრადო!"
სხვებსაც სჯერათ და ამბობენ:
„ცხადი არის! – მგელიაო!

– 97 –

თუ ერთხელვე დაეჩვია,
მოგერება ძნელიაო!"
გამოვიდნენ სოფლელები,
ჩაესაფრენ ყველგან მტერსა.
ოღონდაც კი ის მოეკლათ,
არ იზოგდენ არაფერსა.

გაიერთეს დღე და ღამე,
მოიარეს მთა და ველი,
მაგრამ მაინც ვერსად ნახეს,
მიიმალა სადღაც მგელი.

იქ იქნება!.. აქ იქნება!
იქით წადი!.. აქეთ წამო!"
იმახოდნენ და უკვირდით,
ცამ ჩაყლაპა თუ მიწამო?!

რა იცოდნენ იმ საწყლებმა,
რომ იმათი წუწკი მგელი
თვითონ მათი მწყემსი იყო,
საცოდავი გაბრიელი!..

თურმე ადრე ბატონისას
მზარეულად ყოფილიყო
და.ახლაც კი მწყემსობაში
ძველ-ხელობას ხელი მიჰყო.

არ უნდოდა დავიწყება!..
ვარჯიშობდა ყოველ-დღესა
და ქურდულად ღამ-ღამობით
ამზადებდა სამწვადესა!

რომ ვერ შევალთ? – ეჰ რას ამბობ;
ხერხი მისი წამალია.

მიეყუდე მიდი შენ ხეს!
გამოკეთდი საფეხურად!
მე შევალ და რასაც დავჰკრებ,
თანასწორად გავყოფ მშურად.

დათანხმდენ და ჩვენი თედოც
თავს მოევლო წაბლის წვეროს:
ჰკრეფსა და სჭამს იქ თავისთვის,
უნდა გული გაიჯეროს!

დაბლისაკენ კი ჩენჩოს ჰყრის,
მოზიარე თუმც იქ ჰყავდა...
და საბრალო ჩვენი ილოც
შეცქეროდა, ნერწყვს ჰყლაპავდა.

—

ბევრსა ვხედავთ ცხოვრებაშიც
თედოსავით აცოცებულს;
აღარ ახსოვს მისი მომხრე,
მარტო თვითონ იჯერებს გულს!

ლომი და თაგვი.

ლომს უთხრა თაგვმა: „ბატონო!
მხეცების დიდო მთავარო,
სათხოვარი მაქვს და თქვენ წინ
მუხლებ-მოყრილი ვდგავარო.
უსახლკარო ვარ, ღარიბი,
დავეხეტები ობლადო

ორი ბავშვი.

ერთხელ თედომ უთხრა ილოს:
კლასში მისვლას კი მოვასწრებთ
და ურიგო არ იქნება
თუ რო ცოტა წაბლსაც მოვკვრებთ.
ისემც კარგი დაგემართოს;
მაგრამ ხე რომ მაღალია?

და ნებას ვითხოვ, დავსახლდე
აქ სადმე თქვენს მახლობლადო!
რა დაგაკლდებათ მითი თქვენ,
ჩვენ რომ მეზობლად დავდგეთო?
ვინ იცის ერთხელ როდისმე
ეგებ მეც გამოგადგეთო."
ლომს გაუკვირდა და უთხრა:
„გეყოს ეგ თავის გდებაო!

– 98 –

მე შენისთანა უძლური
აბა რად დამჭირდებაო?
რომ მეორედაც წამოგცდეს
მაგ გვარი სისულელეო,
ვერ გადამრჩები ცოცხალი,
ახლა-კი თავს უშველეო!"
შეშინდა პატარა თავგო,
რისხვა რომ გადაეცალა,
მოკპურცხლა კუდის-ბზეკითა,
წრიპინით გაიცანცალა.
არ გაუვლია დიდ ხანს, რომ
ლომი თოკებში გაება
და თავს რომ ვედარ უშველა,
შეჭქნა ღრიალი, ვაება!..
და სთქვა: „ვაი რომ ის თავგი
აქ ჩემთან აღარ არიო!
ვერ გაუძლებდა მის კბილებს
ვერც თოკი, ვერც ბაწარიო !
მე ჩემმა მედიდურებამ
გულზე ლახვარი დამასო!
„ჩემზე უძლური რას მარგებს" –
ნურავინ იტყვის ამასო!"

ერთ რამეთა ჰღირს, მერწმუნე,
შენი მაღალი „ყიცილიყო“ .
სამოთხის ჩიტის გალობა
შენთან რა გასამხელია?!
ვისაც არ ესმის, იცოდე,
უმეცარი და ხელია!"
– „კი, მაგრამ შენსას არ იტყვი?
რითი გჯობია ბულბული?
„კაფე, კაფეო, რომ ჰკივი
თან მიგაქვს სული და გული!"
ასე ამკობდნენ ერთმანერთს
მამლაყინწა და გუგული,
და ყურს უგდებდა მათ ტრაბახს
ჭივჭავი გაკვირვებული.
უთხრა: „რას ამბობთ? მოგცლიათ,
გინდ ჩაიხლიჩოთ ყელიო,
ღმერთმა ხომ იცის, არა ხართ
არც ერთი მგალობელიო!"
—
მამალი ამკობს გუგულსა,
გუგული აქებს მამალსო, –
ამით ერთმანეთს ორივე
უხდიან სესხსა და ვალსო.

გუგული და მამალი.

„შენი ყვილის ჭირიმე,
რა კარგად ჰგალობ, მამალო!!.
ნეტავ სულ შენთან მამყოფა,
ყური დაგიგდო მალმალო!“

– „შენ რაღა ჩემზე ნაკლე ხარ,
მაგას რას ამბობ, გუგულო?!.
ვინ დაგიწუნებს გალობას,
თუ არ უგრძნობი, უგულო?“

– რას ამბობ? ვინ მაღირსებდა,
რომ შენისთანა მეც ვიყო?

დიდებული.

ერთხელ თურმე დიდებულ კაცს
სააქაო მოეწინა
და უნდოდა, რომ ჰქონოდა
საუკუნო მყუდრო ბინა.

ჩაესვენა სამარეში
გულზე ხელებ დაკრებილი
და ზეციერ სამსჯავროში
გამოცხადდა ქვეყნის შვილი.

მაშინ ჰკითხეს მსაჯულებმა:
„ვინა ხარ და სადაური,

– 99 –

რა ბარგით ხარ ჩამოსული
რა მოგიძღვის სამსახური?
თაყვანი სცა მოსამართლეთ,
ფეხებამდე დაჰკრა თავი;
მოახსენა: „იმ ქვეყანას
მე ვიყავი ერისთავი.

ჩემზე იყო მონდობილი.
მთელი ხალხის ბედის წერა,
მაგრამ რათგან ვსნეულობდი,
მაწუხებდა გულის ძგერა.

საერისთვო სხვას მივანდე!
თავი რომ არ შემეწყინა,
ჩემთვის ვიყავ მოსვენებით –
ვსვამდი, ვსჭამდი და მეძინა.

მდივნის ვიყავ მოიმედე!..
დამშვიდებით მქონდა გული;
განჩინებას ხელს ვაწერდი,
მხოლოდ თვალეგ-დახუჭული.“

„რაო?“ ჰკითხა მოსამართლემ,
„ზარმაცობდი შენ იმ სოფელს
და ფიქრობდი, რომ მაგისთვის

ვგონებ, ახლაც ბევრი იყოს
მსაჯული და ერისთავი,
რომ ვერ ასცდეს სასუფეველს,
შიგ პირდაპირ შერგოს თავი.

ლ ხ ი ნ ი.

შიშშილობის დროს ბატონმა ლომმა
გამართა ლხინი და წვეულება,
რაც რომ ერთხელვე წესად დაედვა,
აღარ მოშალა ის ჩვეულება.

—
სხვა და სხვა მხრიდან, ყოველი კუთხით
პატივსაცემელ სტუმრებს იზარებს,
რომ გულსგახსნილად და თავსმომწონედ
რიგზე დაუხვდეს ოთხ-ფეხა სტუმრებს.

—
რაღა თქმა უნდა, რომ სასახლეში
სტუმრობა ყველას იამებოდა

მოგცემდენ აქ სასუფეველს?

არა! თუ არ ჯოჯოხეთში,
სხვაგან არ გაქვს შენ აქ ბინა!"
ეს რომ უთხრა, სხვა მსაჯულმა
შეხედა და გაიცინა.

სთქვა: „ვერ ხედავ, რომ ყოფილა
ეს საბრალო სულელიო?
და იმ სოფელს რომ საქმისთვის
მოეკიდა მას ხელიო,

ხომ სულ აურ-დაურევედა
უქონელი ქონებისო?...
ეს ცოდვა რომ ასცდენია,
ღირსი არის ცხონებისო!"

—

და ბატონ-მეფეს დიდის სიმდაბლით
ყველა მათგანი იახლებოდა!...

—

დანიშნულ დროზე, როგორც რიგია.
გამოწყობილი მოვიდა ყველა,
ჩამორჩა მხოლოდ იმათში სამი:
მაჩვო ტყის-ბუძგი და კუდა მელა.

—

ზღარბს გზა დაეზნა, გასაგრილებლად
მაჩვმაც ჯერ თურმე ტანი იზანა
და მელიასი, მოგეხსენებათ,
სხვა და სხვა საქმემ დააგვიანა.

—

როცა მოვიდნენ, სუფრაზე ისხდენ.
შუა ჭამამდი იყვენ მისული

– 100 –

და გვიან მისულ დაღალულ-სტუმრებს
შიმშილ-წყურვილით ხდებოდათ
სული.

—

თვით ლომისგვერდით, ფართო
ადგილზე
რო არვინ იჯდა, მათ თვალი მოჰკრეს
და მიაშურეს პირ და პირ მარდათ
ჩვენთვის არისო! ალბათ, იფიქრეს.

—

გადაეღობა წინ ვეფხი, უთხრა:
კი ნუ სულელობთ!.. რად მიდიხართო?
აქ ლომთან სპილო უნდა დაბრძანდეს,
და თქვენ რომ გკითხონ, ვინა გდი-
ხართო?

—

და კისრა-კოსრით გამოვისტუმრონ,
სირცხვილ-სიმწარე გამოსცადოთო...

სამადლობელს სავსეს სვამდენ,
წვეთი არვის შეარჩინეს.

გახალისდა დათუნია,
მოლხენით რომ სხვებიც ნახა,
თვისის ბოხის მაღალ-ბანით
„სუფრულიც“ კი შემოსძახა.

გაოცებულს იმის სტუმრებს
მარტო ესეც არ აკმარა;
გადმოახტა სუფრას თავზე
და ლეკურიც დაუარა,

მელაკუდამ ტაში დაჰკრა:
„ამფერ! ჩემო დათუნაო!
როგორ გშვენის ეგ დავლური,
მაღაყები და ხტუნვაო!“

მაშინ მგელმა წასჩურჩულა:
„მელავ ტყუილს ნუ ამბობო!
სასაცილოდ დაძუნძულებს,
და შენ მაგრე რად ამკობო?“

არ გირჩევნიათ, სადმე კუთხეში
დაჯდეთ, ნასუფრალს მოუცადოთო?

—

როგორ არ იცით, რომ მეფის
გვერდით
დიდკაცებსა აქვს მხოლოდ ბინაო.
და ვისაც არ ჰსურს კუთხეში ჯდომა,
ის უნდა ხოლმე დარჩეს შინაო.

მაგრამ მელამ უპასუხა:
„ბრიყვი ხარ და სულელიო!
რას დავებებ მაგის თამაშს?
მე სხვა რამეს მოველიო.

მოვუწონებ, – იამება,
გაბრიყვდება ამ ქებითო,
და ჩვენ კა რა გვენაღვლება,
ვანშმადაც აქ დავრჩებო.“

დათვის წვეულობა.

დათვმა ლხინი გადიხადა,
მოიწვია მეზობლები;
გარემონიც ბევრი ჰყავდა:
ტურა, მელა, კატა, მგლები.
უკეთესი მასპინძლობა,
უნდა ვსთქვათ, რომ არ ნახულა;
რა საჭმელი! რა სასმელი!
რა იყო, რომ იქ არ დგმულა?
გადაჰკრეს და სადღეგრძელო
სათვითავოდ გააჩინეს.

პოეტი და მდიდარი

ერთხელ წალაპარაკდენ
პოეტი და მდიდარი;
წადგნენ შემოქმედის წინ,
მიაართვეს საჩივარი.

ერთი შიშველ-ტიტველი
ყვითლად იყო გამხმარი,

– 101 –

მეორე-კი მსუქანი,
ოქრო-ვერცხლში ჩამჯდარი.
სთქვა პოეტმა: „უფალო,
რა შეგცოდე მისთანა,
რომ უმართლოდ შავ ბედმა
დამამწარა ქვეყანა?
დაელივარ უსახლ-კარო,
მეტად გაჭირებული,
გაკიცხული, ყველასგან
ამოთვალწუნებული.“

მაგრამ ეს მხოლოდ მათი
უგნურების ბრალია.
და თვითონ მაგ მდიდარსაც
ავ-კარგი რომ ესმოდეს,
შენ უნდა შეგნატროდეს,
თვისს ბედს-კი ემდუროდეს!“

ქადაგი

ამ კაცს კი თავის თავად
თუმც არა შეუძლია,
მაგრამ შენი წყალობა,
მაინც რომ არ აკლია?!

პატევს სცემენ ყოველგან,
მიაჩნიათ ბობოლად!
არვის ხდიან ამ ქვეყნად
ამის ცალად და ტოლად.

მოდი, ნუ გეწყინება!
სადღაა სამართალი?
მართლა უთქვამსთ: „სამართალს
დაუდგეს ორივ თვალი?“

შემოქმედმა უბრძანა:
„პოეტო, შემცდარი ხარ!
ვერა ჰგრძნობ, როს მაგაზე
შენ უფრო მდიდარი ხარ?

ეგ მოკვდება, შვილისშვილს
აღარ გაახსენდება,
შენი ღვაწლი კი მარად
ლამპარივით ენთება!

ერთი დგმა მეორე დგმას
გადასცემს მოწიწებით
და გახსენებენ მარად
ქებითა და დიდებით!

დღეს რომ პატევს ვერ გცემენ
თუმცა ეს მართალია,

ერთ ბომონში კერპი იდგა
გამოქანდაკებული,
სიბრძნითა და წინასწარ თქმით
სახელ განთქმული – ქებული.

ყოვლის მხრით მოდიოდა
ხალხი სანახავადა,
სათაყვანოდ, საკმეველად,
რჩევის საკითხევადა.

თავს აყრიდენ ოქროს და
ვერცხლს
იავარდის კონებით,
როდესაც ის მეტყველებდა
მუცლით, თავ მოწონებით.

ერთხელ უცბათ გაჩერჩეტდა,
თითქოს ეკითხა ცოდვა.
დაებნა მას გზა და კვალი
და იწყო რაღაც ბოდვა.

ჰკვირობდენ და ვერ გაიგეს,
თუ რად დაჰკარგა ძალა?
მაგრამ საქმე ასე იყო:
ქურუმი გადაიცვალა,

ის, რომელიც კერპის მუცლით
ჰკვიანურად იძახდა,
და მის ნაცვლად სხვა რამ ჩასვეს
სულელი!.. საქმეც წახდა.

– 102 –

პატარა მუხა.

ერთ ტყეში პატარა-მუხა
წამოიზარდა ნელ-ნელა.
დიდ-შტოიანი ხეები
გარს ეხვეოდენ სუყველა.

არ აკარებდენ ცივ ნიავს

და თან სცდილობდა დიდების
გატეხილიყო სახელი.

ერთხელ გლახ-კაცმა მახლობლად,
იქ გაიარა ცულითა,
მუხამ მენიშნა, გახარდა,
ათრთოლდა სიხარულითა.

და უთხრა: შორს რაღათ მიხვალ

არათუ ბუქსა და ქარსა.
სცდილობდენ არ დაეჩაგრა
არც ზაფხულს და არც ზამთარსა.

ბრიყვს როდი ესმის სიკეთე
არც ზორუნვა მამაშვილური
და ძლიერს ტევა-უბრალოდ
ხშირად ემდურის უძლური!

და მუხაც ასე მოიქცა:
სისწორ-სიმართლეს უმტყუნა;
და მაგიერად მადლობის
ხეები აითვალწუნა.

სთქვა გუნებაში: ცხადია
დიდები მემტერებიან,
მიშლიან თავისუფლად ზდას
და მიტომ მეფარებიან.

გზას არ მამლევენ, ადგილი
დაუჭერიათ გარშემო,
სუყველა იმათ უნდება
აღარრა რჩება საჩემო!

ვერც გამიშლია შტოები,
ვეღარც გამიდგამს ფესვები!
ვინ იცის, კიდევ რამდენხანს
ასე წკნელივით ვესვები?!..

ეს რომ არ იყოს, მაშინ მეც
დიდ-მუხად გადვიქცეოდი
და ვაჯობებდი სუყველას,
არა თუ დავეწეოდი."

ასე ჰფიქრობდა საბრალო,
ჯერ ნორჩი, გამოუცდელო

ასაკაფავად ტყისაო?

აქ შეგიძლია აილო
ახო გინდ ასი დღისაო.

ხომ ჰხედავ ამდენ ხე წკნელსა,
რომ მეხვევიან მე გარსო;
დაუშვი დიდი ხეები,
მერე აჰკაფავ წვრილნარსო.

მე კი დამტოვე ყანაში
ჩეროსთვის, საგრილებლადო;
მეც ერთგულებას გაგიწევ
თავს შემოგწირავ მსხვერპლადო!..

დაუჯდა რჩევა, საყანეს
ვერ შეამჩნია მან წუნი და
და რომ აწმინდა ჩირგვნარი,
დიდებს დაუწყო კაკუნი.

აილო ახო და ხე-ტყე,
არ დარჩენია არც ერთი,
გარდა პატარა მუხისა...
მაგრამ გაუწყრა მას ღმერთი.

ტიტველი ყანა რომ დარჩა
და აღარ ჰქონდა საქარე,
ნამეტან სიცხე-სიცივით
დაადგა მუხას სიმწარე.

მზეც გადამეტად აჭერდა,
წვიმას ატანდა ძალასა
და ქარიც ისე არხევდა,
როგორც ლელწამს და ჩალასა.

ერთხელ ამოტყდა გრიგალი.
რომ არნახულა მისთანა;

– 103 –

ებგერა მუხას, მოხარა,
ყირაზე გადაიყვანა.

მივიდა გველი და უთხრა:
ჩემო პატარა მუხაო!

„შენ გეუბნები რძალო და
მულო კი გაიგონეო!“

—————

ხომ ხედავ ბედმა გიმტყუნა,
დაგჩაგრა, შეგაწუხაო?

მაგრამ, რომ შენი ბრალია,
თუ გინდა, მოგცემ ფიცსაო!
„მგელი წაიღებს ყოველთვის
დედის წინ წასულ კვიცსაო“.

რა გაჩქარებდა? „უტკივარს
რისთვის იტკენდი თავსაო?“
აბა, სთქვი: დიდი ხეები
რას გიშვრებოდენ ავსაო?

პირ იქით ხელსაც უწყობდენ
გაზდას და გახარებასო,
და სიხარულით ელოდენ
შენს დროზე დამთავრებასო!"

ყველას აქვს თავ-თავისი დრო
სალხენს, თუ სამწუხაროსა!
„ერთი წავა და სხვა მოვა
ტურფასა საბაღნაროსა!“

დიდი ხეებიც მის დროზე
წაიქცეოდა ყველაო!
შენ დაიჭერდი მათს ალაგს
უშიშრად, ნელა ნელაო.

და მაშინ ვერას გიზამდენ
ვერც დარი, ვერც ავდარიო
და კიდევ შეგერგებოდა
ზაფხული, გინდ ზამთარიო!

ისინიც ტყვილა გასწირე
და შენც უდროოდ წახდიო;
და სატირალი მოყვრისგან,
მტრის სასაცილოდ გახდიო!"

ასე მოუვა ვინც არის
უდროოდ თავ მომწონეო!..

პეპელა.

ქალაღდის გველი ჰაერში
ბავშვებმა ააფრიალეს,
თითქო ღრუბლამდე ასული
მიატრი-მოატრიალეს.

გადმოიხედა მალიდან,
ცაში მცურავმა ნელ-ნელა
და დაინახა მინდორში,
დაბლა პატარა პეპელა.

და ჩამოსძახა: აქ რომ ვარ
ცხადია გული გწყდებო
და აღმა ფრენა ეს ჩემი
გენატრებ გეხარებო!

პეპელამ ნაზად შესძახა:
გარწმუნებ, სულაც არაო!
მე რაც მაქვს, იმას ვსჯერდები!
როდი ვარ მეტიჩარაო!

მაგ შენ მაღალ ბედს ბევრად სჯობს
ჩემი დაბალი ბედო,
მე აქ ვფრენ სრულს ჩემ ნებაზე,
შენ კი არ გიშვებს კედო!

მქადაგებელი.

ვინც კი გვაქებს და გვადიდებს,
ჩვენც ის მოგვწონს და ის გვიყვარს
და პირდაპირ სიმართლის მთქმელს
მიუკეტავთ ხოლმე ჩვენ კარს.

„ეს ჩემია! „ის სხვისია!..
მე ეს მინდა .. და ის არა!“

გავიძახით წარა-მარა.

ერთ საყდარში, ერთი მღვდელი
როცა სამწყოს არიგებდა,
იოანე ოქროპირზე
ნაკლებ აღარ ქადაგებდა.

მისი სიტყვა მახვილივით
ესობოდა გულს და სჭრიდა,
მთელი მრევლი მოწიწებით
სინანულის ცრემლსა ჰღვრიდა.
ერთი ვილაც იმათ რიცხვში
გულმაგარი გაერია,
ყურს უგდებდა, მაგრამ ტყვილად
წარბიც კი არ შეუხრია.

გაუკვირდათ სხვებს და ჰკითხეს:

„შენ არ მოგწონს, მგონიაო!“
– რასა ბრძანებთ? მაგისტანა
არსად გამიგონიაო!

– მაშ რატომ შენც არ გატყვია
ნიშანი რამ ცრემლისაო?
– იმიტომ რომ არ გახლავართ
აქაური მრევლისაო!

ბელლის პატრონი და თავვი.

თუ კი ვერ შეინახავ,
რას გარგია შეძენა?
და მიტომაც ვაჭარმა
ბელელი აიშენა.

შეიტანა, დაკრძალა
იქ სარჩო და საკვები
და რომ ვერ შეეპარონ
შიგ როგორმე თავგები,

მცველად და მეთვალყურედ
კატები დააყენა,

მორჩა და მოისვენა.

მაგრამ არ გაუმართლდა
მეთვალყურების ნდობა,
და იმ დაცულ-ბელელში
მაინც განჩდა ქურდობა.

ვერ მოასწრეს ვერც ერთხელ...

ვერ ჩაავლეს ქურდს ხელი!
და რადგანც ვერ გაიგეს:
ვინ იყო? და რომელი?

გაგულისდა ვაჭარი1
დაჰკარგა რისხვის ზომა
და სუყველასი ერთად
მან დასჯა მოინდომა.

შეეშინდათ კატებს და
სუყველა გადავარდა;
მოგეცა ღვთის წყალობა,
თავგებს ეს გაეხარდა.

რომ ველარა ჰხედავდენ
მცველსა და მეთვალყურეს,
დაიბრიყვეს ბელელი
და სულ გაანადგურეს.

ვინც რომ ერთის მიზეზით
ყველას ერთად უწყრება,
ის „ვაის“ გაეყრება
და „უის“ შეეყრება.

მუხა და ლერწამი.

(წინანდელი ნათარგმნი ვარიანტი იხ. 9 გვ.)

მუხამ უთხრა ერთხელ ლერწამს:
„საწყალო და უბედურო!
ემართლები სწორედ შენს ბედს,
რომ დაჰგმო და დაემდურო!“

სისუსტით და მსუბუქობით
აქეთ იქით იღუნები:
რომ გიყურებ, მეზრალეები,
შენის ცოდვით ვიწვი, ვდნები.

აბა ერთი შემომხედე!..
თავი ცამდის მიბჯენია,
გრიგალი და ქარიშხალი
ჩალადაც არ მიმაჩნია!

კლდე-სალივით მაგარი ვარ
და სვეტივით ამართული!..
რას მიქვიან კრძალვა-შიში?
საგულეს მაქვს მარჯვედ გულა.

შენ-კი, ჩემო თვალის ჩინო,
გაწირული გაქვს ეგ თავი;
ქარიშხალად და გრიგალ ქარად
გეყოფა შენ თვით ნიავი.

ეგრე სუსტი ფოლორც ადგილს
წყლის პირად ვინ გაგაჩინა?
არ გერჩია, რომ ჩემს ახლოს
გქონებოდა ჩრდილში ბინა?"

ლერწამმა ეს უპასუხა:
– „გმადლობ, ჩემო დიდი მუხა!
მაგრამ შენმა გულ-ჩვილობამ
ტყვილა რაზედ შეგაწუხა?

მართალია, რომ ნიავიც
კი შემანძრევს და გადამხრის,
მაგრამ ვიცი, დიდი ქარიც
ძირიანად ვერ ამომთხრის.

შენ კი უფრო მეტი გმართებს
სიფრთხილედ და მორიდება,
თორემ ნახავ, ერთხელც არის,
ეგ სიმტკიცე არ შეგრჩება."

ეს რომ უთხრა, მოიღრუბლა,

ქარიშხალმაც ის ლერწამი
გადახარა-გადმოხარა,
მაგრამ იმ დროს დიდი მუხა
კი სრულიად ამოთხარა.

სამ-ცოლიანი

(წინანდელი ნათარგმნი ვარიანტი, იხ, გვ. 15)

ერთი ვიდაც ცოდვის შვილი,
პირველ ცოლს რომ არ დასჯერდა,
მოიყვანა მეორე და...
მესამეზე ჯვარს იწერდა.

მეფემ რომ სცნო ეს ამბავი,
განრისხდა და ასე ბრძანა:
„მიკვირს, ასე რად დაეცა
და რამ გარყვნა ეს ქვეყანა?

სტაცეთ ხელი დამნაშავეს,
მიიყვანეთ სამსჯავროში
და სასჯელი გადუწყვიტეთ
საარაკო ყოველ დროში,

თვარა თვითონ მსაჯულებს მე
იმათ ცოდვებს გაუდიდებ,
და მცირედის სისუსტისთვის
სულ თხებსავით ჩამოგვიდებ!"

მსაჯულები სამსჯავროში
შიშის ზარმა აიტანა,
იფიქრეს და ბოლოს დასდვეს
განჩინება ამისთანა:

„ეგ ღვთის რისხვა დამნაშავე
რომ საოცრად დაისაჯოს,
საჭიროა, რომ ცოლები
სამივ ერთად მიესაჯოს!"

ხალხმა ერთ ხმად დაიძახა:

ამოვარდა უცბად ქარი...
გაავდარდა ელვა ჭექით,
და შეიძრა მთა და ბარი!

და სუყველას გაიმეტებს
ჩამოაღრჩობს დღეს თუ ხვალა!“
მაგრამ მათი ფიქრი წახდა,
საქმე სულ სხვებ შეიცვალა.

„რა უქნიათ იმ მსაჯულებს?
ახლა მეფე სწორეთ მათზე
აკრაჭუნებს რისხვით კბილებს!

დამნაშავემ სამი ცოლი
ერთად რომ ვერ აიტანა,
სთქვა: „ამ ყოფას სიკვდილი სჯობს!“
და გაირქო ყელში დანა.